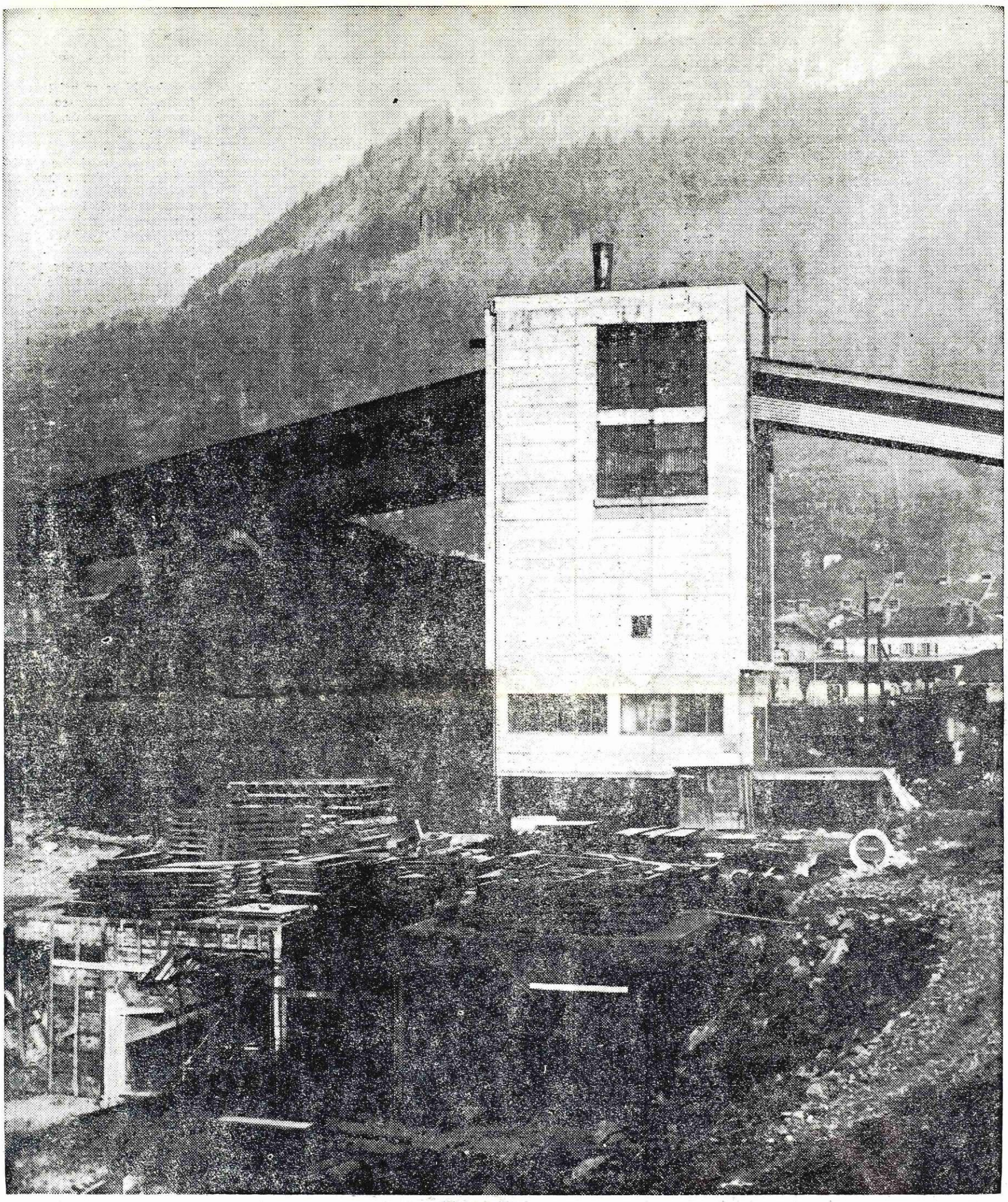

Leto IX številka 47—48
Jesenice, 27. novembra 1957

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE — Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, Železarna Jesenice Telefon int. 758 in 394 — Tisk CP »Gorenjski tisk«.

ŽELEZAR

Pozdrav republiki

Dvaindvajset devetindvajsetih novembrov v svobodni domovini je za nami in ko se začenja praznovanje letošnjega praznika republike, je prav, če se ozremo okrog sebe in pogledamo, kakšne uspehe je dosegla naša domovina kot skupnost socialistično mislečih ljudi, povezanih v federativno s krvjo izborjeno republiko ter kaj se je v tem času spremenilo na svetu in v naši soseščini.

Čeprav se v ognju družbeno političnih sprememb človeštvo neprestano na novo polarizira in čeprav se spreminjajo meje med svetom izkoriščanja in nasilja ter svetom, ki terja pravico do lastne suverenosti in enakopravnosti, v dobrih dvajsetih letih, kar je na frontah Evrope in Azije utihnilo orožje, ne moremo ugotoviti, da so se narodi in države, ki črpajo svoje super dobičke iz tlačenega, nerazvitega, podjarmljenega in revnega sveta, že pripravljeni odreči tistemu, kar so si pridobili v stoletjih z nasiljem, orožjem in zasužnjevanjem, pač pa še kar naprej snujejo nove in nove načrte, kako bi si ohranili pridobljene krivične koristi. In ker je tako, je mir najbrž dandanašnji bolj ogrožen, kakor je bil v preteklosti in največje zasužnjevalske in izkoriščevalske dežele sveta snujejo vedno nova žarišča nemira ter politične nestabilnosti.

Zato krvaveče vietnamsko ljudstvo bije svojo strašno bitko z največjim tehničnim in znanstvenim vojnostrateškim potencialom na svetu, zato je letos zakrvavelo ljudstvo arabskih dežel, zato so izvršili fašistični prevrat v Grčiji in ga snujejo še v mnogih deželah, zato današnja napetost na ciprskem otoku in zato tudi nevarno rožljanje z orožjem okrog naših meja. Tisti, ki znajo z mojstrskimi propagandnimi manevri slepiti človeštvo o tem, kaj sta demokracija in svoboda, niso v stanju zagotoviti niti svobode črnim ljudem v lastni deželi in jo neprestano ogrožajo premnogim ljudstvom vsega sveta. In kaj radi bi jo ogrozili ter vzeli tudi nam, Jugoslovanom. Vzeli bi nam svobodo in z njo vred republiko in socializem. O tem cilju neprestano razmišljajo in ne zamude nobene priložnosti, ki jim obeta kakršenkoli uspeh. Če v sedanjih dneh lahko govorimo o ofenzivi imperializma na svetu, potem si ne smemo delati utvar, da smo morda Jugoslovani kakorkoli izvzeti od imperialistično izkoriščevalskih nakan. In če je tako, potem tudi ni težko ugotoviti, kaj nam je ob letošnjem devetindvajsetem novembru potrebno vedeti in na kaj nam je tudi v bodoče misliti. Življenje, kakršnega smo si zasnovali in ustvarili v poosvoboditvenem obdobju, je rezultat tistega, kar smo si s krvjo priborili. Ne gre nam vse gladko in najbrž nam nikoli ne bo šlo. Vendar smo ustvarili toliko in zgradili naš družbeno politični ter ekonomski sistem na tako solidnih temeljih, da nas nič ne more vreči iz tirnic ter odvrniti od ciljev, katerim nasproti gremo, če bomo ohranili tisto najosnovnejše, kar imamo: priborjeno svobodo, neodvisno državo, nedotakljivost našega ozemlja in če bomo notranje tako čvrsti, da si bo vsak sedanji in prihodnji sovražnik pomišljal načeti našo homogenost in bo moral respektirati našo pripravljenost za obrambo tistega, kar smo že izvojevali in ustvarili..

Politični načrti in akcije, dinamičen in kaj pogosto na konici vojne se gibajoči položaj na svetu, nakane imperialistov ter izžemalcev — vse to in še marsikaj ima svoj odraz tudi na naše gmotne razmere sedanjega časa. Napredujoča recesija v razvitejših deželah sveta, notranji konflikti in težave tega sveta, vse ostrejša bitka na svetovnih tržiščih — imajo svoj negativni vpliv na naše napore, da se z družbeno ekonomsko reformo uvrstimo za stopnico višje na lestvici razvitosti svetovnega gospodarstva. Nič čudnega torej, če pogosto naletimo na zapreke, ki jih v svojem razvoju nismo mogli predvideti in če izvajamo proces naše reforme v takšnih razmerah, kakršnih poprej nismo bili navajeni. Ni bojazni, da bi nam bilo treba odstopiti od začrtane poti, vendar je prav, če mislimo na to, da še nikoli v človeški zgodovini ni bil izbojevan napredek brez konfliktov in premagovanja težav. Kdor je mislil ali morda misli, da je mogoče v procesu reforme in zaostrenih mednarodnih političnih ter ekonomskih odnosov delati lagodno po starem, se je v zadnjih dveh letih lahko prepričal, da je takšno mišljenje zmotno. V ognju se topi, kuje in kali železo in v viharju se drevesa zavedo svojih korenin. Mislim, da se mi svojih še nismo dovolj zavedeli in nam je predvsem v tem času bolj misliti nanje.

Nobenega razloga ni, ki bi nam preprečeval, da bi ne izšli iz sedanjih dovolj težavnih razmer močnejši in gospodarsko okrepljeni. Trdno sem prepričan, da bo tako. Poprej pa bo potrebno še marsikaj storiti, zlasti pri nas doma — v domači občini. Vendar: čim bolj bomo verovali v vitalnost svojega duha in rok, čim bolj bomo vedeli, kaj moramo in kaj v danem položaju zmoremo, čim bolj notranje enotni bomo, tem slovesnejši bo vsak naš prihodnji dan republike. France Žvan

21. seja delavskega sveta

V ponedeljek, 20. novembra 1967 je bila v dvorani pri Jelenu 21. seja delavskega sveta železarne. Na seji so obravnavali poslovno poročilo za prvih devet mesecev letošnjega leta, priporočila zbora delovnih skupnosti skupščine občine Jesenice, ki se nanašajo na notranje ukrepe za izboljšanje rezultatov poslovanja in ekonomskega položaja Železarne, skupne predloge komisije za družbeni standard ter komisije za organizacijo dela, produktivnost in nagrajevanje glede ureditve nekaterih vprašanj gostinske enote ŽELEZAR, sprejeli so poročilo direktorja Železarne o izvrševanju sklepov prejšnje seje, poročilo o delu upravnega odbora med 20. in 21. sejo delavskega sveta Železarne ter reševali tekoča vprašanja, ki so jih predložile v reševanje področne komisije.

Uvodne besede k poslovnemu poročilu za prvih devet mesecev je podal direktor Železarne, poslovno poročilo pa je članom delavskega sveta posredoval direktor finančno računovodskega sektorja, nato je še predsednik komisije za gospodarstvo in osnovna sredstva podal stališča svoje komisije. Po živahni razpravi na poslovno poročilo in na predlog komisije za gospodarstvo so devetmesečno poslovno poročilo potrdili in sprejeli še naslednje ukrepe oziroma sklepe:

1. Vsa vzdrževalna dela, ki se lahko cenejše opravijo v delavnicah Železarne. se od 1. decembra 1967 ne smejo več oddajati firmam izven Železarne.

2. Pospešiti se mora pričetek obratovanja nove valjarne žice, da bi s tem preprečili večje stroške in se izognili dvojni proizvodnji.

3. Gostinski enoti Železar je treba zaostriti kriterije kritja stroškov.

4. Ponovno je treba pregledati pogodbene finančne obveznosti, ki jih ima Železarna do drugih ustanov, predvsem pa tiste, ki niso predpisane z zakonom. Nove pogodbe je treba sklepati le na osnovi nujnih dajatev Železarne, kjer koli pa je možno, je treba takšne finančne obveznosti do nadaljnjega prekiniti.

5. Vse dajatve za 1968. leto, ki niso z zakonom predpisane se morajo predložiti delavskemu svetu v potrditev.

6. Tudi dejavnosti, ki nimajo direktnega vpliva na poslovanje Železarne je treba omejiti.

7. Upravni odbor se zadolži, da analizira vse neizvršene sklepe delavskega sveta in upravnega odbora v sedanji mandatni dobi ter sklepe, ki so ostali neizvršeni ob primopredajni seji.

8. Finančno računovodski sektor in sektor za ekonomiko sta dolžna predložiti metodiko prikazovanja periodičnih obračunov in zaključnega računa v prihodnje z namenom, da bodo ti obračuni bolj pregledni in bolj razumljivi.

Na seji delavskega sveta Železarne so obenem, ko so obravnavali poslovno poročilo, sprejeli na znanje predlog sklepov skupnega sestanka predsednikov delavskih svetov delovnih enot in obratovodij in so se s sklepi strinjali. Sklepi so naslednji:

1. Naša osnovna naloga v sedanji situaciji mora biti izvrševanje sprejetih obvez. Samoupravni organi delovnih enot morajo mesečno o tem razpravljati na svojih sejah, predvsem pa morajo ugotoviti vzroke za neizvrševanje in napake, ki so se pri tem pojavile. V kolikor so vzroki izven delovne enote, je treba na te vzroke opozoriti pristojne organe.

2. Odgovorne službe naj izdelajo pravilnik, v katerem bo določeno, da ne moremo odgovornim izplačevati polnih osebnih dohodkov, če obrati niso dosegli polne programirane proizvodnje.

3. Komercialni sektor je dolžan, da svoje analize predvsem posveti problemu žice, tako valjane kot vlečene, ker bo nova valjarna žice kmalu začela redno obratovati in bo tega proizvoda dovolj, sedaj pa je po njem tudi povpraševanje.

4. Odgovorne službe morajo takoj pregledati sedanjo organizacijo dela in ugotoviti, kaj se lahko takoj napravi, da bi se organizacija dela izboljšala, kaj pa se lahko napravi v bližnji prihodnosti.

Delavski svet Železarne je na tej seji sprejel na znanje priporočila, ki jih je zbor delovnih skupnosti skupščine občine Jesenice posredoval samoupravnim organom Železarne in se nanašajo na notranje ukrepe za izboljšanje rezultatov poslovanja in ekonomskega položaja našega podjetja. Obenem so sprejeli tudi predlog odgovorov na ta priporočila, podal pa jih je direktor na podlagi razprave omenjenih priporočil na seji upravnega odbora ter v zveznih in republiških organih. Sklenili so, da bodo odgovore posredovali zboru delovnih skupnosti in družbeno političnim organizacijam naše občine.

Komisija za družbeni standard in komisija za organizacijo dela, produktivnost in nagrajevanje sta na skupni seji obravnavali predlog rešitve nekaterih vprašanj, za katere je zadolžena gostinska

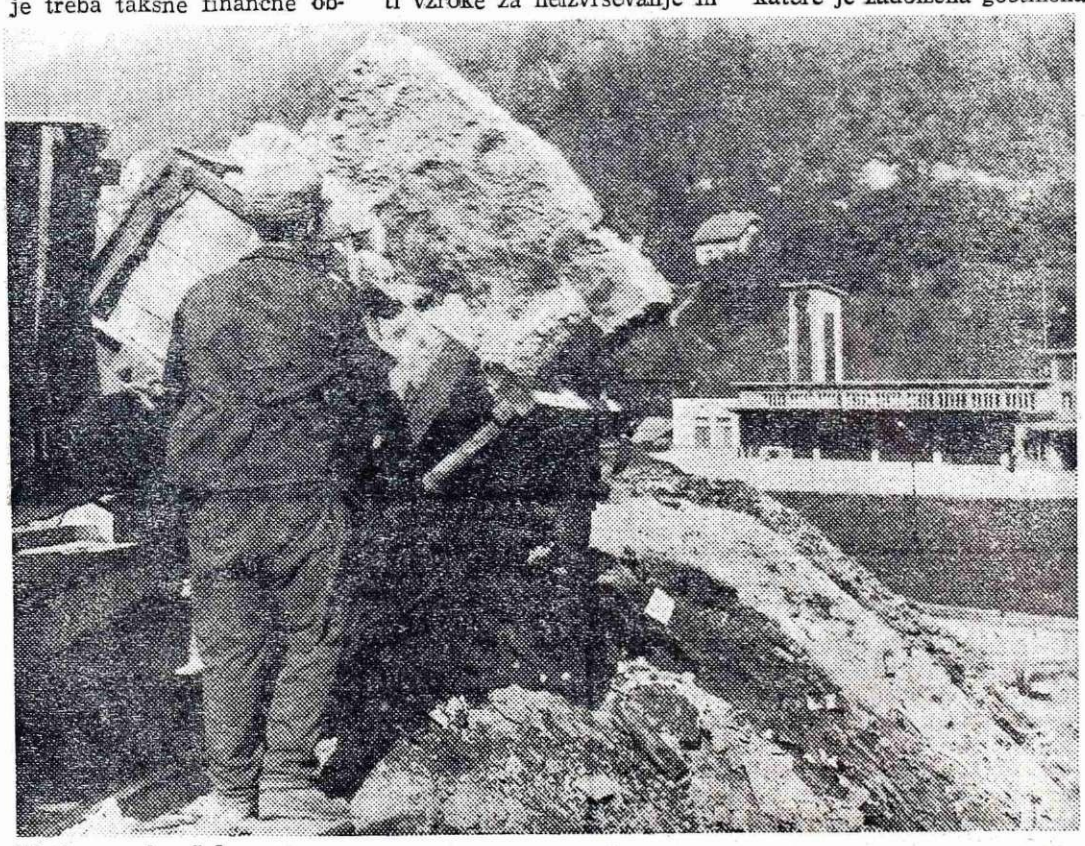

Motiv z nasipa Železarne

Železarne

enota Železar, večina pa bremeni skupne osebne dohodke pred razdelitvijo. Predlogi so pred časom bili objavljeni v ŽELEZARJU in dani na širšo razpravo v kolektiv. Na predlog omenjenih dveh komisij so na nato sprejeli naslednje sklepe:

1. Reševanje delitve toplih obrokov v kantinah Železarne se odloži do nadaljnjega.

2. Abonenti obrata družbene prehrane, ki so v rednem delovnem razmerju z Železarno imajo pravico do regresa pri nabavi bonov za hrano in znaša toliko, kolikor je delež materialnih stroškov, ki jih po predpisih lahko krije Železarna. Regres je za vse delavce kolektiva enak.

3. Abonentom, ki stanujejo v samskih domovih na Plavžu, na Straži in na Koroški Beli se bo dostavljala in delila hrana tako kot doslej, abonenti pa bodo morali sami plačati stroške za dostavo in delitev.

4. Denarni boni za nakup malice v kantinah ostanejo tudi v prihodnje plačilno sredstvo v nespremenjeni obliki.

5. Prodaja tobaka v kantinah se ukine, ker ima vsak možnost, da tobak kupi predno vstopi v Železarno, saj so v neposredni bližini vseh vhodov odprte trafike pri vsaki izmeni.

6. Stanovanja v samskih domovih in na te vezane usluge, ki jih nudi gostinska enota se bodo s 1. januarjem 1968 podražile za 100 %, ker je ugotovljeno, da tudi tako oblikovane cene niso višje od cen, ki jih zaračunavajo za samska stanovanja drugje. Do leta 1970 je treba najemnino v samskih domovih prilagoditi splošnemu povečanju najemnin in njihovim ekonomskim cenam tako, da bo 1970. leta odpadlo vsako regresiranje stanovanj v samskih domovih.

7. Glede Kazine so sklenili, da bo v spodnjih prostorih lokal odprtega tipa, ki mora poslovati na osnovi ekonomske računice brez dotacij Železarne, zgornji prostori pa bodo zaprtega tipa in jih bo Železarna uporabljala le za svoje namene in potrebe.

8. V obratu družbene prehrane bodo z novim letom začeli kuhati in pripravljati čaj po recepturi zdravstvene službe kadrovskega sektorja za tiste delavce, ki so do sedaj imeli pravico do gazirane vode in kave. Vodstvo gostinske enote ŽELEZAR, mora poskrbeti za naprave za izdelovanje gazirane vode, ki jih sedaj ne bomo več rabili.

9. Upravo podjetja so pooblastili, da po pravno veljavnih predpisih odproda stanovanjske objekte na Straži interesentom, ki bi sami sobe na lastne stroške predelali v družinska stanovanja. Sklep je treba izvesti postopno tako, kot bodo sobe izpraznjene.

Delavski svet Železarne je na prejšnji seji naročil upravnemu odboru, da prouči poročilo komisije za zadeve borcev NOV in da predloži ustrezne sklepe. Upravni odbor je poročilo komisije za zadeve borcev NOV proučil na seji dne 16. novembra 1967 in predložil delavskemu svetu naslednje sklepe, s katerimi se je le-ta strinjal:

1. Glede reševanja stanovanjskih problemov borcev NOV se naroča stanovanjski komisiji, da čimprej točkuje vsa stanovanja prosilcev borcev po obstoječem pravilniku in na podlagi tega točkovanja sestavi prednostno listo, ker stanovanjski problemi vseh borcev NOV prosilcev za stanovanja niso enaki.

2. Sredstva, ki jih je dolžna Železarni vrniti služba družbenega knjigovodstva in znašajo 215.250.— N din, se morajo namensko uporabiti za reševanje najbolj perečih stanovanjskih problemov borcev NOV zaposlenih v kolektivu.

3. Borci NOV, ki so upokojeni in so še naprej v delovnem razmerju z Železarno za določeno dobo, se bodo reševali po kriterijih, ki jih bo delavski svet Železarne sprejel za vse upokojene sodelavce, ki so v enakem delovnem razmerju z Železarno.

4. Občinskemu odboru zveze združenj borcev NOV delavski svet priporoča, da uradno zaprosi splošno bolnico na Jesenicah, da podatke o zdravstvenem stanju do sedaj pregledanih borcev, dostavijo obratni ambulanti, ki bo prevzela skrb za zdravniške preglede v Železarni zaposlenih obrcev.

5. Vsa ostala vprašanja borcev NOV, kot so premeščanja, sprejem na razpisano delovno mesto ali razporejanje na delovno mesto je treba najprej skupno rešiti s komisijo za zadeve borcev NOV in upravnim odborom ter šele potem predložiti delavskemu svetu Železarne, ko bo vprašanje popolnoma razčiščeno.

V nadaljevanju seje so reševali nekatera vprašanja po predlogih komisije za gospodarstvo in osnovna sredstva, nekaj prošenj in ugovorov sodelavcev na predlog komisije za prošnje in pritožbe in stališče komisije za spremljanje statuta glede potrebne prisotnosti na sejah delavskega sveta, da bi se seja lahko smatrala za sklepčno. Sklenili so, da za DS Železarne ostane določilo statuta, ki odreja 2/3 večino prisotnih za sklepčnost, nespremenjeno. Nespremenjeno ostane tudi določilo s katerim so člani oproščeni dela ponoči, dopoldan in popoldan na dan seje delavskega sveta Železarne in se jim osebni dohodki nadoknadijo iz sredstev pred razdelitvijo. Za delavske svete delovnih enot pa so sklenili, da se spremeni določilo 60. člena statuta in se za sklepčnost seje odredi prisotnost večja od 1/2 članov delavskih svetov delovnih enot, ker so ti člani oproščeni dela in se jim to nadoknadi le za čas, ki sovpada s sejo delavskega sveta delovne enote.

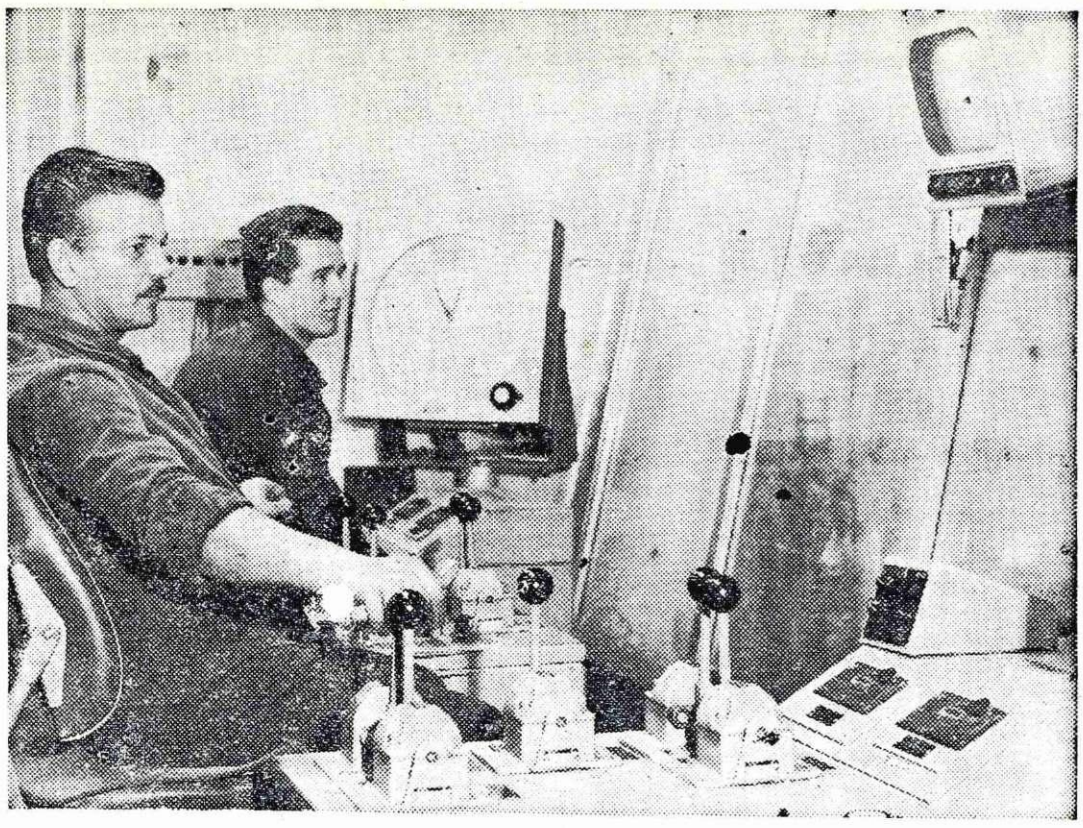

V komandni kabini bluminga

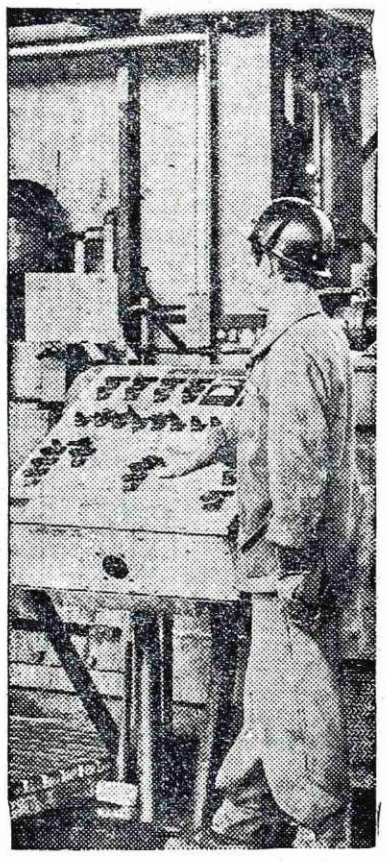

Sodelavcem in občanom
čestitajo

ob dnevu republike

samoupravni organi,
uprava podjetja,
sindikalna organizacija,
konferenca ZK Železarne
tovarniški komite ZMS Železarne
uredništvo Železarja

Boljši proizvodni rezultati v martinarni

Od 1. septembra dalje zaradi pomanjkanja naročil obratujejo v martinarni samo tri SM peči. Od junija letošnjega leta so obratovale štiri peči, prejšnje mesece in celo leto 1966 pa pet. Neizkoriščenost proizvodnih kapacitet v martinarni, s stališča ekonomičnosti, negativno vpliva na proizvodne stroške. Zaradi obstoječih fiksnih stroškov, ki se pri nižji proizvodnji povečajo, pomeni to večje proizvodne stroške na tono proizvedenega jekla.

Pri ocenjevanju sedanjega stanja v martinarni pa ne smemo pozabiti, da je proizvodnja posameznih peči precej večja. Sedaj proizvedejo tri SM peči mesečno okoli 21.000 ton jekla. Prej pa smo s petimi, šestimi in včasih celo sedmimi pečmi proizvajali na mesec običajno 24.000 do 29.000 ton, odvisno od tega, koliko in katere SM peči so v določenem mesecu obratovale. Dejstvo je, da smo z določenimi ukrepi v zadnjem času precej povečali storilnost SM peči in s tem tudi proizvodno zmogljivost martinarne kot celote.

Z uporabo kisika smo znatno skrajšali čase trajanja šaržev in povečali storitev peči. Kisik uporabljamo tako za intenziviranje zgorevanja skozi gorilce, kakor tudi za pospeševanje žilavenja taline. Takšno uporabo kisika omogoča nova kisikarna, ki je pričela obratovati v začetku leta 1966.

Večja poraba kisika pa tudi negativno vpliva na zmanjšanje vzdržnosti obzidave in s tem povečanje stroškov za remonte. Vendar je podrobna analiza stroškov pri povečani proizvodnji in večjih stroških za remonte pokazala tudi, da takšna proizvodnja kot jo imamo letos, s svojimi stroški ekonomsko opravičuje večje izdatke za remonte. Zato je zgoraj navedena uporaba kisika tudi s te strani ekonomsko utemeljena.

V livni jami smo prešli na vlivanje osemtonskih bram in pettonskih ingotov na vozove. S tem načinom dela smo znatno skrajšali čas posameznih faz dela v livni jami in s tem omogočili hitrejši tempo obratovanja peči. Ker še težka proga ni prenehala obratovati, moramo manjši del jekla še vedno odlivati v enotonske ingote. V takem primeru moramo v livni jami delati po starem sistemu, kar pa seveda negativno vpliva na hitrost obratovanja peči.

Pred vhodom v halo peči smo zgradili več novih odstavnih tirov za koritne vozove, naložene z vložkom za SM peči. S tem smo skrajšali zastoje, ki smo jih prej imeli zaradi pomanjkanja odstavnih tirov in čakanja na uvoz z železniške postaje. Prej so bili odstavni tiri na drugi strani normalnega uvoznega tira.

Na haldi smo zgradili nov prostor za skladišče starega železa s tremi pristaniškimi žerjavi. S tem smo dobili večje nakladalne zmogljivosti za nakladanje starega železa na koritne vozove.

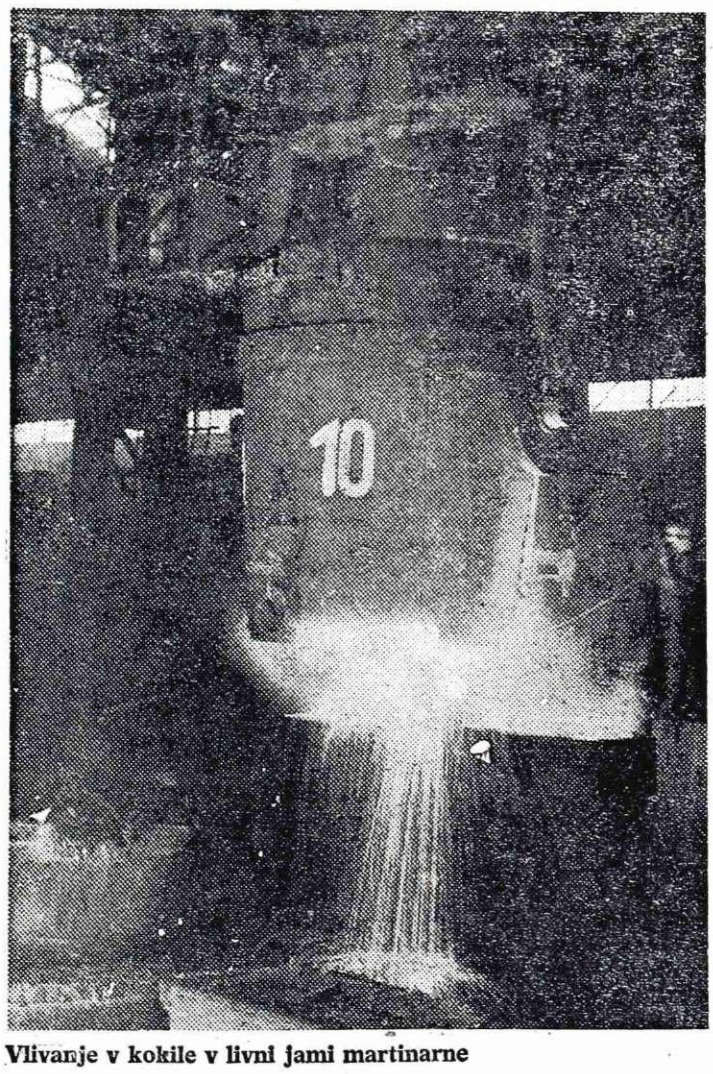

Vlivanje v kokile v livni jami martinarne

Meseca maja letos je prišel v našo martinarno, v okviru tehnične pomoči, strokovnjak za izdelavo dna SM peči inž. Stavarek iz čehoslovaške železarne Trinec. Pokazal nam je najsodobnejši način vzdrževanja dna na SM pečeh. Z osvojitvijo njegove metode smo znatno skrajšali čase, potrebne za izvedbo popravil dna. Ker so se s tem znižali tudi neproduktivni zastoji, je narasla storitev in proizvodnja SM peči.

Uvedli smo izdelavo nasipov iz dolomita na pragovih SM peči s pomočjo posebne naprave. S tem smo znatno skrajšali čas odprtih vratic peči po končanem zakladanju in to je vplivalo tudi na krajši talilni čas.

Z znižanjem števila peči, ki obratujejo, so se izboljšali obratovalni pogoji glede na nekatera ozka grla. To velja posebno za zakladanje, menjavanje kompozicij naloženih in praznih koritnih voz, vlivanje raztaljenega grodlja in podobno. Tudi to je prispevalo k izboljšanju storitve SM peči in povečanju skupne proizvodnje ob manjšem številu obratovalnih peči.

Pri omejitvi proizvodnje na tri SM peči lahko obratujejo v glavnem samo velike peči, medtem ko so manjše v rezervi. S tem se avtomatično poveča povprečna storitev peči in njihova proizvodnja.

Z znižanjem števila peči v obratovanju so odpadle težave, ki so prej večkrat nastopale zaradi nepričakovanih remontov peči. S tem so odpadli izpadi v proizvodnji zaradi nenadnih ali predolgih remontov na pečeh.

Končno smo s 1. septembrom letos vpeljali v martinarni obratovanje na štiri izmene. S tem je odpadla nižja proizvodnja ob nedeljah, ko zaradi večje ali manjše odsotnosti delavcev ni bilo vedno možno obratovati vse tri izmene z vsemi pečmi. Poleg tega se je z znižanjem števila delavcev, zaradi obratovanja manjšega števila peči, utrdila tudi delovna in tehnološka disciplina zaposlenih ter izboljšala njihova strokovna struktura.

Za ponazoritev, kako so se izboljšali proizvodni pokazatelji martinarne pri obratovanju s tremi pečmi, navajam spodnjo tabelo. V tabeli je navedena primerjava najvažnejših proizvodnih pokazateljev za leto 1965 (obratovanje polovico leta s šestimi in polovico leta s petimi SM pečmi ter majhno uporabo kisika), leto 1966 (obratovanje celo leto s petimi SM pečmi ter veliko uporabo kisika) ter september in oktober letos (obratovanje z veliko uporabo kisika in tremi SM pečmi).

obratovalni pokazatelj	1965	1966	sept.	okt.
poprečna mesečna proizvodnja, ton	26.881	26.534	21.365	21.715
poprečno trajanje šarže od preboda do preboda, h-min.	9,18	7,14	6,27	6,17
poprečna storitev peči od preboda do preboda, ton/h	6,39	7,61	9,95	9,74
čas popravila dna v % od razpoložljivega koledarskega fonda	4,66	4,60	0,75	0,73
poraba toplote, milijon kcal/t	1.558	1.408	1.290	1.316
poraba kisika, Nm^3/t	6,0	22,0	24,0	18,0

Iz tabele je razvidno, da je poprečna storitev SM peči narastla od leta 1965 v letu 1966 za 19 % in v septembru 1967 za 54 %. Prav tako je padla tudi poprečna poraba toplote, če vzamemo za leto 1965 100 %, v letu 1966 na 90,5 % in v septembru leta 1967 na 83 %.

Sedanje stanje glede na proizvodnjo v martinarni nam posreduje tudi dragocene izkušnje. Te bomo lahko s pridom uporabili tudi kasneje, ko bo situacija na tržišču zahtevala ponovno pojekla. Jasno je namreč, da je sedanja proizvodnja kljub večanje proizvodnje surovega vsemu le prenizka za obstoječe realne proizvodne zmogljivosti naše martinarne. Istočasno pa nam zadnje izkušnje tudi kažejo, da bomo po vsej verjetnosti lahko dosegli zaželeno proizvodnjo ob normalnih tržnih pogojih v glavnem z bodočim obratovanjem štirih SM peči. Morda bo treba le krajši čas obratovati s petimi pečmi. V slučaju, če bodo tudi v prihodnjem letu še večje ali manjše težave s prodajo naših izdelkov, potem bo obratovalo toliko peči, kolikor bo kazala dejanska potreba. K

Za dec. 20.500 ton naročil

Zaradi raznih govoric, ki se širijo v železarni in na Jesenicah, smo prosili tehničnega direktorja Železarne Bogomila Homovca, da za naše bralce pove koliko je resnice na govoricah o še nadaljnji omejitvi proizvodnje in kakšni so resnični izgledi za bodoče?

Bogomil HOMOVEC nam je dal naslednji odgovor: Naročila do konca leta res niso kako velika, vendar imamo za december že za 20.500 ton naročil. Dnevno naročila še prihajajo v količinah od 200 do 500 ton, tako, da bomo do konca leta zanesljivo dobili še 5.000 ton naročil, kar nam bo zadoščalo za normalno delo ob sedanji omejitvi.

Razen tega prihajajo naročila že za prihodnje leto, res ne v takih količinah kot bi želeli, vendar pa so prve tone že naročene. Situacija za prihodnje leto res ni še povsem jasna, vendar pa računamo, da se bodo zaloge pri naših potrošnikih — naročnikih v decembru toliko zmanjšale, da bomo dosegli vsaj sedanji nivo naročil.

Vse to je posledica zmanjševanja zalog pri potrošnikih in bližajočih inventarnih popisov, ko ima vsakdo najraje skladišča čim bolj prazna. Razen tega čakajo naročniki na instrumente in mere, ki jih bo sprejel zvezni izvršni svet v zvezi z uvozom. Šele, ko bodo znani instrumenti, se bodo potrošniki dokončno odločili za naročila ali doma ali v zamejstvu. Podjetja, ki nimajo deviznih sredstev bodo naročala pri nas, tista pa, ki imajo dovolj deviznih sredstev, pa bodo razmišljala kaj se jim bolj izplča. Od tega je odvisno koliko naročil bomo imeli mi!

Ob vsem tem pa pričakujemo v prvem četrtletju večji izvoz, ki naj bi nam pomagal, da prebrodimo morebitne težave v prihodnjem obdobju.

Predvsem pa moram poudariti, da se bomo morali brezpogojno držati kvalitetnih in časovnih zahtev naših naročnikov. V tem pogledu smo že dosegli določena izboljšanja in bomo morali imeti to trajno pred očmi. To pa je tudi vse, kar lahko v proizvodnji naredimo, vse ostalo pa je odvisno od preje omenjenih in drugih dejavnikov.

V mesecu decembru bomo po že sprejetem sklepu prosti tri sobote, oz. bomo delali le prvo in zadnjo soboto v mesecu, razen tam, kjer so ozka grla oziroma je dovolj naročil bodo delali normalno po 48 ur tedensko (adjustaže, jeklovlek, tanka žica). Pri takem obsegu dela oziroma naročil računamo, da nam ne bo treba ustaviti še ene peči v martinarni in tudi težka proga bo obratovala na dve izmeni. Tudi naprej bomo vršili intenzivno testiranje v valjarni žice, ker bi po sedanjih ocenah lahko prodali večje količine žice.

Ob koncu naj omenim še to, da rezultati podjetja v zadnjem četrtletju ne bodo slabši od rezultatov v tretjem tromesečju. Jova

Dosedanje investicije v našem podjetju in izgledi za prihodnje

Sedaj nismo ravno v stanju, ki bi bilo primerno za oceno uspeha dosedanjega investiranja v našem podjetju. Kadar zmogljivosti naprav niso polno izkoriščene zaradi pomanjkanja naročil, je težko dajati oceno o neki investiciji, ker ne moremo ugotoviti realne zmogljivosti in s tem gospodarnosti.

Ob koncu letošnjega leta bomo imeli večji del investiranih objektov in naprav že v proizvodnji. V montaži bo od proizvodnih naprav samo druga električna peč. Gradnjo aglomeracije smo zadržali. Od energetskih objektov je v gradnji 5000 m³ mazutni rezervoar na Beli. Vsa druga dela so v dogotavljanju in izpopolnjevanju. Čeprav izgleda na oko, da se obseg investicij izdatno zmanjšuje, po finančni realizaciji vidimo, da to ni res. Dela so mnogo bolj razdrobljena, sredstev bomo pa porabili komaj manj, kot smo jih lani. Če bi letos imeli na razpolago več sredstev, bi lahko porabili skoraj polovico več.

Za oceno upravičenosti in uspeha dosedanjih vlaganj, bi moral upoštevati, kot že uvodoma navajam, normalne pogoje dela podjetja. Poleg tega bi moral primerjati izračune na osnovi istih cen, kot smo jih upoštevali pri ekonomskem računu investicijskega programa. Ker sedaj niso za to dani pogoji, ker obratovanje ni normalno, se bom omejil samo na oceno investicij po proizvodnih uspehih v poedinih mesecih najugodnejšega obratovanja naprav.

Od predvidenih proizvodenj po našem investicijskem programu smo v poedinih obratih dosegli naslednje rezultate:

plavži	97,1 %
martinarna	87,4 %
elektro jeklo	86,7 %
bluming	70,5 %
valj. trakov	23,6 %
žičarna	78,3 %
jeklovlek	61,3 %

Ti podatki še bolje pokažejo realnost stanja, če navedem predvideni izkoristek še za nekatere druge stare in rekonstruirane obrate:

težka proga	52,3 %
valjarna deb. ploč.	66,9 %
valjarna žice	98,2 %
elektrodni odd.	92,2 %
oblikov. profilov	35,0 %
žebljarna	101,6 %

Če bi obratovali po rezultatih najboljših proizvodnih mesečnih dosežkov, potem bi lahko dosegli sledečo letno proizvodnjo:

el. peč	oktobra
bluming	junija
valj. trakov	oktober
jeklovlek	oktober

Pri tem pregledu je treba naglasiti, da je možno na blumingu in predvsem v valjarni trakov doseči višjo proizvodnjo, če to zahtevajo naročila.
Tudi v jeklovleku ni še gotova vsa mehanizacija. Pod ugodnejšimi pogoji dela in odvisno od dimenzijskega asortimenta, bi lahko dosegli tudi 15.000 t letno.

V žičarni manjka za dosego po programu predvidene kapacitete še nekaj strojev, ki bodo pričeli z obratovanjem prihodnje leto. Predvidena je tudi prestavitev 18 vlečnih strojev. Pri normalnem obratovanju vseh vlečnih strojev bi morali doseči v prihodnjem letu proizvodnjo nad 60.000 ton. Pri doslej nabavljenih Vaughn strojih za debelo žico je bila predvidena dnevna proizvodnja 60 ton, dosegamo pa 65—70 t odvisno od dimenzije. Pri strojih za srednjo žico je bila predvidena proizvodnja 48 ton. Ker zaradi lahkih kolobarjev ne morejo izkoriščati večjih hitrosti vlečenja, dosegajo 36 do 40 ton. S pričetkom obratovanja nove valjarne žice bo dana možnost za polno izkoriščanje zmogljivosti.

Stroji za vlečenje fine žice bi morali po nominalnih kapacitetah dajati 4 t dnevno. Dosegajo pa proizvodnjo tudi do 4,2 t.

Pri strojih, nabavljenih v Italiji je bila predvidena proizvodnja okrog 110 t/dan, dosegajo pa 120 ton. Tudi pri strojih za valjanje profilnih žic presegajo predvidene zmogljivosti.

Linije za patentiranje žice so v poizkusnem obratovanju. Pri dveh t. j. A3 in B3 so bile že dosežene in presežene predvidene zmogljivosti. Pri dveh linijah C3 so bile pri občasnem obratovanju dosežene predvidene zmogljivosti.

Kisikarna je dala že v preizkusnem obdobju proizvodnjo, ki je presegla do 20 % predvidene kapacitete.

Parni kotel v kalorični centrali je v poizkusnem obratovanju in je tudi dosegel nominalno kapaciteto.

Kot vidite, obravnavam vse, kar lahko upoštevamo kot proizvodni agregat.

Razen teh, obravnavanih obratov in naprav smo kupili

1966	7.700 t	93.240 t letno
1967	20.996 t	251.952 t letno
1967	6.460 t	77.520 t letno
1967	1.129 t	13.548 t letno

še vrsto obdelovalnih strojev, adjustažnih naprav, zgradili energetske objekte, kupili lokomotive, žerjave in druge transportne naprave.

Po investicijskem programu	t/l	sedanje kapacitete
aglomeracija	500.000	80.000
plavž	200.000	140.000
SM jeklarna	370.000	350.000
El. peči	130.000	75.000
Bluming	450.000	450.000
Valjarna trakov	123.500	180.000
Vlečena žica	63.630	53.000
vlečeno jeklo	20.000	20.000

Kot se vidi iz pregleda, nismo dosegli predvidenih kapacitet pri aglomeraciji, ki je še v gradnji. Na plavžih bomo dosegli in presegli predvideno kapaciteto po rekonstrukciji peči št. 2, ki bo dajala okrog 600 ton dnevno, predvidoma leta 1971.

Namesto predvidene proizvodnje 425.000 t SM jekla, sedaj zadošča za dosego skupne proizvodnje 350.000 ton. Preostalih 125.000 ton bomo lahko dosegli z obstoječimi električnimi pečmi in s pečjo, ki je sedaj v montaži.

Če sedaj primerjamo odnos proizvodnje, katero predvidevamo, da bo dosežena v letošnjem letu, nasproti praktičnim zmogljivostim naprav, potem bomo imeli sledeč izkoristek:

Izkoriščene so predvsem naprave iz cevarne. Ko bodo konstrukterji projektantskih organizacij za lahke konstrukcije predvideli več naših hladnih profilov v svojih načrtih, bo tudi poraba na trgu večja in s tem boljša zasedenost naših kapacitet.

Pod danimi pogoji, vam kaj več o gospodarnosti naših dosedanjih investicij ne morem napisati. Prilike pač niso normalne in vsak izračun na predpostavkah je nesmisel.

V primeru, da bi bili zasedeni z naročili, bi bilo najenostavneje pogledati uspeh letnega poslovanja in postaviti vse cene na isti nivo t. j. pred investicijo in danes, pa bi imeli rezultat, ki bi nam pokazal ekonomičnost naših naložb.

V prihodnjem letu bomo od začetega dogotovili drugo električno peč in mazutno postajo na Beli. Če bodo sredstva, bi lahko dokončali tudi aglomeracijo tako, da bi v 1969 pričeli s poizkusno proizvodnjo.

Na plavžih bo popravljen v okviru rednega vzdrževanja en covper, enega bomo rekonstruirali v okviru predpriprav rekonstrukcije plavža. Računam, da bo nova valjarna žice v prihodnjem letu že obratovala. Tako bomo dobili večjo proizvodnjo žice in težje kolobarje kot doslej, s tem pa boljše pogoje za izkoriščanje kapacitet v žičarni, kjer bodo postavili pet novih vlečnih strojev. Za čiščenje gredic smo kupili tri stroje, ki bodo dobavljeni v prvem polletju 1968.

Če bomo imeli sredstva, kot rečeno, bomo drugo leto praktično gotovi s sedanjo fazo investiranja iz odobrenih kreditov.

Za naše podjetje pa obstoječe stanje ne more biti zaključno stanje. Cena jekla, katerega proizvajamo v Siemens Martinovih pečeh je previsoka. Namen je, da bi prešli na kisikov postopek. Razumljivo je, da mora biti jeklo, proizvedeno v enem agregatu iste kapacitete, kot če je proizvedeno v štirih, petih ali več agregatih, ceneje. Če hočemo slediti potrebam trga, moramo stremeti za čim višjo finalizacijo naših izdelkov. V žici gotovo jugoslovanske železarne nimajo toliko kapacitet, da bi krile sedanjo in bodočo potrebo. Imamo ceneno možnost povečanja kapacitete v novi valjarni žice s postavitvijo tretje žile in z gradnjo hladilnika. Tako bi racionalizirali proizvodnjo z ukinitvijo starih prog na Javorniku in dvignili kapaciteto žice in profilov na 150.000 ton. S tem bi tudi imeli večje količine vložka za jeklovlek.

Gotvo je tudi, da proizvodnje valjarne vroče valjanih trakov ne bomo mogli izkoriščati, če ne bomo poskrbeli za nadaljnjo predelavo v hladni valjarni.

V žičarni predvidevamo povečanje kapacitete od sedanjih 60.000 t letno na 90.000 ton. Predvideno je tudi povečanje proizvodnje elektrod.

To so naša predvidevanja in potrebe. Gotovo je, da ne moremo več investirati, kot dopuščajo finančna sredstva. Naše naložbe morajo biti gospodarne in predvidena proizvodnja mora ustrezati potrebam tržišča. Naše podjetje mora poceniti svoje proizvode, z racionalnejšo proizvodnjo po sodobnih tehnoloških postopkih. Pri vsem tem pa moramo skrbeti, da bodo naše kapacitete vsklajene in da bomo lahko čim bolje izkoriščali naše proizvodne kapacitete. Seveda je pa predpogoj za vse, stabilizacija našega gospodarstva in ob tem polna zasedba naših proizvodnih kapacitet z naročili. Naš perspektivni program v varianti, ki se bo pokazala kot najgospodarnejša, bo v kratkem v obravnavi in bom o tem takrat več pisal.

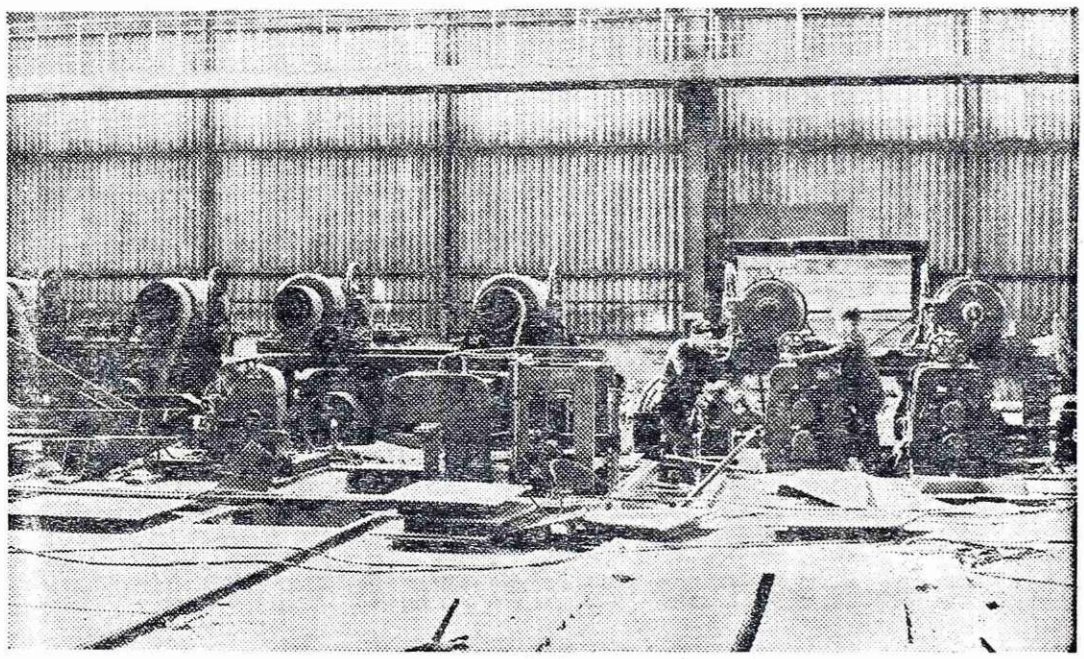

V valjarni žice na Beli

Pri transformatorskih napravah je treba odpraviti še več drobnih pomanjkljivosti: domače žerjave so nam dobavljali Litostroj, Metalna in Vulkan Reka. Vsi so imeli večje in manjše pomanjkljivosti, katere so ali že odpravljene ali jih bo treba postopoma odpraviti.

Pri aglomeraciji je zgrajen prvi del. Zvračalna naprava za razkladanje vagonov in naprave za transport ter vskladiščenje rude in koksa. Gospodarnost te naložbe se mora pokazati v znižanju stroškov zaradi zmanjšanja potrebe ljudi in z odpravo stojnin.

Koristnost rekonstrukcije elektrodnega oddelka je čista.

Investicije v oddelek za

Milan Marolt, dipl. inž.

Obračun našega devetmesečnega poslovanja

Danes pisati o našem poslovanju in obračunu dela za preteklih 9 mesecev tekočega leta ni lahko. To je odgovorno, a vendar potrebno delo.

Če hočemo videti pravo sliko našega poslovanja, bi pravzaprav morali ta razmeroma zelo kratek, toda za nas zelo pomemben čas razdeliti na tri dele in šele potem oceniti ali smo bili uspešni v našem delu ali ne. Pa poglejmo, kako so se dogodki razvijali. Najprej primerjajmo kako smo uspevali doseči načrtovano skupno proizvodnjo, blagovno proizvodnjo in zunanjo prodajo.

Po skupnem načrtu celotne proizvodnje je bilo stanje sledeče: V prvih treh mesecih tekočega leta smo dosegli skupno proizvodnjo 24,3 % na letni plan, v drugem četrtletju 23,7 % in v tretjem četrtletju le 19,9 % letnega plana.

Pri planu blagovne proizvodnje (to je tista proizvodnja, oziroma blago, ki je že izgotovljena in jo je treba samo odpraviti iz podjetja), je bila le-ta v času od januarja do vključno marca v odnosu na letni plan dosežena celo 25,4 %, od aprila do konca junija je padla na 23,9 %, a v mesecih julij, avgust in september pa je zdrknila na 20,8 % letnega plana blagovne proizvodnje.

Če pa primerjamo še doseženo prodajo, ki je obračunana po jugoslovanskih cenah, smo bili v prvem četrtletju pod planom N din 1 milijon 262.000 tisoč, v drugem četrtletju smo bili pod planom N din 20,908.900 in v tretjem četrtletju nismo dosegli plana za 51,215.000 N din, skupaj N din 73,405.900.

Ta prikaz kaže, da smo v devetih mesecih zelo pod finančnim planom.

Če se poglobimo v to nihanje skupne in blagovne proizvodnje in posebej še v to, kako se je gibala višina, oziroma vrednost prodanega blaga — potem ni težko ugotoviti sledeče:

1. da smo z delom in doseženo višino vrednosti prodaje v zimskih mesecih, ko so najtežji delovni in prav posebno transportni pogoji — dosegli najvišjo proizvodnjo in tudi prodajo. To je neizpodbiten dokaz, da je celotni kolektiv začel s polnim elanom in upanjem, da bo uresničil in dosegel cilj, ki ga je začrtal po finančnem planu.

2. da je moralo nastopiti na domačem tržišču stanje, ki duši naš normalni razvoj dela in prav posebno odkup naših izdelkov.

3. da moramo iz tega novega položaja najti pot, ker če se tako stanje nadaljuje, ne bo mogoče dolgo vzdržati brez občutnih posledic.

Najti pravo pot iz položaja, na katerega nismo bili v celoti pripravljeni, je dolžnost nas vseh, da pomagamo iskati pravo rešilno pot.

Vemo le, da so nas kupci nepričakovano zapustili, da so odpovedali že okvirno naročeno blago, kakor hitro je bil omogočen prost uvoz tudi naših izdelkov. Vemo tudi, da so bile odpovedane že zaključene količine naročenega blaga od strani kupcev, kateri so ugotovili, da za njihov obseg proizvodnje v tekočem letu ne potrebujejo novih naročil, odnosno dobave naših proizvodov. Točno ne moremo reči, da je bila temu položaju vzrok samo nizka carinska stopnja za uvoz izdelkov, s katerimi smo dosedaj mi preskrbovali naše tržišče, niti v celoti ne moremo dokazati, da je k temu pripomogel tudi kreditni mehanizem. Vendar brez podrobnih analiz smatramo, da sta ta dva pojava bistveno vplivala na to, da je naša proizvodnja in prodaja na domačem tržišču zaostala. Vemo pa tudi, da povsod na svetu obstojajo damping cene in da se proti temu povsod na svetu bolj uspešno upirajo s carino, kakor je trenutno to bilo pri nas za uvoz izdelkov, ki jih izdeluje naša črna metalurgija. Vemo tudi, da so cene naših osnovnih surovin in cene tehnološkega goriva previsoke, da bi cene naših izdelkov lahko bile konkurenčne uvoznim cenam. Niti ne moremo trditi, da so vsi ostali stroški proizvodnje, tehnološki postopki, stroški kapitala in produktivnost na konkurenčni višini.

To je jedro in obenem senca, ki pada na naš 9-mesečni obračun dela. V podrobnostih teh zunanjih in notranjih pojavov je razvidno, da smo v tem času delali z zelo visokimi obratnimi sredstvi in to v povprečju 286,028.656 N din. Ta sredstva bi morala popolnoma zagotoviti nemoteno proizvodnjo in morala bi zadostovati za pravočasno plačilo vseh naših obvez, tako nasproti družbi kot dobaviteljem in skladom podjetja ter za osebno udeležbo. Vendar so se ta sredstva odtujila iz našega tekočega obtoka in so se prek dopustne višine prelila v višini 60 milijonov N din v obliki naraslih dolgov naših kupcev, ki niso bili v stanju, da bi pravočasno plačali blago, katerega smo jim dobavljali. Dalje je v notranjem poslovanju našega podjetja — prek višine določenih sredstev za zaloge kupljenega materiala, ter naših polizdelkov in gotovih izdelkov — zamrznjenih dodatnih obratnih sredstev v višini 50 milijonov 530 tisoč N din. To prelivanje obratnih sredstev izven rednega obtoka dela in obračuna, povzroča, da imamo vsled tega visoke stroške in da smo postali plačilno nesposobni, kljub temu, da smo najeli drage kratkoročne kredite za vrtoglavo višino. Če podrobno ponovno pregledamo finančni rezultat po obračunanih, oziroma resnično doseženih prodajnih cenah, katere smo že popravili za tečajno razliko in za priznane reklamacije, smo na račun prodanega blaga in uslug dosegli vrednost 445 milijonov 743.738 N din, kar je nasproti letnemu finančnem načrtu le 64,4.%. Ta prodaja pa je dosegla dohodek v višini 75,497.259 N din. Ta dohodek je pod finančnim planom za 17,7 % in je celo nasproti doseženemu dohodku za isto obdobje lani nižji za 19,603.749 N din. Padec dohodka je nastal:

1. zaradi padca prodaje, ki je pod planom za 10,6 % (ker so fiksni stroški ostali v celoti)

2. ker je letos zaradi revalorizacije starih obratov narasla amortizacija v stroških 9 mesecev za 9,700.000 N din, iz istih vzrokov so porasle obresti na poslovni sklad za 3,000.000 N din, letošnja podražitev repromateriala je 2,000.000 N din, skupaj za N din 14,700.000.

Če bi te stroške, ki niso nastali po krivdi slabega dela kolektiva, odbili v obračunu za 9 mesecev, bi se dohodek dvignil na 90,197.259 N din in bi bil samo za 4 milijone 903.000 nižji, kakor lani za isto obdobje, pa čeprav smo zaradi vpliva tržišča letos v 9-mesecih prodali za 23.757.000 N din manj. To je dokaz, da kolektiv ni slabše delal kakor lani, čeprav je bil pod hujšim pritiskom celotnih fiksnih stroškov kakor lani.

Za delitev dohodka pa še vedno veljajo predpisi, da se mora izračunati le-ta na osnovi plačane realizacije, ne fakturirane. Po tej metodi delitve dohodka, ki je pravzaprav edino veljavna, smo pokrili vse osebne dohodke, ki so se nahajali v plačani prodaji in to v višini 74,916.499 N din, tako da nam je na koncu ostalo še za vse sklade skupaj 262.923 N din.

Primerjava z lanskoletno delitvijo dohodka je nemogoča.

V obračunski kalkulaciji so poleg drugih stroškov prikazani tudi stroški vpeljevanja poizkusne proizvodnje, za katero bi pravzaprav morali imeti ustrezne investicijske kredite na daljšo dobo, ker pa le-teh nimamo, smo te stroške porazdelili, da se obračunajo v treh letih. V 9 mesecih tekočega leta so znašali stroški vpeljevanja poizkusne proizvodnje 12,500.000 N din. Večja proizvodnost, večja prodaja in večja rentabilnost v prihodnjih treh letih, bo morala pokriti tudi ta strošek.

Kratko rečeno, 9-mesečno poročilo o našem poslovanju je zaskrbljujoče. Nastopile so okoliščine, ki jih vsaj še sedaj nismo pričakovali. Hudo ni samo to, da so slabi izgledi, da ne bomo ob koncu leta dosegli tako potrebnih skladov za podjetje — občuten je tudi položaj o višini izplačanih osebnih dohodkov, saj zastoj povpraševanja na domačem trgu po naših izdelkih povzroča težke posledice za nas vse. Le hitre akcije otresti se mrtvila na trgu, je najboljša rešitev iz tega položaja. Da pa je pot do teh akcij najbolj zanesljiva prek združevanja sorodnih podjetij, ni dvoma le da smo do tega spoznanja morali priti tako pozno.

Stanko Ravnik

Dopisujte v »Železarja«

Obračun uspeha po delovnih enotah

(3. nadaljevanje)

Ekonomska enota naj bi imela tele bistvene značilnosti:

a) prostorninsko naj bo po možnosti ločena od drugih ekonomskih enot;

b) nujno je, da ima lasten proizvodni program ali drugo točno določeno nalogo;

c) imeti mora določeno število stalnih delavcev, ki morajo biti materialno zainteresirani za uspešno gospodarjenje ekonomske enote;

č) imeti mora tudi ustrezna in zadostna proizvajalna sredstva (delovna sredstva in predmete dela);

d) učinke mora biti možno meriti in evidentirati;

e) obstajati mora možnost primopredaje polizdelkov med posameznimi enotami;

f) nujno mora imeti tudi odgovorno osebo — gospodarja.

Iz zgoraj navedenih značilnosti ekonomske enote povzemamo, da ima ekonomska enota v nekem pogledu osnovne značilnosti podjetja kot celote, vendar pod predpostavko, da je to še vedno samo organizacijski del podjetja. Tudi razmerja med posameznimi ekonomskimi enotami so v velikih ozirih podobna poslovnim razmerjem med podjetji. To se izraža v:

a) točno ugotavljanje prodanih količin izdelkov oziroma storitev;

b) ugotavljanje kakovosti prodanih izdelkov oziroma storitev;

c) stalnost cen pri prevzemu in prodaji.

Ekonomska enota torej v nekem smislu »kupuje« polproizvode in storitve drugih enot po njihovih stalnih cenah ter »prodaja« proizvode ali storitve spet po stalnih cenah. Seveda se takšen »nakup« oziroma »prodaja« izvedeta brez plačila z gotovino in brez sprememb na žiro račun zgolj v knjigovodstvu.

Lasten proizvodni program je temeljnega pomena za delo ekonomske enote. Letni proizvodni in finančni plan ima važnost za celotno podjetje, ravo tako pa je proizvodna naloga pomembna za ekonomsko enoto. Začrtana delovna pot je za ekonomsko enoto tolikšnega pomena, da brez podrobnega planiranja sploh ne more biti obračuna po ekonomskih enotah.

Pri razdeljevanju določenega podjetja na posamezne ekonomske enote se nam mnogokrat pojavi vprašanje, kako organizirati primopredajna mesta in s tem uvesti objektivna merila za ugotavljanje učinka ekonomske enote.

Ko uvajamo ekonomske enote v konkretnem podjetju, ni mogoče dati nikakršnih šablon in shem. Pri vsakem posameznem primeru moramo nujno upoštevati njegove organizacijske posebnosti. Vsako podjetje ima namreč toliko samo njemu lastnih značilnosti, da bi uporaba kakrnšegakoli recepta nujno doživela neuspeh.

Pomembnost planiranja za izvajanje obračuna po ekonomskih enotah

Planiranje po ekonomskih enotah omogoča natančno ločeno zasledovanje stroškov, učinkov in rezultatov dela. To je nammreč tudi določen kontrolni instrument, s katerim centralni delavski svet v podjetju in uprava podjetja moreta kontrolirati uspešnost dela ekonomske enote. Decentralizacija narekuje, da mora vsaka ekonomska enota temeljito poznati svojo delovno nalogo. Poznati pa mora tudi, kakšne stroške sme pri tem doseči za planirano količino njene proizvodnje, saj se potem na tej osnovi šele lahko ugotavlja uspešnost ali neuspešnost njenega dela, ki se pri obračunu, katerega osnova je planska lastna cena, kaže v znižanju ali zvišanju stroškov.

Plan gospodarskega načrta za posamezno ekonomsko enoto bi naj obsegal:

a) planirano proizvodnjo po delovnih mestih;

b) predvideni proizvodni stroški;

c) planirani dohodek.

Da bi gospodarski načrt ekonomske enote res odigral vlogo realizatorja vseh razpoložljivih sil ekonomske enote, je potrebno, da pri njegovem sestavljanju aktivno sodeluje celoten kolektiv ekonomske enote.

Gospodarski načrti ekonomskih enot, ki morajo biti vsklajeni s celotnim gospo-

Še vedno na mrtvi točki

Imam vzroke za trditev, da je problem vzdrževanja žerjavov še vedno eden bistvenih problemov, tako vzdrževanje, HTV službe in tudi proizvodnje same. Stanje in problematiko več ali manj vsi poznamo. Vzroki sami za tako stanje pa še niso jasno izkristalizirani. Prav tako ne tudi odstranitev teh vzrokov. V grobem bi lahko ocenil, da tičijo vzroki predvsem v počasnem prilagajanju situaciji in pa v finančnem stanju, ki ne more ustreči materialnemu in kvantitativnemu napredku.

Nekaj pa je za naše razmere pri tem jasno in to:

— v Jugoslaviji nimamo nobene tovarne, kjer bi prišlo na enega žerjavnega vzdrževalca toliko žerjavov, tako po elektro kot po mehanski plati;

— tehnična žerjavna dokumentacija je nepravilno arhivirana in v glavnem ne služi hitrejši operativi in ne omogoča preglednosti;

— tehnična opremljenost delavnic je še vedno klasična in ne sodobna, oziroma podobna splošni situaciji v vzdrževalnih delavnicah;

— proizvodni činitelji se ne ravnajo po pravilniku o obratovanju žerjavov, oziroma njegovih zahtev zavestno ne izpolnjujejo;

— vsi napori za ustanovitev operativne HTV grupe za registracijo žerjavov do sedaj še niso dali ustreznih rezultatov;

— v okviru naše tovarne nismo zmožni zadostiti celotni potrebi za rezervnimi deli žerjavov;

— mazanje žerjavov še vedno ni organizirano in je v glavnem odvisno od vestnosti žerjavovodij samih;

— v glavnem so se izjalovili vsi poizkusi vpeljave periodičnih preventivnih pregledov. Krivda je obojestranska, čeprav lahko očitam proizvodnji neaktivnost v tem pogledu;

— nujna je izpolnitev normativa VEN pri žerjavnih vzdrževalcih.

Seveda je bilo doseženih tudi nekaj dobrih rezultatov, vendar v glavnem kot posledice večje produktivnosti neposrednih vzdrževalcev. Neuspeh pa je bil dosežen povsod tam, kjer so bili potrebni organizacijski ukrepi in koordinirano sodelovanje vodilnega operativ. kadra.

Seveda pa se stanje lahko bistveno izboljša. Smatram pa, da je rezerva v storilnosti in proizvodnosti žerjavnih vzdrževalcev fizično že zelo izkoriščena in da je nadaljnji razvoj odvisen od organizacije in vlaganj v nekaj, kar še danes mnogi ne vidijo, je pa pri sodobnem vzdrževanju nujno potrebno in se tudi krepko obrestuje. Seveda je pa treba pogledati malo tudi izven utečenih tirnic 20- in večletnega vseznanstva in obrtniške mentalitete.

Najprej razčistimo, da tam, kjer je karkoli odvisno od spomina in sposobnosti enega samega človeka, nekaj krepko šepa. Izgleda tudi, da skupinsko delo in delitev dela zelo težko prodira v zavest vseh nas, ki smo očitno tako sposobni, da vsak zase vse zmore.

Ni vesela ugotovitev, ampak drži, da je na področju žerjavne dokumentacije danes nered, ki ga lahko reši le skupina vsaj treh tehnikov in dveh tehničnih risarjev v enem letu zelo trdega dela. Ali se nam jih splača plačati? Če bi bili bolj napredni kot so bili pred 20 leti, bi tega vprašanja sploh ne postavljali. Bilo bi pa to potrebno samo za ugotovitev dejanskega stanja. Nadaljnja enoletna analiza in proučevanje te dokumentacije bi nam pa dalo približno sliko tipizacije in poenotenja rezervnih delov. Mislim, da je pametno, saj bi s tem zmanjšali število pozicij žerjavnih rezervnih delov po mehanski plati od 12—15 tisoč na približno 6 tisoč ali še manj. S takim delom bi v enem letu pri zmanjšanju zastojev, zmanjšanju R-3 in pa vsled hitrejših popravil prihranili minimalno 50—70 S din. To možnost imamo. Ali pa se bomo večno vrteli v začaranem krogu in samega sebe dobesedno požrli. V ilustracijo kako je to potrebno, naj navedem primer, da imamo na petih žerjavih svojih 20 dimenzij ležajnih blazinic.

Naslednja stvar, ki zahteva nekaj vlaganja, je oprema sodobnega ključavničarja, ki pa naj ima za sodobno delo s sodobnim orodjem tudi primerno sodobno mentaliteto in strokovno raven. Kar se pa sodobnega nagrajevanja tiče pa to ni stvar tehnike, čeprav nanjo lahko bistveno vpliva. Nekaj mi namreč da misliti. Razvoj avtomatizacije v celotni proizvodni tehnologiji že danes skoraj fizično ne obremenjuje delavca v proizvodnji. Pred 30 leti sta bila proizvajalec in vzdrževalec oba fizično približno enako obremenjena. Do danes je vzdrževanje le malenkost napredovalo, proizvodnja pa ogromno. Vzdrževalci so še vedno izpostavljeni velikim fizičnim naporom, glavno orodje je še vedno težko kladivo, razni izbijači in pa njegove roke, da o utesnjenosti in umazanosti njihovih delovnih mest sploh ne govorim. Danes imamo že cel kup pripomočkov, ki omogočajo lažje, hitrejše in kvalitetnejše ključavničarsko delo, ki pa se jih očitno premalo poslužujemo, ali pa zanje ni denarja, vseh pa še niti ne poznamo. V glavnem, nabaviti jih je potrebno, če hočemo izboljšati vzdrževanje. Dejansko stanje je tako, da so še ta orodja, ki jih imamo, iztrošena in nekompletna. Lahko bi več uporabljali hidravlična univerzalna orodja za izvlačenje, nabijanje, izbijanje, krivljenje, vzdigovanje. Razen merilnega traku se zelo redko vidi kakšno moderno merilno orodje. Ali je res samokolnica še danes tako aktualno prevozno sredstvo tudi za 200 kg težke rezervne dele? Namreč sodobni transport pozna že tudi kaj drugega!

Enostavno po vsem tem brez kakršnih koli analiz ugotovimo, da bi z izpolnjevanjem teh pogojev in mogoče z ostrejšim kriterijem presoje osebne storilnosti in s pametnejšo stimulacijo ter večjo strokovnostjo ob izpolnjenem normativu lahko dosegli ogromen napredek na področju vzdrževanja.

Če pa bi še proizvodnja oziroma delavci na strojih naredili svoje glede rednega čiščenja, mazanja in pa seveda pravilnega obratovalnega režima, potem se šele lahko pogovarjamo o proporcionalnosti stroškov vzdrževanja in proizvodnje, oziroma o zmanjšanju vzdrževalnih stroškov.

Problem žerjavnega vzdrževanja sem pri tem opisu uporabil predvsem za ilustracijo stanja, ki na področju vzdrževanja obstaja, čeprav smatram, da je stanje povsod približno enako. Nakazal sem nekaj rešitev, ki so možne za boljše vzdrževanje, ki pa še niso skrajnosti vzdrževalne tehnologije. Zavedati se pa moramo, da, če hočemo na tem področju doseči bistven napredek, mora celoten kolektiv nekaj v to tudi vložiti, ker meje organizacije dela in človeških zmogljivosti se ob nesodobni opremi zelo hitro dosežejo in da so nadaljnje izboljšave možne res samo z dobro opremo in dvigom strokovnosti ljudi, ki na tem področju delajo.

F. J. ml.

---

darskim načrtom podjetja kot celote, so tudi osnova za obračun med posameznimi ekonomskimi enotami v obliki primopredajnih stalnih cen, ki so lahko:

a) planske lastne cene;

b) interne prodajne cene (zajemajo določen del dohodka ekonomske enote);

c) tržne cene (pomenijo, da se obračun med ekonomskimi enotami odvija po takih cenah, kakršne se formirajo na tržišču).

Opozoriti je treba, da je osnovni pogoj za planiranje proizvodnih nalog neke ekonomske enote, da se izbere najustreznejša enota mere za njen učinek, v kateri se bo izražala kvantitativna naloga — učinek. Kakšno enoto mere bomo izbrali za posamezno ekonomsko enoto, je odvisno od vrste učinka zadevne ekonomske enote.

(nadaljevanje prihodnjič)

Perspektiva šamotarne v letu 1968

Na 5. redni seji delavskega sveta delovne enote šamotarne 14. t. m. so poleg razprave o proizvodnji v mesecu oktobru in finančni analizi devetmesečnega poslovanja, razpravljali tudi o perspektivnih izgledih delovne enote v letu 1968, ki je specifična, še prav posebno z novo obliko naročanja materiala prek Vatrostalne.

Pri pregledu izpolnjenih sklepov 4. redne seje DS DE so ugotovili, da drugi sklep ni bil povsem realiziran in še vedno niso uspeli ugotoviti vzrokov vseh zastojev, posebno pri Pauker stiskalnici kot posledice slabega delovanja tesnil in krmila. Tudi 9. in 11. sklep nista realizirana in se bo ponovno zahtevalo od vodstva vzdrževanja izdelava plana popravil in raznih remontov.

Iz poročila o proizvodnji v mesecu oktobru je bilo razvidno, da zaradi spremenjenega asortimenta niso bile izpolnjene obveze žganja opek, vendar pa zaradi tega finančni plan ne izkazuje v tem pogledu znižanja predelavnih stroškov.

Podatki o kvaliteti izdelanega materiala so povsem zadovoljivi in ni bilo posebnih problemov. Vendar pa v poročilu niso bili zajeti podatki o vzdržnosti ponvic, ker jeklarna teh podatkov ni dostavila.

Delovna enota šamotarna v prvih devetih mesecih izkazuje okoli 24 milijonov S din znižanja materialnih stroškov, ki bi bili še večji, če ne bi bilo izrednega preseganja oziroma povečanja stroškov vzdrževanja.

Razprava na prvo in drugo poročilo je pokazala, da bo enota morala predvsem izboljšati kvaliteto svojih izdelkov in poostriti kontrolo nad celotnim tehnološkim procesom. Kot primer je bila navedena šamotna opeka za ponvične drogove poz. SR 4/1. ki ima izredno ostre kvalitetne zahteve. Tudi vprašanje bolnikov je bilo obravnavano na tem sestanku, ker je odstotek narastel kar na 17 %.

Člani delavskega sveta DE so zahtevali, da se razna popravila mlinov, elevatorjev in transportnih trakov izvedejo izven rednega delovnega časa in se tako omogoči polna izraba strojnih kapacitet.

Ker so navedbe članov delavskega sveta resnične, bo obratovodstvo zahtevalo v bodoče poročila o izvršenih popravilih in remontih. Nadalje je razprava pokazala, da pride do pogostih sporov med vozači viličarjev in sušilci gline zaradi slabe organizacije dela od strani vodilnih delavcev oddelka. Sklenjeno je bilo, da se mora tudi za ta delovna mesta izdelati operativni načrt s točno odrejenim delom.

Poročilo o perspektivi šamotarne za leto 1968 glede na samo situacijo Železarne kaže, da bo šamotarna imela precej prostih kapacitet na razpolago vsaj v prvi polovici leta, medtem ko za drugo polovico leta kaže, da bo večina kapacitet zasedenih za lastne potrebe.

Podjetje Vatrostalna, ki je postalo kot nekakšen distributer za ves ognjevzdržni material, razen reprodukcijskega, je že zahtevalo od našega obratovodstva, da jim posredujemo proste kapacitete za izdelavo šamotnih, silika opek in raznih mas. Ker pa šamotarna še ni dobila potreb po tem materialu od Železarne, še ne more Vatrostalni posredovati prostih kapacitet. V razpravi na to poročilo so člani DS DE zahtevali osamosvojitev obrata tudi z ekonomske strani in so mnenja, da zaradi specifičnosti dela nasproti drugim obratom v Železarni imajo vse pogoje in tudi za to potreben strokovni kader.

Obratovodja je pojasnil; da je bilo to vprašanje tudi že iznešeno od strani tehničnega direktorja in je upati, da se bo uredilo že do konca tega leta. V kolikor pa ne, pa naj bi se celotna proizvodnja dala na razpolago Vatrostalni in tako zagotovilo nemoteno obratovanje šamotarne.

-aR

O, Vrba srečna draga vas domača

Zmanjševati moramo razvojni zaostanek

Tu in tam se slišijo mnenja, da zaradi ugleda podjetja in poslovne politike ne bi kazalo javno, to je prek časopisa obravnavati naše notranje slabosti in napake. S tem bi se praktično odrekli lastnemu orožju, kritiki in samokritiki ter samostojnosti lastnega presojanja, kaj je prav in kaj ni, kaj je napredno in kaj ovira naš razvoj. Zato je ena pomembnejših nalog našega glasila, poleg informiranja in prikazovanja rezultatov in uspehov, tudi odkrivati slabosti in napake, ki izvirajo iz nas samih. Tudi naša ustna anketa je temu namenjena, da zvemo, kaj o določenih problemih menijo naši sodelavci.

VPRAŠANJE: Mnogo smo v zadnjem času govorili in pisali o naših notranjih subjektivnih napakah, predvsem o problemu delovne in tehnološke discipline, poslovni politiki, o delitvi dohodka po delu idr. Kje mislite je jedro notranjih slabosti in kako bi ga rešili?

STANE TORKAR — strojne delavnice, asistent za vzdrževanje na plavžu

Kljub temu, da o disciplini razpravljamo že dalj časa, stvari še vedno niso povsem urejene, sicer pa se že kaže tendenca izboljšanja. Reševanju tega problema bodo morali delovodje posvetiti večjo pozornost. To velja za tehnološko in delovno disciplino. Ljudje, ki so odvisni samo od Železarne, gledajo na sedanji položaj zaskrbljujoče in vprašujejo, kako dolgo bo še tako.

Samoupravni organi v Železarni bodo morali pri obravnavanju disciplinskih prekrškov izključevati socialno stanje kršilcev in bodo le-ti morali sami reševati svojo bodočo eksistenco. Poudarim naj še to, da se bo treba bolj vztrajno boriti za zavestno disciplino.

V zvezi s poslovnostjo naj omenim našo nabavno službo, ki dobavlja surovine in reprodukcijski material. Služba bo morala biti bolj dosledna glede nabave raznega materiala, tako kot delajo kupci z našimi materiali in izdelki. Tako bo odpadel tudi marsikateri strošek proizvodnje.

Sistem delitve dohodka se je pri nas stalno spreminjal. Pri analizi osebnih dohodkov je vedno nekdo na zadnjem mestu. Da bi stanje popravili, smo iskali razne možnosti za popravke in povečanje cenika. Na tak način reševanja osebnih dohodkov smo v sistem nagrajevanja vnašali zmedo, pač zato, ker smo hoteli, da bi zadnjemu na lestvici pomagali, da se reši iz težavnega položaja.

Če so bili v neki delovni enoti Železarne doseženi slabši rezultati in so bili tudi osebni dohodki nizki, potem bo treba tako delovno enoto obravnavati, kolektivu te enote pa jasno povedati, da s takim delom ne more pričakovati boljših osebnih dohodkov. Tako bi sistem nagrajevanja izboljšali, ne pa vnašali zmedo.

POLDE ŠMID, valjarna 2400, referent za prevzeme

Vprašanje je zelo konkretno. Zajeta so zelo pomembna področja, ki pa so po mojem mnenju med seboj v tesni zvezi. Kakor hitro omenimo delovno disciplino, ne moremo prezreti posledic, ki se zelo pogosto kažejo v obliki nezainteresiranosti pri članih kolektiva, marsikje pa lahko opazimo tudi nered. Takoj smo že pri naslednjem vprašanju, to je pri nagrajevanju oziroma delitvi osebnih dohodkov. Vsak dan bolj pogrešamo dobro organizacijo dela in ugotavljamo, da je sedanje delo med posameznimi delovnimi enotami vse premalo vsklajeno ali sinhronizirano. V valjarni 2400 imamo še precej težav na relaciji valjarna Bela — valjarna 2400, podobne težave pa so verjetno tudi na ostalih relacijah med posameznimi obrati. O kvaliteti izdelkov se že dolgo pogovarjamo, vendar ostajamo le pri besedah, naši kupci pa se raje orientirajo na druga podjetja in dobavljajo material tudi iz uvoza. Za reševanje problemov, zajetih v vprašanju, bodo potrebni odločni in učinkoviti ukrepi. Zlasti na področju nagrajevanja nas čaka še veliko dela, vendar pa s solidno urejenim sistemom nagrajevanja lahko veliko prispevamo, da bo v posameznih delovnih enotah in v Železarni kot celoti vzpostavljen red in da bomo enkrat za vselej izločili z dnevnega reda probleme, zaradi katerih imamo težave že nekaj let nazaj.

JANEZ LOČNIŠKAR, sektor za ekonomiko podjetja, ekonomist

Naših notranjih slabosti prav gotovo ne moremo obravnavati ločeno od zunanjih faktorjev, ki večkrat segajo tudi prek meja naše države. Pri tem naj omenim le enega od njih, to je zastoj pri konjunkturi jeklarske proizvodnje. Menim, da so naše slabosti v nekem smislu produkt zunanjih faktorjev in so postale še bolj vidne prav v času, ko smo se hoteli vključiti v mednarodno delitev dela in v mednarodno konkurenco. Torej slabosti niso le subjektivnega, ampak tudi objektivnega značaja, ter rezultat našega zgodovinskega razvoja.

Lahko si predstavljamo, kako težko je nadoknaditi zaostanek v razvoju. Torej naša zelo pomembna naloga je v tem, da zmanjšujemo razvojni zaostanek. **To nalogo bomo najlaže opravili na osnovi gospodarskega principa,** ki pa zahteva, da se z določenimi sredstvi doseže optimalen rezultat. Gospodarski princip bo sposoben rešiti marsikatere naše notranje slabosti, saj njegov vpliv v Železarni že čutimo.

LADO SVETINA, predsednik zbora delovne enote in LJUBO RADOVIČ, predsednik DS DE — elektrodni oddelek

Ker so problemi, s katerimi se srečujemo pri delu, skoraj povsod v Železarni enaki, se bova v najinem odgovoru omejila na našo delovno enoto.

O tehnološki in delovni disciplini se pogovarjamo že dvajset let. Vedno bolj problematična je tehnološka disciplina. To vprašanje bi moralo biti v naši Železarni že zdavnaj urejeno, saj imamo kar precej strokovnjakov, ki se dan za dnem ukvarjajo s tehnološkimi vprašanji. Ne glede na to pa se na primer v elektrodnem oddelku kot rdeča nit vleče perče vprašanje kvalitetne izdelave elektrod. Sodelavci, ki jim ni vseeno, kako delamo in prodajamo naše izdelke, kolikšna je naša proizvodnja ter osebni dohodki, ne morejo razumeti, zakaj so elektrode tako pogosto razpokane. Jasno je, da razpokanih elektrod ne moremo ponuditi našim kupcem, ki so vedno bolj zahtevni. Zato se raje odločimo, da razpokane elektrode kot neuporabni material odvažamo s samokolnicami ali pa kar z viličarjem na haldo. Zadeva ni enostavna, vrednost materiala, ki smo ga namenili za ponovno predelavo, pa je kar precejšnja.

Že pred leti je bilo v Železarju zapisano, da v elektrodnem oddelku predstavlja ozko grlo sušenje elektrod. Ta ugotovitev je aktualna še danes, ne glede na to, da imamo na razpolago dve moderni peči za sušenje elektrod. Vseeno pa se zgodi, da je treba sušenje ponavljati. Najprej potujejo elektrode skozi najnovejšo peč v hali cevarne, pozneje pa jih je treba sušiti še v sušilni peči FELIND ali pa v globinskih pečeh. Kaj menijo o tej zadevi naši strokovnjaki? Skrajni čas je, da z učinkovitimi ukrepi enkrat za vselej rešimo to vprašanje.

Poslovna politika je poglavje zase. Ob dobro organizirani nabavni službi se ne bi smelo zgoditi, da v nekem obratu Železarne primanjkuje surovin in drugih materialov razen v izjemnih primerih. Toda v elektrodnem oddelku že dalj časa nestrpno čakamo na ferokrom, ki ga dobivamo iz Anglije. Tudi zaloga rotila gre h koncu. Kaj bo potem, če ga zmanjka še prej, preden bomo dobili nove količine. Problematično je tudi nagrajevanje. Ljudje se trudijo na svojih delovnih mestih, vendar so osebni dohodki še vedno nizki. V oktobru smo prodali kar 106 ton elektrod več kot je bilo planirano, vendar se to ni preveč poznalo v izplačilnih kuvertah. Zavedati se moramo, da je nagrajevanje barometer za razpoloženje v obratu. Če je že tako, potem je skrajni čas, da na področju nagrajevanja napravimo korak naprej. Problemi, ki so navedeni v vprašanju, bodo lahko rešeni le s sodelovanjem vseh članov kolektiva. To velja tako za vodilni in vodstveni kader, kakor tudi za neposredne proizvajalce. To pa pomeni, da bomo lahko naše subjektivne slabosti odpravili na minimum, ali pa jih postopoma dokončno odpravili.

ROMAN STANA, obratovodja šamotarne

Meni osebno je težko reči, glede na to, da zasedam odgovorno operativno delovno mesto obratovodje, kje je jedro notranjih slabosti v Železarni in kako bi jih rešili. Smatram, da morajo to vedeti na vodstvu podjetja, v službah in to takoj posredovati samoupravnim organom v rešitev. Problemi se vlečejo že več kot leto dni, od pričetka reforme in bi jedro do danes že morali izluščiti. Dejstvo je, da ga odgovorne službe v enem letu niso znale najti in seveda potem tudi ne rešiti. Danes čakamo, da nam bo nekdo drug reševal te notranje probleme, nekdo od izvršnega sveta ali banke. Vendar je rešitev v nas samih. Pri tem bi opozoril na veliko sprejetih sklepov in predlogov naših samoupravnih organov, toda rešitve so izredno počasne in zaradi tega počasnega reševanja govorimo o stagnaciji delavskega samoupravljanja. Menim, če bi se sklepi reševali hitro, dosledno in odločneje, bi samoupravljanje pri nas izgledalo malo drugače. Odraz teh naših slabosti vidimo tudi v tem, ko skušamo z linijo najmanjšega odpora spreminjati pravila statuta podjetja, ki smo ga sprejeli s široko javno razpravo pred letom dni. Tipičen primer je bil viden na zadnjem zasedanju delavskega sveta, ko smo razpravljali zopet, ali naj dvotretjinsko večino zamenjamo s polovično in tako ustrežemo željam nekaterih, ali naj ostane pri mnenju celotnega kolektiva, izraženega v statutu. Navedel bi še en tipičen primer naših notranjih subjektivnih napak. Sposobni smo »požreti« samega sebe. Pred nekaj meseci, morda pol leta, je jeklarna za svoje potrebe naročila precejšnje število kokil pri zunanjih dobaviteljih. Te kokile nam danes ležijo na haldi ob počasni uporabi v jeklarni, toda livarna je pred nekaj dnevi morala premestiti 28 delavcev v druge delovne enote, ker nima zadostnih naročil. Postavlja se vprašanje, kaj če bi tudi valjarne naročile ingote od zunaj. Ali potem lahko govorimo, da je jeklarna srce Železarne? Zelo tipičen primer je tudi naša šamotarna. Medtem, ko prevladuje mnenje, da je treba vse kapacitete dati na razpolago Železarni, pa nam po drugi strani spet naročajo, da naj vse proste kapacitete damo na razpolago Vatrostalni. Toda koliko bo teh prostih kapacitet, žal v šamotarni ne vemo, ker ne vemo, kakšne bodo potrebe Železarne v prvem polletju 1968 ali v vsem letu. Smatram, da so vzroki temu v glavnem pri slabem planiranju začetnih in finalnih proizvodov, ki vplivajo tudi na tak sistem medsebojnih odnosov kot navajam, lahko pa se tudi smatra to kot nepoznavanje tržišča.

Okoli delitve osebnega dohodka smo pri nas govorili, v delovni enoti kot v Železarni, že preveč. Vprašanje ne bo rešeno toliko časa, dokler ne bo sleherna delovna enota nagrajena po vrednosti dela. V zadnjem času je to vprašanje načenjal tov. Labura in sem istega mnenja kot on. Nikakor ne more neka delovna enota, ki zaradi dobre organizacije dela ali mogoče drugih vzrokov dosega dobre rezultate, določen delež odstopati enoti, ki slabo dosega svoje proizvodne naloge, ne odstopam pa od načela, da pa je treba to ladjo, ki ji pravimo železarna Jesenice, rešiti najprej in šele nato vsako kajuto posebej.

S pravilno rešitvijo delitve osebnega dohodka bo rešen tudi problem delovne in tehnološke discipline. Naj navedem primer iz našega obrata. Ko nismo imeli, to tudi še danes nimamo, rešenega nagrajevanja in smo bili na zadnjem mestu v Železarni, smo imeli vsak mesec čez 60 % prošenj za premestitev v druge obrate. Ko smo to prek samoupravnih organov Železarne vsaj do neke mere rešili, ni bilo prošenj več in produktivnost je narastla za skoraj 25 %.

Naša ustna anketa

Naši delavci v prostem času

Ptički ga zaposlujejo in razveseljujejo v prostem času

Ste že kdaj slišali hkrati peti 30 kanarčkov? Verjetno ne! Ali pa glasove in pogovore 60 papig? Tudi verjetno ne! Tudi jaz sem jih slišal prvič pri našem sodelavcu LEONU ŽENERU iz Most. Leon je zaposlen v RTA, oddelku za elektrozveze.

Z Leonom sva se za najin razgovor domenila v soboto, ko sem ga peljal na Mežakljo, kjer je moral popraviti telefonski vod med Jesenicami in centralo v Gorjah. Naslednji dan, v nedeljo, pa sem bil že na njegovem domu v Mostah.

Beseda je kmalu stekla seveda o kanarčkih — žlahtni ptici pevki, ki ima rodovniško priznanje. Pogovarjala sva se še o papigah in eksotičnih pticah. Ptice je vzljubil še kot otrok. Veliko se je plazil po drevju in skalah, ki jih je v okolici dovolj. Razumljivo, da so mu ptice vedno ušle, ušle pa mu niso kazni, ki jih je mati širokogrudno delila po njegovi zadnjici. Ostale so mu le strgane hlače, objokane oči in opraskano telo. Ko je odrastel, je pričel kupovati in vzgajati ptice. Prvi poizkusi niso uspeli, vendar ga je to še bolj spodbudilo in je začel strokovno opazovati ptice v bližnjih gozdovih. Pravi strokovni pouk o pticah pa je dobil pri prof. Lavrenčičevi v Ljubljani, ki ga je naučila negovati, ljubiti in razumeti ptice. Vsak pravi, da ima vsak ptiček svoj »značaj« in svoje sposobnosti ter moraš zato vsakega posebej tudi spoznati. To pa pri tako velikem številu ptic ni lahko. Pri tem so mu pomagali tudi izkušeni starejši ljubitelji ptic.

Z vzgojo ptic se je Leon pričel ukvarjati pred desetimi leti. Prvega kanarčka je kupil v Zagrebu. Od takrat naprej se njegova pot pri vzgoji ptic strmo stopnjuje. V desetih letih je vzgojil več kot 700 raznih ptičev. Ne smemo pozabiti, da vzgoja oziroma vzreja ptic zahteva mnogo truda, potrpljenja in denarja. Za krmljenje in nego ptic porabi Leon vsak dan najmanj tri ure prostega časa. Svoje ljubljence krmi dvakrat dnevno; zjutraj, še preden gre v službo in popoldne, ko pride iz službe. Precej časa presedi pred kletkami, v katerih ima kanarčke in namerava z njimi prvič sodelovati na republiškem tekmovanju, ki bo prihodnje leto v Ljubljani. Na tekmovanje kanarčkov-pevcev bo odšel z dvema ekipama (ekipa šteje štiri pevce) in upa, da se bodo njegovi varovanci uvrstili tam nekje do petega mesta.

Priprava na takšno tekmovanje je zahtevna. Kanarček ne sme biti starejši od enega leta, šolanje pa traja okrog tri mesece. Pri vadbi petja se poslužuje raznih pripomočkov, v zadnjem času pa si pomaga tudi z magnetofonom. Na traku ima posnetih precej glasov svojega junaka; to je predpevca, ki ga je sam vzgojil, ker mu je mati podlegla.

Pri križanju in parjenju raznih ptičev je že uspel, vendar o tem ne pripoveduje rad. To je skrivnost, ki jo vsak gojitelj ptic obdrži zase. Pri tem se vzgojitelji poslužujejo raznih oprijemov. Največ uspeha na tem področju je imel pri papigah. Med številnimi papigami ima eno, ki je povsem bela. Najbolj je ponosen na papigo, ki je na spodnjem delu telesa lila, perutničke pa so snežnobele.

V posebnem prostoru goji tudi eksotične ptice, ki jih ima deset različnih vrst. Ptički so po poreklu iz vzhodne in zahodne Indije, Avstralije, otoka Bornea, Južne Afrike, eden pa je celo iz garske republike iz daljnje Kitajske.

Veliko mi je še pripovedoval o pticah-pevkah, kako jih je treba negovati in kako je z njihovim razmnoževanjem. Žal pa je prostor kratko odmerjen in ne morem vsega opisati. Predlagam, da si jih poleti, ko so njegovi ljubljenci na prostem, sami ogledate. Na vrtu ima posebno hišico, po kateri se spreletavajo kanarčki, papige in eksotične ptice. Vse skupaj je uredil tako, da se ptice ne počutijo kot v ujetništvu.

Pri gojenju ptičev pa je Leon imel tudi precej veselih in žalostnih trenutkov. Najbolj mu je ostal v spominu dogodek, ko so mu neznanci vlomili v hišico in odnesli petnajst različnih ptic. Škoda in tragedija je bila še večja, da so pozneje poginili tudi njihovi mladiči, ker so ostali brez staršev. Spominja se tudi dogodka, ko je v sosednji Avstriji kupoval lepega kanarčka. Znano je, da je nošenje živali prek meje prepovedano, zato je kanarčka skril v žep. Toda prav v trenutku, ko ga je carinik vprašal, če ima kaj prijaviti in je odgovoril, da nič, se je v žepu oglasil kanarček. Cariniku, ki ni mogel verjeti, da ima v žepu kanarčka, je pogled ušel na okno in prav takrat se je zunaj oglasila ptica, ki je našega Leona tudi rešila nadaljnjih težav pri carinskem pregledu. Podobnih podvigov Leon ne upa več napraviti. Sedaj lahko že sam vzgaja ptice.

Preden sem se poslovil, sva še spregovorila nekaj besed o športu. Leon se zanima predvsem za kraljico športov — atletiko. Povedal mi je, da je tudi sam včasih tekmoval v skoku v daljino in višino. Rad vzame v roko tudi fotoaparat in svoje ljubljence — ptičke posname na filmski trak.

P. Karlin

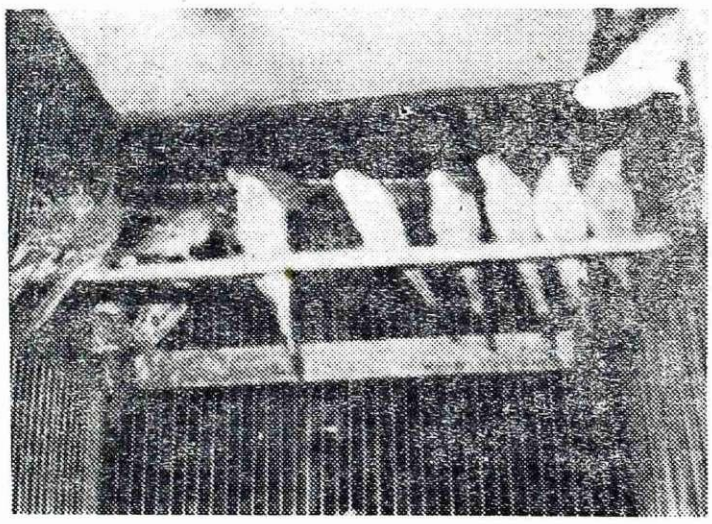

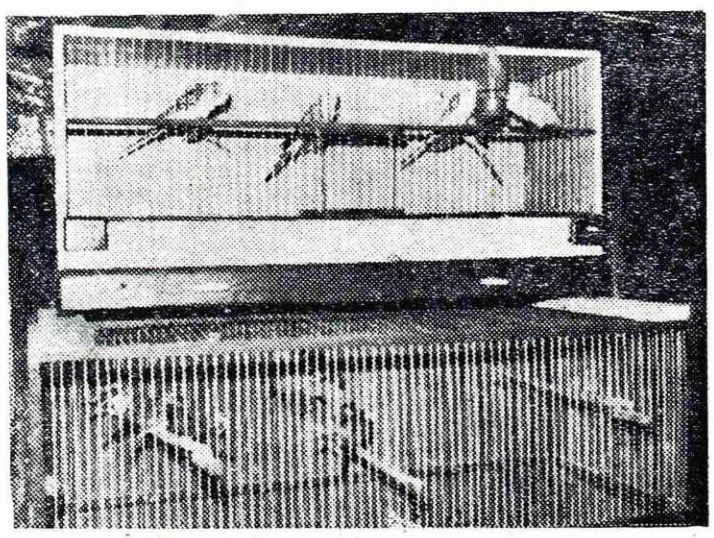

Radioamaterski klub Železarne

Za dan republike bo ustanovljen radioamaterski klub železarne Jesenice. Za delo kluba je pripravljen skromen prostor v drugem nadstropju Titovega doma. Kljub skromnemu prostoru pa bo klub dobro opremljen.

Potreba po tej dejavnosti je bila vsak dan večja. Mladina, ki se je hotela posvetiti radioamaterstvu, ni imela možnosti. Pri vsem tem pa vemo, da je za napredek naše industrije potrebno znanje iz elektronike, tranzistorske tehnike oziroma avtomatizacije. Prav tako moramo vedeti, da je naša armada opremljena z najsodobnejšimi sredstvi za zveze. Za vse te naprave je potrebno veliko strokovno sposobnih ljudi, ki bi v slučaju potrebe s temi sredstvi uspešno ravnali.

Radioamaterski klub je prvi, ki usmerja mladino v to dejavnost in ji nudi osnovno strokovno znanje. Ob našem skromnem začetku pozivamo vse pristojne in odgovorne, naj si ne pozabijo zapisati v svoje beležke, da je dejavnost radioamaterstva na Jesenicah res potrebna in ji je treba posvetiti vso pozornost. Opozoriti moramo tudi na to, da v vseh naprednih državah dajejo tej dejavnosti veliko več poudarka. Ne mislimo s tem reči, da pri nas ni napredka v tej smeri, pa še koliko, vendar pa se Jesenice s to dejavnostjo zaenkrat ne morejo pohvaliti. Takoj po osvoboditvi je obstojal radioamaterski klub, toda iz neznanih vzrokov je prenehal delovati. Upamo, da se z novoustanovljenim klubom ne bo tako zgodilo!

Vabimo mladino iz naše občine, da se vključi v čim večjem številu v radioamaterski klub železarne Jesenice. Prosimo vse šole za sodelovanje pri ustanavljanju radioamaterskih krožkov. Ravno tako prosimo vse inženirje in tehnike te stroke, ki bi bili voljni posredovati svoje znanje mlajšim v obliki tečajev ali predavanj, naj se prijavijo vodstvu kluba. Kličemo vse radioamaterje: »Pridite pomagat, da dvignemo klub na tak nivo, da bo v ponos našim železarskim Jesenicam!« Vojni obvezniki, telegrafisti, prijavite se, da čimprej ustanovimo primopredajno sekcijo. Utrjevanje vašega znanja, pridobljenega v JLA, vam bo zelo koristilo. Vaše znanje boste lahko posredovali mlajšim. Radioamaterski tečaji bodo v veliko korist mladincem predvojaške vzgoje. Zato se prijavite čimprej! CQ, CQ, CQ, OM...

Problematika izvoza v tekočem letu in perspektiva za I. tromesečje 1968

Za tekoče leto naše podjetje ni imelo uradno določene izvozne zadolžitve. V okviru družbenega plana Železarne pa je bil določen interni plan izvoza v višini 25.700 ton ali 3,286.000 dolarjev, od tega 17.800 ton ali 1,936.000 dolarjev za konvertibilno področje.

V desetih mesecih smo realizirali izvoz takole:

		v $
zaključeno	25.584 ton	2,996.010
konvertibilno	19.369 ton	1,989.378
vzhod	3.665 ton	639.709
ostalo	2.550 ton	366.923
izvoženo	21.029 ton	2,474.265
konvertibilno	16.503 ton	1,707.734
vzhod	2.858 ton	509.554
ostalo	1.668 ton	256.977
menjava		
zaključeno	4.808 ton	823.054
izvoženo	2.851 ton	495.817

Menjava se nanaša na Poljsko, Madžarsko, SSSR in Romunijo.

Pri navedenem planu izvoza je v družbenem planu Železarne upoštevana manjša finančna realizacija nasproti domačim prodajnim cenam v višini ene milijarde tristo milijonov S din. To je bila v globalu tudi zgornja meja dovoljenega izvoza, ker bi povečanje izvoza tudi zmanjševalo dohodek prek predvidenega.

To stališče smo začeli spreminjati v začetku drugega četrtletja, ko smo že predvidevali posledice vse močnejšega uvoza valjanih proizvodov in zmanjševanje proizvodnje v železarsko predelovalni industriji. V tem času je bilo še razmeroma dovolj domačih naročil in velike težave smo imeli s kupci zaradi nepravočasnih dobav.

Takrat smo začeli s prvimi resnejšimi napori za izvoz srednje pločevine v kolobarjih iz valjarne trakov. Prvo poskusno naročilo 100 ton TVT za Italijo smo dobili 20. julija z dobavnim rokom čimpreje, ker je bilo od tega odvisno novo večje naročilo. Kljub vsem prizadevanjem smo to naročilo izpolnili šele 30. septembra letos. Kupec je zadovoljen s pošiljko in sedaj pričakujemo nova naročila. Prve dobave srednje pločevine v Zahodno Nemčijo v debelini 3 in 4 mm so bile reklamirane zaradi valovitosti in zaradi neustrezne strukture.

Na področju pločevine iz valjarne 2400 smo bili priče znani situaciji, da nismo izpolnjevali pogodbenih dobavnih rokov, da zaradi tega nismo dobivali novih naročil in končno, da v drugi polovici septembra sploh nismo smeli sprejemati naročil, dokler ne bo valjarna na tekočem z dobavami. Pri takih naših notranjih problemih in ob silnem poslabšanju tržnih razmer za prodajo debele pločevine v Zahodno Nemčijo in Italijo (cena je padla za okrog 8 dolarjev, to je na 78 dolarjev fco Salzburg oz. jugomeja v zadnjih šestih mesecih) nismo mogli dobiti ali prevzeti več naročil.

Naročil za profilna jekla smo imeli dovolj vse doslej, ko je prišlo do zastoja pri glavnem kupcu v Zahodni Nemčiji zaradi kvalitete. Znano je, da dokaj pogostno rešujemo reklamacije firme Clarus, ki se je odločila nekaj količin jekla za verige naročiti drugje zaradi nesigurnosti pri kvaliteti naših jekel. Kljub temu smo z dobavami v zaostanku za en mesec.

Naročila z vlečeno žico smo pretežno odklanjali, ker je več ali manj stalno nejasno, kaj bo lahko žičarna proizvedla v določenem času. Tako niso redki primeri, da smo na osnovi trenutne situacije z vso intenzivnostjo iskali naročila za določene dimenzije žice, ko pa smo v dveh, treh tednih naročila dobili, smo jih morali odkloniti, ker so se razmere v proizvodnji spremenile. Predvsem smo odklanjali naročila za pocinkano žico, ker se dela pocinkana žica na istih strojih kot patentirana, pri kateri smo še vedno v zaostanku z dobavami za domače tržišče.

Z naročili smo bili primerno založeni za žičnike, bodečo žico, vlečena jekla in dinamo pločevino. Z dobavami pocinkane pločevine smo v zaostanku za en mesec. Za elektrode smo se trudili dobiti naročilo še vsaj za 500 ton, vendar nam to ni uspelo.

Naslednji pregled nam kaže gibanje naročil in realizacijo izvoza **po mesecih** — kumulativno:

	zaključeno		realizirano		realizirano v %	
mesec	ton	$	ton	$	ton	$
januar	9.731	1,272.525	2.014	284.457	20,70	22,35
februar	12.031	1,536.697	4.239	544.074	35,23	35,40
marec	15.292	1,994.074	7.143	916.903	46,71	45,98
april	16.814	2,181.773	9.053	1,126.873	53.84	51.65
maj	20.010	2,546.877	11.524	1,403.355	57,59	55,10
junij	23.582	3,120.439	14.060	1,708.222	59,62	54,74
julij	26.450	3,392.316	16.003	1,943.271	60,50	57,28
avgust	27.284	2,450.924	18.770	2,300.669	68,79	66,66
september	29.336	3,664.235	21.347	2,623.752	72,77	71,60
oktober	30.392	3,819.064	23.880	2,970.082	78,57	77,77

Iz pregleda je razvidno postopno relativno hitrejše povečevanje naročil od izvršenega izvoza predvsem v mesecih junij in julij, ko je naročil za štiri mesece poprečnega izvoza.

Zaradi opisanih razmer se naročila znižajo v septembru na 6.512 ton, kar pa je še vedno za skoraj tri mesece dosedanjega poprečnega izvoza na mesec.

Poglejmo si še gibanje realizacije operativnih mesečnih načrtov in realizacije izvoza:

	plan - operat. za mesec		realizacija v mesecu		%	
	ton	$	ton	$	ton	$
januar	1.900	200.000	2.014	284.457	106	142,22
februar	2.106	234.000	2.225	259.617	105	112
marec	2.300	267.000	2.904	372.829	126	140
april	2.750	322.000	1.910	209.970	68	65,20
maj	2.650	314.000	2.471	276.482	93,24	88,05
junij	2.300	270.000	2.536	303.729	110	112,49
julij	2.300	270.000	1.943	235.049	84,40	87,05
avgust	2.800	324.000	2.767	358.536	98,82	110,66
september	3.450	419.000	2.577	323.084	74,69	77,10
oktober	3.950	518.000	2.533	346.329	64,12	66,85
mesec						

Prikazane mesečne načrte izvoza dela odsek za izvoz na osnovi dobavnih rokov po naročilih in predvidenih dejanskih zmožnostih proizvodnje in odprave za določen mesec. Pregled nam kaže velika odstopanja med načrtom in realizacijo, kar je posebno neugodno v zadnjih dveh mesecih, ko povečujemo napore za dobivanje novih naročil.

Za ilustracijo naj navedemo nekaj telegramov med firmo Schmidt Essen in našo Železarno v pogledu dobav debele pločevine:

Telegram firme Schmidt z dne 8. 11. 1967: predmet: moje naročilo št. 889.910, debela pločevina.

Spoštovani gospod Budja

Nujno vas prosim, da se ponovno potrudite za odpravni rok za pločevino iz obeh gornjih naročil.

Pločevina je bila pred okrog dvema tednoma valjana, ne da bi bil poslan vsaj en kg. Nimam več razumevanja za to, prosim, da me še danes tekom nekaj ur obvestite, kdaj bo izvršena odprava. Situacija pri kupcu je več kot obupna. Hvala v naprej!

Telegram železarne Jesenice od 8. 11. 1967: predmet: Vaša naročila št. 889.910, debela pločevina.

Položaj gornje pločevine je sledeč:
10.500 kg je pripravljeno v skladišču za odpravo
8 kosov čaka na žarjenje
8 kosov čaka na normalizacijo, katera bo izvršena 13. novembra v ponedeljek — ostanek je pripravljen za rezanje (v glavnem 35 in 50 mm).

Po zagotavljanju vodstva obrata bo prvi vagon v nekaj dneh odposlan, ostalo pa do sobote, 18. novembra.

Telegram firme Schmidt z dne 9. 11. 1967: predmet: Naše naročilo št. 889, št. 910 — debela pločevina, vaš fsnr. 8069 od 8. 11. 1967.

Lepa hvala za vaš telegram. Nemogoče stanje v obratu. Zahtevam od obrata sledeče:

1. žarjenje, normaliziranje in rezanje mora biti preloženo,
2. 10.500 kg, ki je pripravljeno za odpravo, odpošljite takoj, višje stroške prevoza morate prevzeti vi ali obrat,
3. ostanek dobave — rok do 18. novembra je predolg. Na vsak način mora biti ta rok skrajšan.

Prosim še danes za odgovor, drugače bo kupec zopet naredil razliko v kupnini (Deckungskauf).

Telegram železarne Jesenice z dne 9. 11. 1967: predmet: Vaše naročilo št. 889 in 910, debela pločevina.

Proučili smo ponovno vse možnosti, da bi pločevino čim preje odpravili, to je pred 18. novembrom.

— Okrog 10 do 11 ton že za odpravo pripravljene pločevine bomo takoj odpravili, ta količina vsebuje tudi 3.140 kg dimenzije 1000 × × 2000 × 20 mm. Kvaliteta D-15.

— Ostanek pločevine ne more biti preje kot v petek, dne 17. 11. odpravljen.

Taki primeri se seveda vrstijo iz dneva v dan in imamo zaradi tega še veliko več težav pri pogajanju za cene in sploh za dobivanje novih naročil.

Poleg tega se mnogi tovariši v proizvodnji hudujejo zaradi priznanih reklamacij kupcem in zaradi strogih tehničnih zahtev. Še vedno se nismo sprijaznili z edino resnico, da kupec postavlja pogoje, prodajalec pa jih lahko v okviru svojih možnosti sprejme ali pa ne in ostane brez dela.

V polni meri se zavedamo tudi velikih objektivnih težav zaradi mnogih zastarelih naprav v Železarni v odnosu do onih, s katerimi proizvajajo naši tuji konkurenti. Kljub tej, sicer neizprosni resnici, pa ne smemo zatiskati oči pred drugo žalostno resnico, da je le preveč od nas vseh odvisnih subjektivnih napak.

Taki, kakršni smo, bomo morali v prvem četrtletju izvoziti okrog 20.000 ton proizvodov. Če upoštevamo, da sm letos v maju dosegli rekord mesečnega izvoza 2.904 tone in da bomo torej morali v prvih treh mesecih prihodnjega leta izvoziti skoraj okrog 7.000 ton mesečno, je jasno, da bodo zato potrebni izredni napori, veliko dobre volje in sodelovanje vseh prizadetih.

Ta predvidevanja moramo uresničiti, če hočemo vsaj za silo prebroditi največje težave, kar jih je v preteklosti poznala naša Železarna.

Sedaj tečejo prizadevanja za pridobitev naročil za 2/3 proizvodnje na domačem tržišču in za 1/3 na tujih tržiščih. Trenutno vidimo največ težav pri prodaji proizvodov jeklovleka, hladno valjanih trakov in debele pločevine.

Narediti moramo vse, da bomo uspeli.

Zvone Teržan

Pripis uredništva: Pri pristojni službi smo se pozanimali, kako je bila rešena dobava materiala firmi Schmidt Essen. Povedali so nam, da je bila količina 19 ton odpravljena kupcu 11. novembra, to je v obljubljenem roku, medtem ko je bila preostala količina odposlana namesto 17. t. m., šele 22. t. m. Mislimo, da je vsak komentar odveč!

Železarski globus

POLJSKA — V socialističnih državah je za Sovjetsko zvezo največji proizvajalec jekla Poljska. V letu 1950 so proizvedle poljske železarne 2,5 milijona ton jekla, v letu 1960 6,6 milijona ton in v letu 1966 9,7 milijona ton. Za leto 1970 planirajo, da se bo proizvodnja povečala na 11,5 milijona ton.

10 letnica mehanografskega oddelka - IBM

V oktobru 1957 je bil v naši Železarni ustanovljen oddelek za strojno obdelavo podatkov. Velikost podjetja in potreba po hitri in enotni obdelavi obsežnih podatkov je dalo povod za ustanovitev takega oddelka. Zato so bili pripravljeni prostori v bivši Kovačevi stavbi, nasproti glavne pisarne. Takrat smo nabavili prve stroje za obdelavo podatkov sistema luknjanih kartic pri firmi IBM, v letu 1960 pa smo dobili še dodatne stroje.

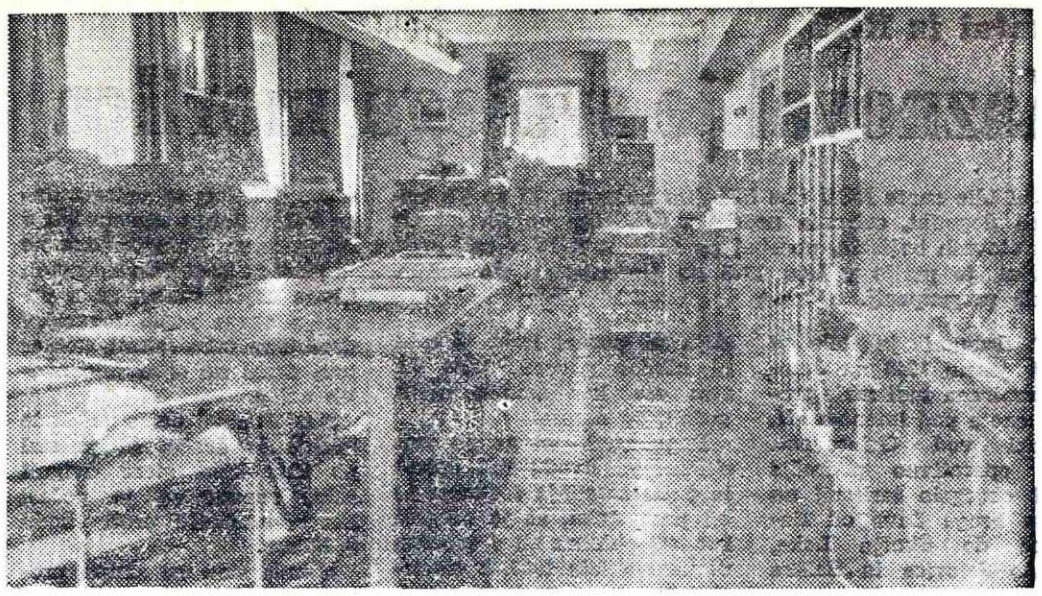

Notranjost tabelirnice mehanografskega oddelka — IBM

Začetek je bil skromen, z majhno garnituro, z omejenim programom obdelave, vendar je bil ta začetek šola za organizatorski, programerski in operaterski kader, skozi katero mora vsak uporabnik mehanografskih strojev. Prva navodila za vpeljavo novega načina obdelave podatkov je nudila firma IBM. Od podjetij, ki so že pred nami imela tak sistem v Sloveniji, moramo omeniti Litostroj in Tovarno avtomobilov v Mariboru. Pri njih smo dobili največ pomoči, ker so imeli že večje izkušnje na tem področju.

Po formiranju oddelka, začetnem šolanju in krajši praksi kadra, ki se je moral še stalno strokovno izpopolnjevati, smo začeli s praktičnim delom. Vsak začetek je težak, zato tudi ni bilo lahko pričeti v novem oddelku. Ob pomoči uprave podjetja, vodstva firme IBM, ki jo sedaj zastopa INTERTRADE v Ljubljani, z napori vodstva oddelka in delavcev v oddelku smo prebrodili začetne težave in pričeli orati nezorano ledino strojne obdelave podatkov v naši tovarni. V l. 1957 smo pričeli delati s 15 sodelavci, od katerih jih je danes v oddelku še 10. Po organizacijskih pripravah je pričela dotekati prva dokumentacija, na luknjanih strojih smo luknjali prve kartice, v tabelirnici pa so stroji začeli obdelovati luknjane podatke in pisati preglede, ki jih imenujemo tabele.

PODROČJA, KI JIH OBDELUJEMO NA MEHANOGRAFSKIH STROJIH

Prvo področje, ki se ga zaposleni v oddelku in sodelavci dobro spominjajo, je obračun osebnih dohodkov. Vsi prejemamo vsak mesec plačilne liske, ki so rezultat strojne obdelave. Sistem OD se je v preteklem desetletju večkrat menjaval in izpopolnjeval, z njim pa strojna tehnika obdelave in tabel.

Omeniti moram, da strojna obdelava podatkov zahteva temeljit študij in precejšnje spremembe v načinu zajemanja osnovnih podatkov ob prehodu iz ročnega na strojni sistem. To je še toliko težje, ker je mehanografija v industriji nova vrsta dejavnosti, naše podjetje pa prvo, ki je uvedlo mehanografske stroje v metalurški stroki v državi.

S pridobljeno prakso, izkušnjami ter ob sodelovanju strokovnih služb smo v preteklih desetih letih prenesli na strojno obdelavo naslednja področja:

1. obračun osebnih dohodkov,
2. evidenca in obračun potrošnega materiala (R 3),
3. analize kvalitetnih izvidov kolavdacije proizvodnje,
4. evidenca osnovnih sredstev,
5. evidenca in obračun vzdrževalnih delavnic (delovni nalogi),
6. evidenca odsotnosti,
7. evidenca prodaje in realizacije,
8. evidenca proizvodnje v valjarni Bela,
9. občasne analize in statistični podatki,
10. občasne ankete in podobno.

V okviru tega članka ni mogoče opisati podrobnosti navedenih področij, zato se bom omejil samo na najvažnejše. Kot osnova za luknjanje povsod služi jasno in točno izpolnjena dokumentacija. Večina važnih podatkov je šifriranih. V ta namen imamo izdelane posebne sezname (šifrante), ki se jih poslužujejo strokovni delavci pri vnašanju podatkov v dokumente.

1. Obračun osebnih dohodkov

To področje, ki je bilo prvo, smo uvajali postopno in sicer v letu 1958. Celotni obračun osebnega dohodka delimo na štiri dele:

a) izdelava dninskih listov za prisotnost na delu,

b) izdelava liste predujmov,

c) obračun osebnega dohodka,

d) izdelava vseh statističnih pregledov in rekapitulacij.

Področje je obsežno, saj zahteva mesečno do 50 različnih tabel.

2. Evidenca in obračun potrošnega materiala (R 3)

To področje smo uvedli na strojni sistem za celo Železarno v letu 1961. Materialna služba je povsem poenotena. Obračun in evidenco potrošnega materiala delimo: v obračun in evidenco novega materiala R 3, v evidenco in obračun orodja in drobnega inventarja v uporabi, bremenitve po stroškovnih mestih za porabljeni material ter razni analitični pregledi in statistike.

Pri skladiščnikih se je najbolj udomačil dnevnik materiala, ki poleg stalnega omogoča točno kontrolo vsakega materiala s stanjem na skladišču. Velik napredek so mesečne bilance materiala in letni pregledi porab po različnih kriterijih.

To področje zahteva mesečno do 40 tabel.

3. Analiza kvalitetnih izvidov kolavdacije proizvodnje

Glede na masovno proizvodnjo in številne vzroke, ki vplivajo na kvaliteto proizvodov, je ročno nemogoče pravočasno izdelati množico analiz in zapisnikov o kolavdaciji, ki služijo OTK-ju in raziskovalnemu oddelku. Zato smo del podatkov prenesli na kartice, iz katerih delamo številne analitične in sintetične tabele. Toda to je le začetek. Ko nam bodo strojne kapacitete in tehnične zmogljivosti dovoljevale, bomo na tem važnem področju nadaljevali.

4. Evidenca osnovnih sredstev

Evidenca osnovnih sredstev je v naši tovarni obsežno področje dela, saj imamo evidentiranih več deset tisoč osnovnih sredstev. To področje zahteva tehnično in knjigovodsko evidenco, ki se med seboj povezujeta. V letu 1961 smo izvedli precej priprav in uvedli novo dokumentacijo za strojno knjigovodsko evidenco osnovnih sredstev. Ta zajema kartoteko stanja, evidenco sprememb, predračun in obračun amortizacije ter izdelavo inventurnih spiskov z vsemi rekapitulacijami. Predpisi so zahtevali, da smo že dvakrat izvedli celotno revalorizacijo, kjer nam je bila strojna obdelava v veliko pomoč, saj so taki posli ročno neizvedljivi zaradi kratkih časovnih zahtev. Področje bo potrebno razširiti še na tehnično evidenco.

5. Evidenca in obračun vzdrževalnih delavnic

Vzporedno z obračunom materiala smo uvedli strojni obračun delovnih nalogov za vzdrževalne delavnice. Ta obračun nam omogoča dokumentacija za material R 3 in kartice obvestil o dokončanem delovnem nalogu v eni delavnici ter obvestila o zaključnem delovnem nalogu v celoti. Mesečno izdelujemo tabele razbremenitve delavnic in obremenitve naročnikov. Poleg teh delamo mesečne preglede nedokončanih delovnih nalogov, ob zaključku leta pa inventuro nedokončane proizvodnje v vzdrževalnih delavnicah.

6. Evidenca odsotnosti (personalna evidenca)

Iz področja personalne evidence smo v strojni obdelavi podrobno zajeli vso evidenco odsotnosti z dela, saj evidentiramo 20 različnih vrst odsotnosti. Za vsakega zaposlenega imamo temeljno kartico in občasne kartice odsotnosti. Iz teh kartic izdelujemo mesečne preglede po vrstah odsotnosti za kadrovski sektor.

7. Evidenca prodaje in realizacije

To področje smo pripravljali v l. 1963 in ga uvedli v letu 1964. Najzahtevnejša naloga je bila izdelava šifranta proizvodov, ki zajema okrog 80.000 šifer. Poenotili smo osnovne dokumente: naročilo, dobavni list in fakturo. Evidenca in obračun prodaje zajemata v glavnem sledeče grupe poslov: evidenco naročil, evidenco dobav in faktur, knjigovodske, finančne in statistične preglede. Mesečno izdelujemo do 20 tabel za potrebe prodajnega oddelka in knjigovodstva. Med temi tabelami je tudi mesečni izračun poprečnih prodajnih cen po osnovnih grupah proizvodov in kvalitetah, ki je izdelan iz faktur. Ročno je to nemogoče ažurno zasledovati. Omeniti moram četrtletne preglede naročil in odpreme, kakor letne zbire prodaje po raznih kriterijih.

8. Evidenca proizvodnje v valjarnah Bela

V letu 1967 je bila uvedena tudi strojna evidenca proizvodnje v valjarni Bela. Izvedene so bile podrobne priprave za zajemanje proizvodnje z delovno kartico najprej na Blumingu, zadnji čas pa tudi v valjarni trakov. Poleg štirih dnevnih tabel izdelujemo še več mesečnih tabel.

9. — 10. Občasne analize in ankete

Poleg rednih nalog vedno nastopajo občasne naloge, analize in ankete. Podatke, ki so izluknjani v karticah, se lahko neštetokrat obdeluje po različnih kriterijih. Zato smo strojno obdelali precej anket za potrebe naše Železarne, nekaj pa tudi za razne republiške organe, v kolikor smo imeli proste kapacitete strojev.

Iz kratkega opisa sledi, da naloge oddelka stalno rastejo. S težavami so združeni tudi uspehi oddelka, ki so rezultat naporov vodstva, sodelavcev, strokovnih služb in obratov, ki z oddelkom sodelujejo. Omeniti moram, da smo imeli pred leti ob skromnejšem delovnem programu vodjo izmene in šest tabelircev na eni izmeni, medtem, ko so sedaj ob tako razširjenem programu le vodja izmene in štirje tabelirci. Tudi število programerjev smo znižali za vse posle na klasiki od dve osebi na eno. Mnogo mlajših mehanografskih oddelkov v državi je dobilo pomoč v našem oddelku, njihovemu kadru pa smo omogočili prakso pri nas in posredovali naše izkušnje. Veliko grup in ekskurzij je v desetih letih delovanja obiskalo oddelek ter se zanimalo za organizacijo in podrobnosti pri delu.

Deset let obstoja in dela takega oddelka je prvi pomembnejši dogodek v njegovi zgodovini, ker je ta veja dejavnosti v podjetju in državi mlada in pomembna za perspektivni razvoj obdelave podatkov, obračunov in celotne organizacije podjetja. Potrebe po mehanografski obdelavi so vedno večje, tako da obstoječa garnitura ne more več sprejeti novih področij ali nalog s časovnimi zahtevami. Prednosti dobro organizirane strojne obdelave podatkov so poznane v svetu in tudi že pri nas. Največje priznanje 10-letnici obstoja oddelka, ki ima še klasične stroje, bo, da v Železarni intenzivno razvijemo priprave za tekočo obdelavo najvažnejših področij, in da dobimo sistem IBM/360. O tem smo že in bomo še pisali v Železarju.

Samo z vztrajnim delom in skrbnimi pripravami na vseh področjih bomo s pomočjo vodstva podjetja in s podporo celotnega kolektiva dosegli, da bodo najsodobnejša mehanografska sredstva kronala desetletnico obstoja IBM oddelka.

Janez Katnik

Spomini iz NOB

Kaznoval je svojega morilca

Da bi bile enote NOV kos bližnjim nalogam, ki so jih narekovali dogodki, oziroma uspehi zavezniških vojnih sil na vseh svetovnih bojiščih, posebej pa še enot NOV v naši ožji domovini, je prišlo v letu 1943 na Gorenjskem do večjih vojaških pregrupacij.

Med drugimi je bila v zgodnji jeseni 1943 na Jelovici formirana tudi mala premična enota pod imenom »II. minerski vod Grintovec«. Njeno operativno področje naj bi obsegalo teritorij na desnem bregu Save od Radovljice do Škofje Loke, vključno Jelovice in Selške doline.

Ta minerski vod je štel 15 mož, ki so bili, razen nekaj izjem, vsi doma po večini iz Žirovnice na Gorenjskem in njene bližnje okolice. Mimogrede naj omenim, da je ta edinica dala pozneje po ponovni reorganizaciji ves komandni kader za II. bataljon Gorenjskega odreda pod Stolom.

Žal je od teh 15 borcev danes živih komaj še dobra polovica, vsi ostali pa so žrtvovali svoja mlada življenja za našo skupno stvar. To je bil naš skupni sinonim, ki nas je združeval k enemu samemu cilju — svobodi.

Za svoje prvo in edino taborišče, ki smo ga na tem terenu sploh imeli, smo si izbrali hrib po imenu Hrastnik, nad malo vasico Knapi v Selški dolini. Le-ta je bila dovolj oddaljena od nemških postojank, da nas niso prepogosto vznemirjali, pa tudi dovolj blizu, da smo lahko vsak hip posegali v dogodke na katerem koli delu zaupanega nam področja.

Naša oborožitev je bila za tiste čase kar odlična, saj smo imeli celo lahko »Bredo« in brzostrelko, le z materialom za miniranje smo bili spočetka bolj revni.

Borcev, razen enega, o katerem bom v tem sestavku pisal, ne bi pobliže predstavljal. To so bili mladi fantje polni življenja, pripravljeni narediti vse, kar bi količkaj lahko koristilo stvari, za katero smo se borili.

Borec, o katerem bom pisal, je bil Jože DORNIK, s partizanskim imenom Jaka. Doma je bil iz Mengša, pred vstopom v NOV, 24. 2. 1943, pa je bil ključavničar v bivši KID na Jesenicah. Datum njegovega vstopa v NOV sem si pa zapomnil zato, ker je prišel ravno en dan za menoj.

Spoštovanje do mrtvih, posebno še do takih, ki so nam bili dragi, običajno narekuje, da pišemo ali govorimo o njih le lepo, vendar o Jaku, kljub temu, da bi to izvzel, kaj slabega ne bi mogel napisati, ker teh lastnosti pri njem skratka nisem opazil, čeprav sem ga poznal do dna duše.

Bil nam je res pravi tovariš, dober do skrajnih meja in iznajdljiv. Pred seboj je imel samo en cilj: kako jo Nemcem čim temeljiteje zagosti. Pri doseganju svojega cilja ni poznal ovir. O sebi ni nikdar govoril, tako da sem vse, kar smo o njem vedeli, že napisal.

Dogodek, ki bi ga po tem skromnem uvodu rad opisal in čigar osrednja osebnost je bil prav Jaka, se je odigral koncem oktobra ali v začetku novembra leta 1943. S terenci kranjskega področja smo se na javki domenili, da jim bomo pomagali izvesti neko akcijo. Zaradi tedaj potrebne konspiracije smo vse potrebne podatke dobili tik pred izvedbo akcije.

Tako smo se določenega dne odpravili prek vasice Čepulje na kraj, ki so ga določili terenci v gozdu blizu Stražišča. Tam smo dobili točne informacije o poteku akcije. Seveda je ta dogovor potekal samo med terenci in komandirjem ter komisarjem. Ostali borci so seveda v primerni razdalji čakali, med njimi tudi Jaka, nadaljnjih ukazov.

Po končanem dogovoru smo odšli dalje.

Nikoli nisem bil vraževeren, vendar sem danes prepričan, da je Jaka slutil, da je to njegova zadnja noč. Ko smo krenili naprej, sem šel tik za njim. Na njegovo vprašanje, kam gremo, sem mu odgovoril: »V Stražišče kaznovat pripadnika nemške SS, ki je tam, pri svoji priseljeni družini na dopustu.«

Po teh besedah mu je vidno zastal korak, klecnil je in s težavo spravil iz sebe: »V Stražišče?«

Prej tako vesel in zgovoren fant, vedno veder in nasmejan, ki ni nikdar poznal strahu, je ostal naenkrat brez besed. Seveda si tedaj te nenadne spremembe pač nisem znal razlagati.

Po postavljenem zavarovanju, ki naj bi nas zaščitilo pred kakšnim presenečenjem, v Stražišču je bila precej močna policijska postojanka, smo krenili proti hiši, ki je bila nekoliko umaknjena v polje ter okoli in okoli ograjena s pleteno žično ograjo. Po pripovedi domačinov je bila to bivša vrtnarija, na kateri je tedaj živela nemška družina.

Od daleč smo opazili na dvorišču luč ter več oseb, ki so gonile sem in tja nekaj prašičev. Zakaj to, si pač nismo belili glav. Po krajšem opazovanju smo ugotovili, da so na dvorišču vsi odrasli prebivalci hiše. Gospodar, zaradi katerega smo prišli, je imel na sebi škornje, vojaške jahalne hlače in srajco, ki je pripadala SS uniformi, že priletni hlapec ali nekaj podobnega, gospodarjeva žena in doraščajoča hči.

Na tih ukaz nas je šest krenilo proti dvorišču, vsak s svojo določeno nalogo. Jaka kot vedno z brzostrelko v rokah prvi. Naša naloga se je glasila: brez kakršnegakoli hrupa zajeti švaba, ga s pomočjo enega naših tovarišev zvezati in tako čakati, dokler tudi drugi ne opravimo svojih nalog.

Na Jakov poziv »hände hoch!« je švaba, ki je stal ob zidu hiše, sicer dvignil roki, vendar se je počasi skušal umakniti proti vhodu v hišo.

Menda smo vsi skupaj premalo verjeli v predrznost nemških fanatikov in smo bili zato le premalo pazljivi, kajti nenadoma se je v švabovi desnici pojavila pištola, iz katere je proti Jaku siknil kratek oster plamenček. Jaka je pri tem zadet v prsi trznil in spustil v švaba, ki je bil komaj tri metre pred njim, dolg rafal, ki ga je padajočega dobesedno prežagal od pasu do vrha glave. Po tem se je Jaka zasukal za 180 stopinj ter vzkliknil: »Fantje, ranjen sem,« in padel na obraz. Besede tečejo prepočasi, da bi mogel verno opisati hitrost, s katero se je vse to zgodilo.

Najbližji smo ne meneč se za ostale planili k Jaku, ki je dobil strel skozi daljnogled, ki ga je nosil obešenega prek vratu, točno v srce in je bil ta trenutek že mrtev.

Šele rakete, ki so pričele švigati proti nebu na več krajih Stražišča in prvi streli naših borcev iz zavarovanja, ki so se spopadli z nastopajočimi nemškimi patruljami, ki so hitele v smeri streljanja, so nas povrnili zopet v stvarnost.

Akcije je bilo s tem seveda konec. Pred nami pa je bila prav nič lahka naloga, napadajočim Nemcem odnesti mrtvega tovariša. Še trije borci so pohiteli na pomoč zasedam, da bi krili umik ostalim trem z mrtvim tovarišem, za katerega truplo bi se tisti trenutek menda spopadli tudi s stokratno premočjo.

Nekaj časa smo mrtvega tovariša nosili po dva, eden pod pazduhami, drugi pa za noge, vendar je bilo to zaradi goste teme in neravnega terena v sadovnjakih izredno težko, zato smo se odločili, da ga bomo nosili posamič. Dva sta ga naložila tretjemu na hrbet tako, da ga je lahko držal za roke, ki so visele čez rame.

Treba je bilo pohiteti, zakaj Nemci so pritiskali z vso silo in grozili, da z obkolitvijo onemogočijo umik borcem ki so nas krili. Boj se je razbesnel do skrajnosti in posamezne krogle, ki so sikale čez nas, so nas opozarjale, da ni časa za počitek.

Še danes se mi zdi, da tako težkega bremena nisem nosil še svoj živ dan. Najteže pa mi je bilo, ker sem v prsih mrtvega tovariša slišal klokotati navznoter razlito kri. Uspelo nam je, da smo ga odnesli iz najhujšega meteža toliko daleč, da se nam ni bilo treba več bati, da bi nas Nemci še mogli iznenaditi. Šele tedaj smo odpoklicali tovariše, ki so se srdito bili za mrtvega Jaka.

Po kratkem oddihu in posvetu smo se odpravili naprej, še globlje v stražiške gozdove. Ker nismo imeli pri rokah orodja za izkop jame, smo sklenili, da truplo skrijemo nekje v gozdu in se drugi dan vrnemo, da opravimo še to zadnje najtežje delo. Poiskali smo primeren skrit prostor poln suhe praproti, kjer se nam je zdelo, da bo truplo do drugega dne varno pred nepoklicanimi. Tja smo položili tovariša, ki je bil še pred eno uro tako poln življenja, sedaj pa leži pred nami mrtev, brez moči. Na prsih smo mu prižgali svetilko ter počastili njegov spomin z enominutnim molkom. Morda je tista minuta trajala pet, morda trideset minut, kdo bi to vedel. Stali smo ob njem kot kipi brez diha.

Priznam, da nisem jokal, čeprav sem izgubil svojega najboljšega bojnega tovariša do tedaj, solze mi tudi danes ne najdejo izhoda iz oči, vendar sem v grlu in prsih čutil tako grenkobo, da sem zavidal tovarišem, ki so jim tekli potoki solz po licih. Da, tovariši, ki so sami neštetokrat gledali smrti v oči, ki so jo lahko pričakovali danes ali jutri, ki so bili neustrašeni v boju s premočnim sovražnikom, prav ti tovariši so jokali kakor otroci, ki izgube svojega roditelja.

Pot do taborišča menda še nikdar ni bila tako dolga kot tisto noč. Petnajst veselih in vedrih nas je odšlo, štirinajst se nas je vračalo duševno popolnoma zrušenih. Najboljšega pa smo po tako bedastem naključju izgubili in ga mrtvega pustili v stražiškem gozdu. Nihče ni prižgal cigarete, nihče spregovoril najmanjše besedice, niti pogledal po jedi, ne tisto noč in ne naslednji dan.

Zvečer ob prvem mraku smo se iz previdnosti v strelcih bližali mestu, kjer smo pustili svojega mrtvega tovariša. Kljub temu, da smo preobrnili vso okolico, kjer smo ga pustili, vendar ga nismo našli. Prav kot bi se vdrl v zemljo. Izginil je brez sledu.

Pozneje smo zvedeli, da ga je našel kmet, ki je prišel prav tja napravljat steljo, pač po golem naključju. Javil je Nemcem o odkritju. Ti so si truplo ogledali. Ker pa smo mi odstranili vse znake, ki bi izdajali, da je bil mrtvi partizan in ker niso našli nikakih sledov, da bi v spopadu prejšnji večer kdo od naših padel, so odredili pokop na stražiškem pokopališču. V mrliško knjigo pa so na matičnem uradu v rubriko »priimek in ime umrlega« vpisali nepoznan.

Primer, ki sem ga opisal, ni bil edini, ki sem mu bil priča, res pa je, da je bil edini, da je nekdo na tako tragičen način izgubil svoje življenje. Pri tem je treba vedeti, da smo sestavljali majhno edinico, tako rekoč družino, ki je izgubila enega svojih najboljših. Saj smo si dolgo dobo delili vse, dobro in zlo, se skupno veselili svojih uspehov in se skupno jezili nad neuspehi. Da, tudi poraze smo skupno doživljali. Prav zaradi tega nam je bilo tako težko.

Vem, da čl
klofut v življe
mal, kaj takeg
Prav namen
za obletnico r
publike, ki je
naših padlih, i
ki ne opisuje
in triumfov,
in težak poraz
ki je kljubov

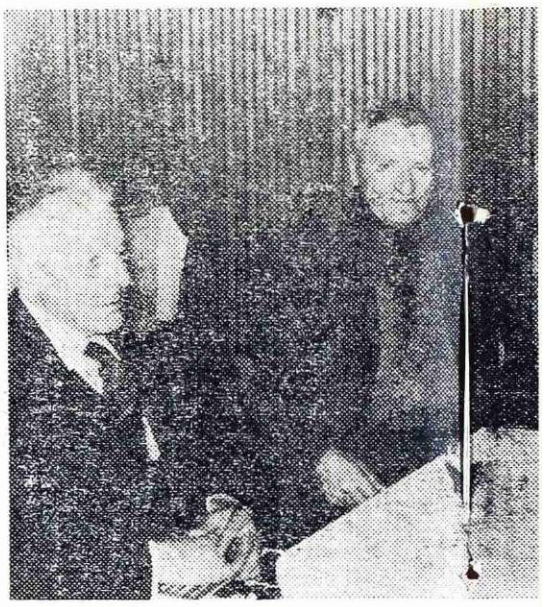

Udeleženci oktobrske revolucije z našega obm
šek in Jakob Vidic na sprejemu v zgornjih pr

V počastitev v

**V soboto, 18. t. m. je bila v mali dvorani de
na Jesenicah odprta zanimiva zgodovinsko-dok
stava OKTOBRSKA SOCIALISTIČNA REVOL
OBLETNICI. Razstavo je pripravil Gorenjski m
na Jesenicah pa sta jo organizirala oddelek
banja in NOB pri tehniškem muzeju železarn
boda Tone Čufar Jesenice. Razstavo je z nekaj
polnil tudi domači muzej in Filatelistično dr
z nekaterimi serijami znamk iz obdobja razv
socialističnih republik.**

Med številnimi prisotnimi ob otvoritvi so bili tudi vsi štirje udeleženci oktobrske socialistične revolucije iz našega območja: Franc DOLINAR, Jože PERPAR, Anton PEZDEVŠEK in Jakob VIDIC, nekaj predvojnih komunistov in prvoborcev, predstavniki družbeno-političnih organizacij občine in Železarne ter drugi. Mala dvorana delavskega do
stopajočih sk
sprejeti vseh u
posebno slavn
ob otvoritvi je
tinarski moški
tatorji, učenci
Tone Čufar. K
nik jeseniške
Varl pozdravil
je zbor pod vo
vodja Poldeta

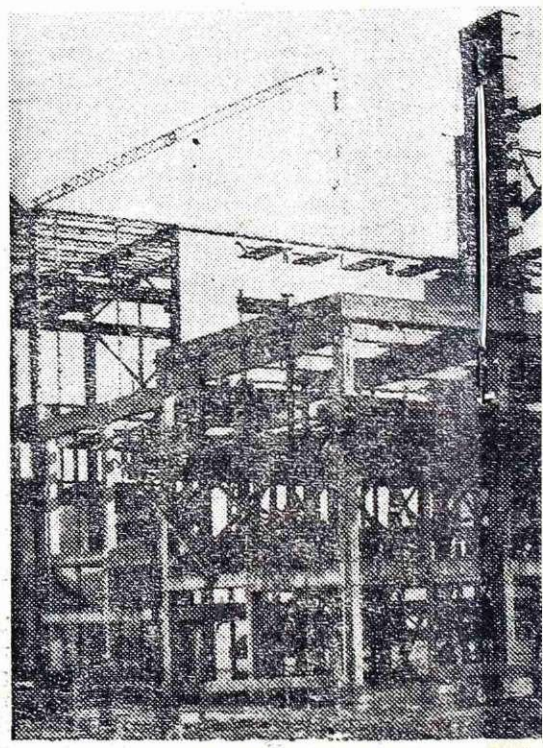

Na objektih aglomeracije delo uspešno napredu

Vem, da človek, ki takih klofut v življenju ni sprejemal, kaj takega teže razume.

Prav namenoma sem sedaj za obletnico rojstva naše republike, ki je zrasla iz krvi naših padlih, izbral dogodek, ki ne opisuje blestečih zmag in triumfov, temveč grenak in težak poraz male edinice, ki je kljubovala v neštetih krvavih bojih mnogokratni sovražni premoči, tako po številu kot po vojni tehniki.

Res, mnogo takih, pa še dosti težjih porazov je bilo treba za dokončno zmago. Vse to smo zmogli samo zato, ker nas je družil in vodil skupni cilj — SVOBODA.

Rado Pintar

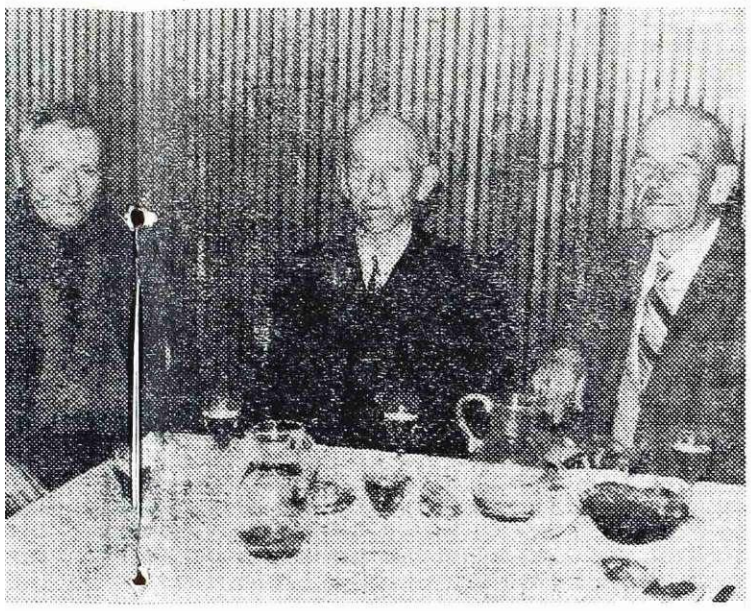

ije z našega območja: Franc Do linar, Jože Perpar, Anton Pezdev- mu v zgornjih prostorih Kazine

titev velikega oktobra

mali dvorani delavskega doma zgodovinsko-dokumentarna raz- ISTIČNA REVOLUCIJA OB 50. ravil Gorenjski muzej v Kranju, anizirala oddelek delavskega gi- muzeju železarne in DPD Svo- azstavo je z nekaj eksponati do- Filatelistično društvo Jesenice iz obdobja razvoja sovjetskih

delavskega doma ob 40 nastopajočih skoraj ni mogla sprejeti vseh udeležencev. Za posebno slavnostno vzdušje ob otvoritvi je poskrbel martinarski moški zbor in recitatorji, učenci osnovne šole Tone Čufar. Ko je predsednik jeseniške Svobode Jože Varl pozdravil vse navzoče, je zbor pod vodstvom zborovodja Poldeta Ulaga zapel štiri revolucionarne in borbene pesmi, učenci 8.a, 8.c in 8.č razreda osnovne šole pa so zelo kvalitetno v zborni recitaciji predstavili Majakovskega, Gorkija in Čufarja. O oktobrski revoluciji in udeležbi Gorenjcev v teh zgodovinskih dogodkih je spregovorila Ani Benedičič, kustos Gorenjskega muzeja v Kranju, ki je razstavo tudi pripravila.

Po zelo slovesni otvoritvi razstave so predstavniki družbeno političnih organizacij občine v zgornjih prostorih Kazine sprejeli udeležence oktobrske revolucije in predvojne komuniste ter revolucionarje. Večer je minil v zelo toplem in tovariškem vzdušju.

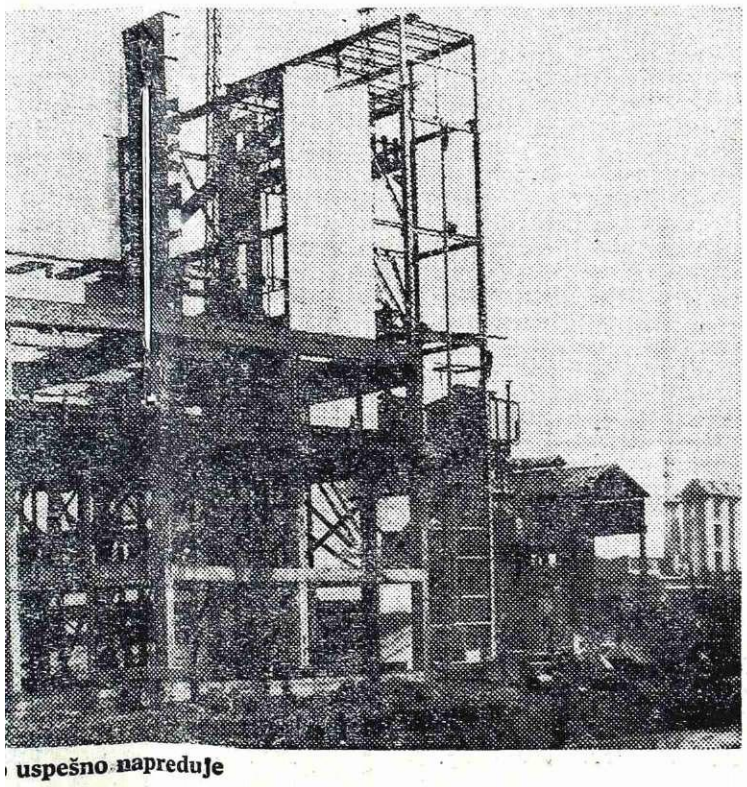

uspešno napreduje

Naša poletna potovanja

Dežela polnonega sonca

(2. nadaljevanje)

V bližini mestne hiše je zabavni park »Tivoli«, ki je priljubljen in v ponos Kopenhagenčanov. Bili smo v Tivoliju. Čudovit park in zabavišče je to. Tu je velik kitajski stolp, ki je posebno ob večerni razsvetljavi zelo lep. Potem je tu koncertna hiša in pred njo bazen z vodometi. Dosti zabave za mlado in staro. Prečudoviti pa so nasadi. Cvetja je toliko, da ostrmiš in občuduješ. Med cvetjem pa so bazeni. Ob 7. uri zvečer smo napravili krožno potovanje z avtobusi skozi mesto in si ga ogledali. Na meji med mestom in morjem se nahaja kip »morske deklice« iz pravljice danskega pravljičarja Andersena.

Ob 22.25 je bil odhod iz Kopenhagena. S trajektom smo se vozili prek Kattegatskega morja direktno do Helsingbourga. Vožnja prek morja je trajala eno uro. Ko so naš vlak iztovorili iz trajekta v Helsingbourgu, smo bili že na Švedskem. Carinski postopek med nemškimi in danskimi cariniki je bil opravljen,, ne da smo mi zato kaj vedeli. Govorili pa so, da bodo švedski cariniki bolj strogi zaradi eventuelnega prenosa žganja in cigaret. Toda nihče nas ni nič vprašal. Ta trajekt je bil zame nekaj novega. Večkrat sem se že vozila s trajekti, toda ta je bil nekaj posebnega. Zadnji konec ladje se je dvignil in »požrl« cel naš vlak. Tu v Helsingbourgu so bile velike borbe z Nemci med zadnjo vojno.

Po neprespani noči na vlaku smo 27. 6. zjutraj prispeli v Stockholm. Že zgodaj zjutraj smo se v vlaku zbudili, ker je sijalo sonce in gledali smo lepo pokrajino: sama ravnina in zelenje. Videli smo vikend hišice iz značilne rdeče opeke in z belimi okenčki. Zajtrkovali smo v železniški restavraciji in takoj nato šli po mestu. Ker smo imeli permanentne vozovnice za metro in avtobuse, smo se vozili in izstopali, kjer smo hoteli in si ogledali ulice in veletrgovine. Popoldne je bila krožna vožnja z avtobusi po mestu. Moram reči, da sem videla že veliko mest, toda Stockholm mi je najbolj všeč. Čisto, lepo, moderno in prijazno mesto z neštetimi veletrgovinami. Zvečer smo bili povabljeni in si ogledali film Dr. Živago. Seveda smo si pred tem ogledali še nočno življenje in promet.

23. 6. Stockholm! Višek naših švedskih doživljajev je bilo mesto, ki »plava na vodi«. Tako pravijo mestu Stockholm s svojo čudovito lego na ustju Mälarskega jezera in Severnega morja. Stockholm — to kraljevo glavno mesto Švedske je eno najlepših mest na svetu. Tu je **borza**, lepo poslopje iz 18. stoletja in sedež švedske **Akademije.** Potem **koncertna hiša** z vodnjakom »Orfej«, delo znamenitega švedskega kiparja Carl Milles-a. V tej koncertni hiši, ki je velika zgradba, delijo Nobelove nagrade. **Kraljeva palača** v slavnostnem baročnem in rokoko slogu z bogatimi tapiserijami (vezenje podobno kot na preprogah).

Mestna hiša je najpomembnejša stvaritev in znamenitost mesta, ki pozdravlja prišleca. Tu so slavnostni prostori (modra in zlata dvorana). V modri dvorani, pokrito notranje dvorišče s stebri, imajo Nobelovi nagrajenci slavnostno kosilo in nato gredo v zlato dvorano, kjer je ples. Ko se vrata v zlato dvorano odpro, se dvorana, katere stene imajo vdelane zlate mozaike, zablešči, ko pa vstopajo Nobelovi nagrajenci, zadonijo še veličastne orgle. Nato smo si ogledali sejne dvorane in upravne prostore. Stolp mestne hiše je 106 m visok in nosi tri pozlačene krone švedskega grba. Iz stolpa je čudovit razgled po mestu. Mestna hiša ima 300 sob in 500 upravnega osebja. Stockholm je glavno mesto in rezidenca kraljevine Švedske s približno 810.000 prebivalci. (Veliki Stockholm šteje 1,100.000 prebivalcev). Mesto leži na Mälarjevih jezerih. Stockholm je tudi eno najlepših glavnih mest v Evropi. Leži na otokih in polotokih, na ravnini in na pečinah in ima množico mostov. Tu je mnogo visokih šol, veliko znanstvenih institutov, kakor tudi ustanova za Nobelove nagrajence. Predmestja so zvezana s podzemsko železnico (imenovana »Tunnenban«).

Po podatkih najstarejše švedske zgodovine sta tvorili mesti Sigtun in Cammla Uppsala središče v deželi. Šele leta 1652 je upravnik države Birger Jarl (katerega pozlačen kip smo videli v stolpu mestne hiše) po večkratnem uničenju mesta po morskih roparjih utrdil dva otoka in jih napravil za glavno mesto dežele. Dolga leta je ostal Stockholm na teh dveh otokih, kjer je danes staro mesto, imenovano mesto med mostovi. Šele počasi se je prebivalstvo raztegnilo tudi na severni in južni del kopnega. Mesto je zacvetelo šele v 17. stoletju, ko je postalo središče Švedske vzhodnomorske države. Poleg uglednih hiš so nastale javne zgradbe in cerkve, ki so povezale staronordijske oblike z novimi stili zgradb. V starem mestu je v renesančnem slogu iz 18. stoletja zgrajena kraljeva palača. Notranjščina je opremljena v baročnem in rokoko slogu. V bližini je palača knezov, ki je od leta 1906 dalje sedež zunanjega ministrstva. Desno stoji kraljeva operna hiša in kraljevi dramski teater. Na Kungsgata ulici so v glavnem trgovske hiše. Južno od koncertne stavbe je Hötorg City z 18 nadstropnimi stolpnicami in s številnimi največjimi trgovinami. Pod zemljo pa je živilski trg. Druga važna trgovska cesta je Drottninggata, kjer so same velike trgovske hiše. V bližini je univerza, ki ima čez 8000 študentov.

Vozili smo se z ladjo po kanalu. Stockholm je prepleten z mnogimi kanali z morsko vodo. Pri tej vožnji opazimo, da imajo ljudje na vrhu stolpnic in hiš vrtove in nasade in sedijo na teh terasah, kjer imajo gotovo čudovit razgled na mesto. Tudi bazeni in nogometno igrišče je na teh terasah modernih stavb. Stockholm ima en sam kolodvor, ki pa je zelo urejen. Vidimo tovarno, kjer predelujejo mleko. V mestu porabijo 700.000 litrov mleka na dan.

Tu je časopisna palača, kjer izide dnevno 3 milijone izvodov časopisa »Glasilo«. Na vrhu te stavbe imajo tudi prostor za nogomet. Ko se vozimo pod mnogimi mostovi, od katerih je eden lepši od drugega, vidimo tudi veliko stavbo, kjer je poklicna šola za 40.000 raznih poklicev. Tu stoji tudi najstarejša mornariška šola na svetu. Drevesa na tem dvorišču rastejo v obliki stožca, ne da bi jih bilo kdaj treba obrezovati. Topovi na tem dvorišču so iz 17. stoletja. Kanal so zgradili ruski ujetniki l. 1711. Ta kanal deli Stockholm mesto in Sund. Stare male lične hišice ob kanalu so ostale v spomin na zidavo kanala. Tu je jezero, ki ima slano vodo in jezero s sladko vodo, ker morje tu nima pri plimi in oseki nobenega vpliva. Pri izhodu iz kanala so trije deli mesta Stockholma: južni del, Sund in severni del.

(Nadaljevanje)

STOCKHOLM

Gibanje in dosežki gospodarstva občine Jesenice leta 1965 - 1966 in v obdobju januar – september 1967

Najbrž bo prav, če uvodoma pojasnimo, da so rezultati poslovanja, dinamika gospodarske aktivnosti in značilnosti gospodarjenja v obravnavanih letih determinirani in presojani na podlagi analiz podatkov iz zaključnih računov in periodičnih obračunov naših gospodarskih organizacij. Čeprav ti podatki ne morejo biti povsem pristojni za celostno oceno razvoja gospodarstva naše občine, pa vendar omogočajo spoznanje določenih tendenc osnovnih pokazateljev gospodarskega razvoja.

Za gospodarstvo naše občine neposredno po reformi je značilna zelo visoka dinamika porasta celotnega dohodka, ki se je leta 1965 v primerjavi s predhodnim 1964. letom povečal za 24 % oziroma se je leta 1966 v primerjavi s 1965. letom povečal za 21 %. Visoka dinamika realizacije celotnega dohodka v teh letih je bila predvsem posledica različnih cen v obdobju pred in po reformi. Ob uvajanju gospodarske reforme so namreč bile zaradi ekonomske neustrezne akumulacije, plansko povečane cene surovinam in reprodukcijskim materialom, kar je seveda posredno povzročilo dvig cen proizvodov in uslug naših gospodarskih organizacij, zlasti pa korekcijo cen v Železarni. Zelo dinamičen porast celotnega dohodka v 1965. in 1966. letu je torej v večji meri slonel na spremembah v cenah kot pa na povečanju količinskega obsega poslovanja .

V 1967. letu so se pogoji oblikovanja celotnega dohodka znatno spremenili. Sistemske rešitve in ukrepi tekoče ekonomske politike so letos dosti ostreje posegli v dinamiko gospodarske aktivnosti, kar je zahtevalo od gospodarskih organizacij, da bolj kot doslej z notranjimi ukrepi prilagajajo svoje poslovanje zahtevam stabilnega tržnega gospodarstva bolj konkurenčnega na znotraj in bolj odprtega navzven.

V teh razmerah je gospodarstvo naše občine v prvih devetih mesecih letos v primerjavi z istim obdobjem lani povečalo celotni dohodek le za 0,5 %. Takšno povečanje celotnega dohodka vsekakor pomeni stagnacijo in je posledica upadanja realizacije v železarni Jesenice, ki je letos dosegla 0,5 % manj celotnega dohodka kakor v istih mesecih lani. Naj pri tem omenimo še, da so v razdobju januar-september letos nasproti istemu času lani povečali celotni dohodek: gradbeništvo za 30,2 %, promet za 13,7 %, gostinstvo in turizem za 5,5 %, obrt za 5,2 % ter komunalne dejavnosti za 16,4 %. Poleg Železarne izkazujejo manjši celotni dohodek še zavodi z gospodarsko dejavnostjo za 3,9 % in trgovina za 1,4 %.

Železarna Jesenice je letos glede na lanskoletno realizacijo najprej kazala tendenco počasnega porasta, potem tendenco stagnacije, v poslednjih mesecih pa se močno kažejo znaki upadanja realizacije oz. pomanjkanja naročil za določene kapacitete podjetja. Naj omenimo le najbolj značilne vzroke sedanjega ekonomskega položaja oziroma letošnjega slabega poslovnega uspeha Železarne kot so:

— prepočasno prilagajanje potrebam tržnega gospodarjenja. Jasno je, da je zelo težko govoriti o prilagajanju zahtevam tržišča v kratkem času v takšni panogi kot je črna metalurgija, vendar ne moremo mimo dejstva, da je od julijskih ukrepov gospodarske reforme že minilo več kot dve leti. V tem času pa so bila možna dokajšnja usklajevanja proizvodnje in zahtev tržišča tudi v tej gospodarski panogi;

— slaba koordinacija dejavnikov gospodarjenja znotraj samega podjetja oz. zaostajanje organizacije dela;

— neupoštevanje dogovorjenih in z naročilom definiranih pogojev prodaje, zlasti pa dobavnih rokov, zaradi česar je večkrat prišlo do storniranja naročil;

— delež finalnih (predelovalnih) obratov v strukturi skupne proizvodnje je upadel od 9,6 % lani na 7,3 % letos;

— nezadosten vpliv strokovnosti vodilnega kadra pri odstranjevanju subjektivnih pomanjkljivosti v gospodarjenju podjetja;

— zmanjšanje poprečne prodajne cene za 4 %;

— neustrezen intervencijuvoz železarskih proizvodov v SFRJ ter

— zmanjšana investicijska dejavnost nasploh po uvedbi gospodarske reforme.

Ko analiziramo delitev celotnega dohodka, ki ga je gospodarstvo občine realiziralo od 1964. leta do sedaj, ugotavljamo, da se ta delitev nenehno strukturno spreminja in je vse manj ugodna za gospodarske organizacije. V strukturi celotnega dohodka je namreč znašal delež neto produkta:

— 1964. leta 25,7 %
— 1965. leta 25,4 %
— 1966. leta 21,2 %
— v obdobju januar-september 1966 23,6 % ter
— v obdobju januar-september 1967 21,6 %.

Upadanje deleža neto produkta v celotnem dohodku je posledica hitrejšega porasta porabljenih sredstev kot pa celotnega dohodka. Tu gre predvsem za učinkovanje sprememb v primarni delitvi izvršenih ob uvajanju gospodarske reforme, vendar je treba poudariti, da razen porabljenega materiala, izdatkov za storitve in nabavne vrednosti realiziranega trgovskega blaga zelo negativno vplivajo na neto produkt še drugi elementi porabljenih sredstev, zlasti pa takoimenovani izredni in drugi razni stroški, ki so odvisni od samih gospodarskih organizacij.

Analiza podatkov zaključnih računov gospodarskih organizacij torej pove, da ekonomičnost poslovanja nenehno upada, saj je bilo na 100 din porabljenih sredstev ustvarjenih leta 1964 135 din celotnega dohodka, 1965. leta 134 din, 1966. leta 127 din, v razdobju januar—september 1966. leta 131 din in v razdobju januar—september 1967 128 dinarjev celotnega dohodka.

Pri tem moramo seveda še pogledati, kakšen je bil vpliv amortizacije. Delež amortizacije v celotnem dohodku je znašal:

— 1964. leta 4,2 %
— 1965. leta 3,2 %
— 1966. leta 3,4 %
— v obdobju januar—september 1967. leta 5,5 %.

Iz teh podatkov izhaja, da je bila amortizacija neposredno po reformi, to je v 1965. in 1966. letu nenormalno nizka in je bila revalorizacija osnovnih sredstev nujna. Razumljivo pa je, da je ta ukrep letos v primerjavi s 1965. in 1966. letom zaostril pogoje oblikovanja tako neto produkta kot dohodka podjetij, toda če upoštevamo še novoaktivirane kapacitete in njihovo nezadostno koriščenje, lahko ugotovimo, da sedanji pogoji formiranja dohodka podjetij niso zaradi amortizacije veliko ostrejši kot pred reformo. Zato bi tukaj opozorili na pojav, ki se je letos pri nas pojavljal. Gre namreč za zahtevo za zmanjšanje amortizacije. Namen tega prispevka ne dopušča razpravo o vlogi amortizacije v procesu reprodukcije, vendar ni jasno kakšna logika je pripeljala do tega pojava, ekonomska vsekakor ni.

Težnja manj ugodne delitve celotnega dohodka in upadanje ekonomičnosti poslovanja v obdobju po reformi se najbolj izraža v dinamiki in deležu dohodka, s katerim razpolagajo podjetja. V 1965. letu se je dohodek podjetij v primerjavi s 1964. letom povečal za nekaj manj kot 31 %, v 1966. letu je bil brez povečanja, torej enak kot 1965. leta, v prvih devetih mesecih letos pa je bil dohodek podjetij manjši kot v istem času lani za okoli 12 %. Isto težnjo kažejo tudi strukturni pokazatelji. Delež dohodka podjetij v celotnem dohodku je namreč znašal:

— 1964. leta 19,0 %
— 1965. leta 20,0 %
— 1966. leta 16,8 %
— v obdobju januar—september 1966. leta 18,5 % in
— v obdobju januar—september 1967. leta 16,3 %.

Občinski proračun pod predvidevanji

Po pregledu desetmesečne realizacije občinskega proračuna so dohodki za 5,7 % pod predvidevanji, je bila glavna ugotovitev navzočih na zadnji redni seji sveta za družbeni plan in finance pri skupščini občine Jesenice.

Skupaj je bilo vseh dohodkov brez prispevka za urejanje mestnega zemljišča 10,484.247 N din. Če upoštevamo, da je s sklepom skupščine občine Jesenice sicer določena 5 % omejitev vseh izdatkov proračuna, je še vedno dosedanji dohodek za 0,7 % manjši od potreb. Nižji dohodki proračuna občine Jesenice so predvsem glede na nižje dohodke od prispevka iz osebnega dohodka iz delovnega razmerja in to kar za 10 %, medtem ko pa je dohodek od prometnega davka, kot druge največje postavke v proračunu, za 1,7 % nad predvidevanji. Skupni izdatki proračuna občine v desetih mesecih letošnjega leta so znašali 10,303.404 ND. Ob razpravljanju o predloženem pregledu so bili navzoči mnenja, da v zadnjih dveh mesecih letošnjega leta, tako kot vsako leto, lahko pričakujemo boljšo realizacijo občinskega proračuna.

V nadaljevanju seje so navzoči potrdili predlog, da skupščina občine Jesenice, tako kot ostale občine v Sloveniji, izda poroštveno izjavo, s katero bo investitor lahko najel posojilo za gradnjo nove bolnišnice v Ljubljani v višini 1,922.890 N din. Sicer pa je občina Jesenice delno letos že izpolnila svojo obveznost, ostali del dotacije za gradnjo pa bo nakazan še do konca leta. Občinsko javno pravobraniteljstvo v Kranju, katerega sofinancira tudi skupščina občine Jesenice, in pa sodnik za prekrške občine Jesenice sta zaprosila svet za družbeni plan in finance, da se pri sredstvih za njihove potrebe ne upošteva 5 % omejitev. Člani sveta so bili mnenja, da bi o tem razpravljali šele v sredini meseca decembra, ko bodo znani že bolj točni podatki o dohodkih proračuna občine. Enako bi takrat razpravljali o prošnjah Turističnega društva Mojstrana za pomoč pri gradnji smučarske vlečnice v višini 20.000N din, Športnega društva Jesenice za pomoč pri gradnji garderob in delovnih prostorov pod novo tribuno v višini 40.000 N din ter športnega društva Kranjska gora za pomoč pri gradnji športno-turističnega objekta »Zagmajnica« v višini 150 tisoč N din. Poleg nekaterih zemljiških zadev ter prošenj za davčne oprostitve posameznikov so na seji sveta v dodatni točki razpravljali še o prošnji podjetja Petrol za prenos uporabe zemljišč za gradnjo bencinskih črpalk. Člani sveta za družbeni plan in finance so se strinjali s tem, da bo podjetje Petrol v prihodnjem letu zgradilo v naši občini tri nove bencinske črpalke: pri novi bolnišnici na Plavžu, na Korenskem sedlu ter ob mejnem prehodu v Ratečah, kjer pa bodo morali glede odkupa zemljišča urediti z zasebnim lastnikom. T. L.

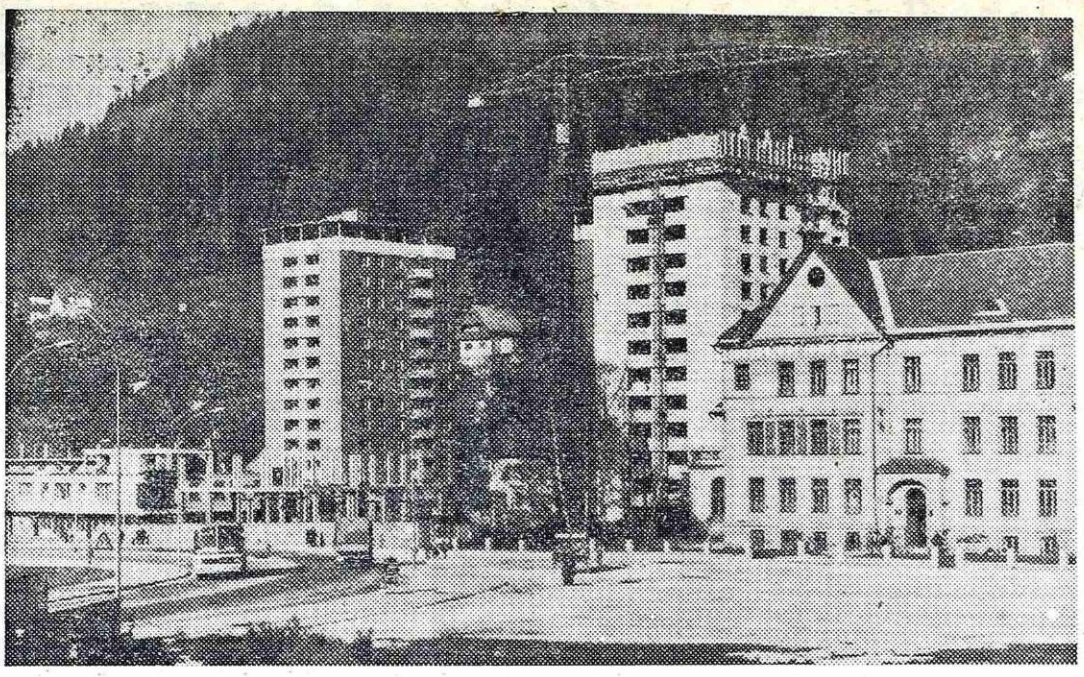

Nove stolpnice v središču mesta

Na realizacijo dohodka podjetij so vplivali isti elementi, ki so vplivali na neto produkt, kar pomeni, da so porabljena sredstva negativno vplivala tudi na velikost dohodka podjetij. Razen tega pa je na oblikovanje dohodka podjetij vplivala še politika delitve neto produkta med skupnostjo in gospodarskimi organizacijami, ker je znano, da je bila ena od teženj gospodarske reforme porazdelitev neto produkta v korist gospodarskih organizacij kot glavnega nosilca razširjene reprodukcije.

Ko analiziramo zaključne račune gospodarskih organizacij, ugotavljamo, da je znašal delež gospodarstva občine v neto produktu:

— 1964. leta 53,4 %
— 1965. leta 60,1 %
— 1966. leta 60,8 %
— v obdobju januar—september 1966. leta 63,9 % ter
— v obdobju januar—september 1967. leta 56,6 %.

Delež skupnosti v neto produktu pa je bil naslednji:

— 1964. leta 46,6 %
— 1965. leta 39,9 %
— 1966. leta 39,2 %
— v obdobju januar—september 1966. leta 36,1 % in
— v obdobju januar—september 1967. leta 43,4 %.

Iz podatkov o delitvi neto produkta je razvidno, da je v sekundarni delitvi prišlo do pozitivnih sprememb, ki so bile izvedene ob reformi. Posledica teh sprememb je povečanje sredstev, s katerimi razpolagajo podjetja. Delitev neto produkta se je torej po reformi zelo spremenila v korist gospodarstva, vendar primerjava delitve neto produkta v obdobju januar—september letos in lani kaže, da so se določena izločanja iz neto produkta povečala v korist skupnosti. Glede na to, da so to pokazatelji devetmesečnih rezultatov, lahko sklepamo, da se je politika v sekundarni delitvi letos spremenila na škodo gospodarstva.

Precejšnja razlika v realizaciji dohodka podjetij v obdobju po reformi je povzročila resna nesorazmerja v njegovidelitvi. Ko analiziramo delitvena razmerja na tem področju namreč ugotavljamo, da je bila delitev dohodka podjetij na osebne dohodke in sklade oz. interno akumulacijo:

— v 1964 letu 80,9 : 19,1,
— v 1965 letu 78,6 : 21,4,
— v 1966 letu 83,0 : 17,0,
— v obdobju januar — september 1966 leta 73,0 : 27,0 in
— v obdobju januar — september 1967 leta 89,5 : 10,5.

Ti podatki kažejo, da je bila delitev dohodka podjetij na osebne dohodke in sklade v 1964 in 1965 letu dokaj ugodna za sklade. Povečanje akumulacije gospodarstva občine v 1965 letu je predvsem slonelo na ugodnejši delitvi neto produkta med skupnostjo in gospodarskimi organizacijami. V letu 1966 se je interna akumulacija gospodarstva občine v primerjavi s predhodnim 1965 letom absolutno in relativno zmanjšala, v 1967 letu pa je to zmanjšanje še bolj izrazito.

Čeprav delitvena razmerja na relaciji osebna potrošnja — akumulacija, doseženi v 1966. letu in v obdobju januar — september letos, ne pomenijo, da je takšna politika notranje delitve definitivno sprejeta tudi za prihodnje obdobje, ti odnosi vendar predstavljajo zelo resen problem mimo katerega družba ne more. Določena družbena koordinacija na tem področju je verjetno potrebna. Ta koordinacija bi morala predvsem biti usmerjena na usklajevanje osebnih dohodkov z doseženo produktivnostjo dela in z realnim poslovnim uspehom delovne organizacije.

Za gospodarstvo naše občine je v poreformnem obdobju značilno zelo močno medsebojno kreditiranje gospodarskih organizacij. Pri tem gre tako za zelo visoko vezavo sredstev naših podjetij v terjatvah od kupcev kot za visoke obveznosti do dobaviteljev. Naše gospodarske organizacije so tik pred reformo, to je ob koncu junija 1965 leta izkazovale 79,3 milijone N din terjatev od kupcev, konec junija letos pa so se terjatve od kupcev povzpele na 144,5 milijonov N din. To pomeni, da so se terjatve od kupcev, kljub povečanim kompenzacijam, asignacijam in prisilni izterjavi, precej hitreje povečevale kot pa fakturirana realizacija.

Sočasno z naraščanjem terjatev od kupcev so naraščale tudi obveznosti do dobaviteljev, ki so se povečale od okrog 7 milijonov konec junija 1965 leta na okrog 118 milijonov N din konec junija letos.

Pri analizi zalog nedovršene proizvodnje in zalog gotovih izdelkov, ugotavljamo, da so v obdobju po reformi tendence hitrega naraščanja teh zalog nenehno prisotne. Zaloge nedovršene proizvodnje, ki so konec junija letos znašale okoli 120 milijonov N din, so se v primerjavi z istim časom 1965. leta (to je v dveh letih izvajanja gospodarske reforme) vrednostno povečale za okrog 103 %. Zaloge gotovih izdelkov so se povečale od konca junija 1965 leta do junija letos za nekaj manj kot 200 %.

Tolikšno povečanje omenjenih zalog je brez dvoma tudi posledica spremenjenih cen in novega tehnološkega procesa v Železarni, toda ne moremo mimo dejstva, da te zaloge veliko hitreje naraščajo kot pa fakturirana realizacija ali pa mimo dejstva, da so zaloge gotovih izdelkov porasle od začetka januarja letos do konca septembra letos celo za 129 %.

Če vemo, da je takšno naraščanje zalog mejni dejavnik proizvodnje in, da zelo močno vpliva tudi na likvidnost proizvodnih gospodarskih organizacij, potem je popolnoma jasno kje in kako je treba ukrepati.

V 1965. in 1966. letu ter v obdobju januar — september letos so naše gospodarske organizacije investirale v osnovna sredstva gospodarskega značaja okoli 199 milijonov N din. Od teh investicij odpade na železarno Jesenice 91,5 %, na vse ostale gospodarske organizacije pa 8,5 %. Za te gospodarske investicije je značilno, da so imele dosti boljšo tehnično strukturo in večji delež lastnih virov financiranja kot investicije v predhodnih letih.

Čeprav so bila dosedanja investicijska vlaganja sorazmerno velika, pa vendar lahko rečemo, da gospodarstvo naše občine še vedno potrebuje za modernizacijo svojih proizvodno uslužnostnih kapacitet precej sredstev. Ko namreč analiziramo te kapacitete ugotavljamo, da je stopnja sposobnosti aktivnih osnovnih sredstev naših podjetij nizka (56 %) in da je močno pod ustrezno stopnjo celotnega gospodarstva SFRJ (65 %). Prav tako je pod ustrezno stopnjo slovenskega gospodarstva (58 %). Nižjo stopnjo sposobnosti aktivnih osnovnih sredstev izkazujejo razen gradbeništva vse naše gospodarske panoge.

Modernizacijo obstoječih kapacitet je treba torej sprejeti v vseh panogah kot primarno nalogo sedanjega in prihodnjega časa. To je ekonomska nujnost, ki bo zagotovila gospodarskim organizacijam nadaljnji obstoj in boljšo perspektivo.

Klincov Žare, dipl. oec.

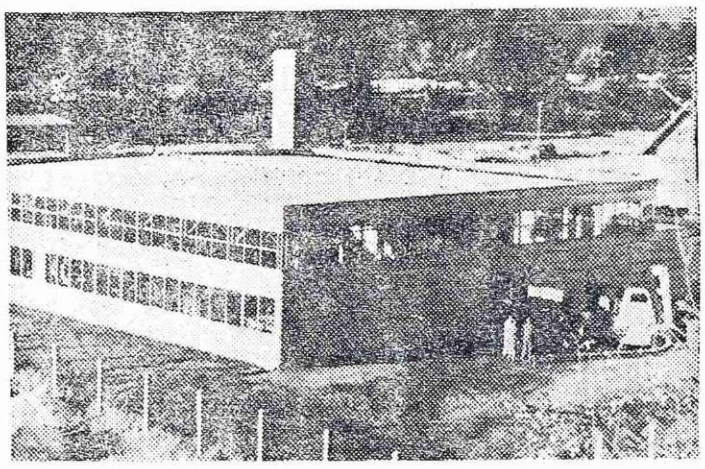

Nova tovarna žičnih tkanin na Jesenicah je že v poskusnem obratovanju

Nova tovarna žičnih tkanin

Nesporno je, da imajo ljudje, ki so po vojni vodili gospodarsko politiko jeseniške občine, velike zasluge za ves dosedanji razvoj. Drži pa tudi to, da niso ničesar (ali pa zelo malo) naredili za razvoj majhnih, modernih obratov, kjer bi bili izdelki Železarne osnovna surovina. Predvideni razvoj komunalnega podjetja Jesenice lahko glede tega služi mnogim za zgled.

Na polju pod splošno bolnico že stoji nova hala velikosti 30 krat 24 metrov, ki pa jo bodo verjetno še povečali. To je nova tovarna žičnih tkanin, ki je že v poskusnem obratovanju, januarja pa bodo stekli vsi stroji.

Komunalno podjetje Jesenice je pred leti začelo raziskovati tržišče in iskati takšno vrsto proizvodov, ki so na trgu iskani in je njihova proizvodnja zaradi pomanjkanja surovin slabo razvita. Na osnovi teh analiz so se odločili za izdelavo treh proizvodov. Tovarna Tesnilka Medvode naj bi po planu gospodarskega razvoja Slovenije večkrat povečala izdelavo tesnil. Za izdelavo tesnil pa Tesnilka potrebuje žične tkanine, ki ji bodo odslej delali na Jesenicah. Iz Vzhodne Nemčije je komunalno podjetje nabavilo šest tkalskih in en navijalni stroj. Beograjska združena banka je odobrila 105.000 dolarjev posojila za dobo petih let, medtem ko je podjetje že plačalo 25 odstotkov vrednosti strojev. V Železarni bodo povečali proizvodnjo fine žice, ki jo sedaj proizvajajo v manjših količinah. V obratu žičnih tkanin naj bi letno dosegli 347 milijonov S din bruto dohodka, od tega 102 milijona S din čistega dohodka. Poleg tega bo komunalno podjetje že januarja prihodnjega leta začelo izdelovati avtomatsko varjene mrežaste armaturne nosilce za gradbeništvo, debeline 3 do 10 mm kot popolnoma nov proizvod na našem trgu, ki bo znatno pocenil in pospešil delo v gradbeništvu. Program predvideva, da bi letno predelali 5200 ton žice, iz katere bi izdelali 5000 ton žičnih armatur v vrednosti ene milijarde in dvesto milijonov S din. Pri tem bodo ustvarili 140 milijonov čistega dohodka. Pri nabavi teh strojev je sodelovala tudi Železarna. Celotna linija za proizvodnjo armatur, ki se sestoji iz desetih strojev, velja 96.200 dolarjev. Razen omenjenih izdelkov bi v novem obratu razrezovali trakove do širine 600 milimetrov in do debeline 5 mm v paličasto železo.

Celotna investicija znaša 650 milijonov S din. Neposredno v proizvodnji bo v prvi fazi zaposlenih 24 delavcev. Zaposlen delavec v tem obratu bo ustvaril letno 14 milijonov S din narodnega dohodka ,kar predstavlja izredno visoko produktivnost.

Komunalno podjetje Jesenice je s tem dokazalo, da se v jeseniški občini skrivajo še neštete možnosti za gospodarski razvoj in zaposlovanje, zato jim ob uspehu za dan republike iskreno čestitamo.

Neskladja v notranji delitvi dohodka v gospodarstvu občine Jesenice

Debate in razprave v predstavniških telesih in družbeno političnih organizacijah, v strokovnem in dnevnem časopisju so nas letos pogostokrat opozarjale na obstoječe probleme v odnosih osebne potrošnje in akumulacije tako v zveznem kot republiškem merilu. Problemi delitve dohodka delovnih organizacij na osebne dohodke in sklade so aktualni tudi v naši komuni, zato bomo v tem prispevku poskusili prikazati določeno problematiko na tem področju ter nakazati nekatere možne reši. e.

Po podatkih periodičnih obračunov za obdobje januar—september letos so naše gospodarske organizacije ustvarile 104,4 milijonov N din dohodka za razdelitev, kar je v primerjavi z istim obdobjem lani za 11,7 % manj. Takšna razlika v realizaciji dohodka podjetij je povzročila določene probleme v njegovi delitvi na osebne dohodke in potencialne sklade oz. ostanek dohodka.

Bruto osebni dohodki iz delitve dohodka so v prvih devetih mesecih letos nasproti istemu času lani porasli za 8,0 %, medtem ko se je ostanek dohodka skupaj s 4 % prispevkom za stanovanjsko gradnjo zmanjšal za 65,3 %. Ti odnosi prevedeni na jezik absolutnih številk kažejo, da se je poprečni nominalni neto osebni dohodek na zaposlenega povečal od 795 N din lani na 890 N din letos (+ 12 odstotkov), ostanek dohodka pa se je zmanjšal od 27,2 milijonov N din lani na 7,3 milijone N din (—73 %) letos.

Iz teh pokazateljev je očitno, da tudi v naši komuni obstaja problem na relaciji osebna potrošnja — akumulacija podjetij, ker osebna potrošnja narašča predvsem na škodo akumulacije.

Porast bruto osebnih dohodkov v globalu za 8,0 % oziroma poprečnih osebnih dohodkov za 12 % nima za podlago ustreznega porasta celotnega dohodka, oziroma neto produkta, saj se je celotni dohodek povečal samo za 0,5 %, neto produkt pa je celo manjši kot lani za 7,9 %.

Takšno obravnavanje problema osebne potrošnje in akumulacije bi bilo zelo eno. stransko in nerealno, če pri tem ne bi upoštevali vpliva povečane amortizacije in spremenjene delitve neto produkta med skupnostjo in gospodarskimi organizacijami.

Amortizacija, ki je v obdobju januar — september 1967 znašala okrog 35,6 milijonov N din, se je predvsem zaradi revalorizacije osnovnih sredstev povečala za 71,3 %. Delež amortizacije v celotnem dohodku je lani znašal 3,3 %, letos se je ta delež povečal na 5,5 %. Ti podatki brez dvoma kažejo, da je letos amortizacija močno vplivala na višino realizacije dohodka podjetij, s tem pa tudi na interno akumulacijo gospodar. stva občine.

Iz ekonomske teorije je znano, da amortizacija in akumulacija skupaj predstavljata materialno bazo za prosto in razširjeno reprodukcijo zato bomo tukaj tudi skupaj primerjali te kategorije. Amortizacija in ostanek dohodka znašata skupaj 42,9 milijonov N din, kar je v primerjavi s primerjalnim obdobjem lani za okrog 10 % manj. Če torej upoštevamo tudi amortizacijo kot činitelj oblikovanja interne akumulacije, spet lahko ugotovimo, da osebna potrošnja letos zajeda akumulacijo.

Delitev neto produkta med skupnostjo in gospodarskimi organizacijami je letos manj ugodna za gospodarske organizacije. Delež skupnosti v neto produktu je znašal lani 36,1 %, letos pa 43,4 %. Pri tem so povečali svoj delež v neto produktu prometni davek (lani 3,6 %, letos 4,4 %), obresti od kreditov (lani 4,8 odstotka, letos 5,3 %), zavarovalne premije (lani 1,3 %, letos 2,2 %), obresti od poslovnega sklada (lani 4,4 %, letos 5,7 %), drugi prispevki in članarine (lani 0,3 %, letos 0,4 %), prispevek za uporabo mestnega zemljišča (lani 0,5 %, letos 0,6 %) in prispevki iz osebnih dohodkov in na osebne dohodke, izločene po periodičnem obračunu (lani 18,8 %, letos 22,4 %).

Pri delitvi neto produkta je letos družba (pri povečanju realizacije gospodarstva za 0,5 %) dobila okrog 6,2 milijona N din (ali 11 %) več kakor lani. Iz tega jasno izhaja, da je v sekundarni delitvi prišlo letos do močnih sprememb na škodo gospodarstva, ki je z načeli gospodarske reforme postavljeno za glavnega nosilca razširjene reprodukcije. Prišlo je torej do nasprotij med načeli in realizacijo teh načel.

Ob predpostavki enakega deleža skupnosti v neto produktu letos in lani ter ob predpostavki, da bi vse povečanje deleža skupnosti (6,2 milijona N din) šlo v akumulacijo podjetij, bi gospodarstvo občine imelo za prosto in razširjeno reprodukcijo skupaj z amortizacijo 49,1 milijon N din, kar je v primerjavi z istim obdobjem lani za 2,5 % več.

Upoštevajoč vse te činitelje zopet pridemo do zaključka, da je v notranji deiltvi prišlo do določenih nesorazmerij in sicer na škodo akumulacije.

Glede na nivo nesorazmerij v delitvi dohodka podjetij ter na že pretečeni čas (več kot 10 mesecev), je nujno, da naše delovne organizacije po sprejetju zaključnih računov za letošnje leto ne razdelijo ostanka dohodka tudi na osebne dohodke, marveč da ostanek dohodka v celoti razdelijo samo na sklade. Na ta način bodo naše delovne organizacije dobile precejšnja sredstva za povečanje materialne baze gospodarjenja, kajti znano je, da po zaključ. nih računih vedno pride do precejšnjega odtekanja sredstev v osebno potrošnjo.

Žare Klincov,
dipl. oec.

Električna napeljava v Tamarju in Valvazorjevi koči

Uspeh graničarjev ter planinskega društva Medvode in Radovljica

Vse do preteklega tedna v dolini Tamar ni bilo električne napeljave, prav tako pa tudi ne v Valvazorjevi koči. Pretekli teden pa je pod Jalovcem in Stolom zasvetila električna luč.

V soboto je električna luč zasvetila v planinskem domu Tamar in v karavli pri graničarjih. Električna napeljava je speljana od transformatorske postaje v Planici do nove transformatorske postaje v Tamarju.

Novo transformatorsko postajo v Tamarju je postavilo SGP Sava, montažna dela pa Elektro - Kranj, distributivna enota Žirovnica. Deset KV kabel je bil položen v dolžini čez 4000 metrov. Izkop jarka v dolžini čez 4 km je delo pridnih graničarjev, ki so v rekordnem času petih dni izkopali jarek.

Vrednost celotne investicije, vključno z nizko napetostnim priključkom za planinski dom in karavlo Tamar, znaša okrog 40 milijonov S din.

Investitorja sta bila JLA (graničarji) in Planinsko društvo Medvode, ki je lastnik planinskega doma Tamar.

Tudi v Valvazorjevi koči in pri graničarjih pod Stolom je že zasvetila električna luč. Vojakom se je izpolnila davna želja, da bodo lahko gledali televizijo, planinci pa so se tudi oddahnili, ker so odstranili petrolejke.

J. V.

Za večji red in mir

Za boljše sodelovanje pri urejanju vprašanj, ki se pojavljajo v večjih stanovanjskih zgradbah, za mirnejše urejanje sporov, do katerih prihaja med stanovalci, je skupščina občine Jesenice letos sprejela odlok o hišnem redu. Odlok je bil 28. oktobra objavljen v Uradnem vestniku Gorenjske, velja pa od 6. novembra letos dalje.

Glede na živahno razpravo odbornikov obeh zborov skupščine občine Jesenice, pred tem pa tudi članov ustreznega sveta ter predstavnikov krajevnih skupnosti in organizacij za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini, je bil odlok o hišnem redu sprejet v taki obliki, da bo čim bolje urejal te zadeve.

Odlok o hišnem redu velja za vse stanovalce stanovanjskih, stanovanjsko — poslovnih zgradb in začasnih delovnih naselij, ureja pa osnovna vprašanja hišnega reda, miru, čistoče, plačevanja stanarine, zavarovanja pred požarom ter vzdrževanja in varovanja zgradb, naprav in napeljave.

Stanovalci uporabljajo pralnice in sušilnice ter druge skupne prostore po vrstnem redu, kot ga določi hišni svet naselja ali hiše sporazumno s strankami. Za centralno ogrevanje, kakor tudi za dvigalo, če je vse to v stavbi, skrbi hišni svet. Organizacije za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini, hišni sveti in lastniki stanovanjskih hiš so dolžni skrbeti, da sta vodna napeljava in kanalizacija v brezhibnem stanju. Stanovalci so dolžni skrbeti, da v zimskem času vodovodnih in drugih napeljav ne poškoduje mraz.

Pomembno je določilo, da je hišni svet dolžan skrbeti za zaščito zelenic in nasadov v neposredni okolici zgradb, ta pa tudi določi prostor, kjer je dovoljeno čiščenje preprog in opravljanje manjših popravil koles in motornih vozil. Cvetlični lončki na balkonih in oknih morajo biti postavljeni tako, da ni ogrožena varnost sostanovalcev in mimoidočih, pri zalivanju pa je treba paziti, da se ne poškoduje zunanji omet stavbe.

Prav gotovo največ časa pa so se odborniki zadržali pri določilu, da je na ožjem območju mesta Jesenic, zlasti v novih naseljih prepovedano rediti konje, govedo, prašiče, osle, koze, kunce in perutnino. Pač pa stanovalci lahko v stanovanjih goje ptice pevke in papige, z dovoljenjem hišnega sveta ali lastnika hiše pa tudi mačke in sobne pse. Izjeme določi pristojni upravni organ, posebno to, kaj se šteje za ožje mestno območje.

Stanovanja ni dovoljeno uporabljati za druge namene kot za stanovanje, za poslovno dejavnost pa samo z dovoljenjem stanovanjskega organa občinske skupščine. Brez predhodnega dovoljenja ni dovoljeno tudi ničesar predelovati, niti ne vpeljavati nove električne priključke, ki bi vplivali na uporabo električnih naprav v skupnih prostorih.

Če hišni svet ali lastnik hiše v sporazumu s strankami ne določi drugače, se hišna vrata zaklepajo od 22. ure dalje. Od 22. ure zvečer pa do 5. ure zjutraj pa mora v stanovanjih in skupnih prostorih vladati popoln mir. Hišni sveti, lastniki stanovanjskih hiš in stanovalci so dolžni skrbeti za red in čistočo v skupnih prostorih: hodnikih, stopniščih, pralnicah, sušilnicah ter dvoriščih. V teh prostorih je prepovedano odmetavati smeti in odpadke, vlivati tekočino skozi okna čez balkone in v smetiščne jaške, postavljati v skupne prostore predmete, ki bi ovirali prehod in uporabo, metati odpadke in druge predmete v straniščne in vodovodne školjke, odvodne kanale, skozi okna ali čez balkone.

Smeti, pepel in odpadke je treba odlagati v smetnjake. Vse prostore je treba vzdrževati čiste in urejene ter skrbeti, da se eventuelno uničijo glodalci in insekti, v kolikor se bi ti pojavili v večjih množinah.

Hišni sveti, lastniki hiš in stanovalci so dolžni skrbeti, da so v zimskem času pločniki pred zgradbami očiščeni snega in ob poledici posuti.

Ob izselitvi se skupno s hišnikom ali zastopnikom stanovanjskega podjetja zapisniško ugotovi, v kakšnem stanju je stanovanje. Če je to obrabljeno bolj kot bi lahko bilo se lahko zahteva odškodnina.

Podstrešja stanovanjskih hiš in drugih zgradb morajo biti urejena v skladu s požarnovarnostnimi predpisi. Vse peči (tudi električne) morajo biti izolirane od tal ter postavljene proč od vnetljivega materiala. Pločevinaste dimovodne cevi morajo biti ob lesenih stenah izolirane, kurilne naprave in dimne vode mora strokovna oseba mesečno čistiti in pregledovati. V zgradbe in stanovanja je prepovedano vskladiščiti lahko vnetljive tekočine, njihovo uporabo pa omejiti na prostore, v katerih ni nevarnosti, da bi prišlo do vžiga.

Sodnik za prekrške lahko kaznuje stanovalca s kaznijo do 100 N din, če ta krši določila tega odloka. **L. T.**

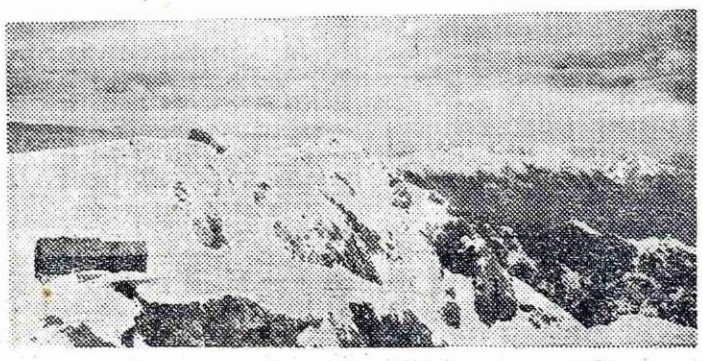

Kredarica v prvem snegu z malega Triglava

Ali za muzejsko dejavnost res ni posluha?

Navajeni smo bili, da smo za naš praznik, 29. november, poveličevali uspehe, zamolčali neuspehe in probleme ter delali programe in dajali izjave, bolj deklarativnega pomena kot pa odraz realnega stanja potreb, možnosti in ne nazadnje zmožnosti.

Tudi o našem Tehniškem muzeju smo napisali in brali celo vrsto člankov s spodbudnimi podatki za nazaj in s še bolj spodbudnimi načrti za bodočnost, za njegov nadaljnji razvoj, za njegovo kvalitetno rast in strokovno veljavo, ki si jo je pridobil med domačimi in tujimi strokovnjaki metalurgije in muzealci, čemur se ne moremo čuditi, saj je naša ustanova med redkimi specializiranimi železarskimi muzeji v svetu in edina daleč naokoli. Z znanstvenimi raziskavami svojih sodelavcev, s strokovnim sodelovanjem s sorodnimi ustanovami, s poučno in estetsko urejenimi zbirkami in s svojimi publikacijami se je vpisal v register priznanih muzejskih ustanov s katero računa širok krog obiskovalcev, strokovnjakov tehnikov in muzealcev, jo spoštujejo in upoštevajo, pričakujejo pa od nje novih spodbud, novih znanstvenih študij in dognanj, skratka napredek, ki je moralni dolg kulturnemu svetu takšne ustanove če že obstoja.

Današnji članek o Tehniškem muzeju je bistveno drugačen od pričakovanega. Njegov namen je kritična ocena stanja v katerem se je znašel in v njem tudi stagniral. Stagnacija pa je, kot vemo, začetek nazadovanja, ki si ga verjetno ne more želeti nihče, ki je z nami rastel ali nam stal s ponosom ob strani z zavestjo, da je muzej tisto varno in pravo mesto, kjer se ohranja našim zanamcem naša preteklost do današnjega dne.

Živimo pač v času, ko krivimo najraje in brez predsodkov gospodarsko reformo, kadar in kjerkoli se pojavijo težave, katerih smo krivi sami ali pa je njih vzrok izven nas samih.

Trdim, da stanju v Tehniškem muzeju ni kriva gospodarska reforma, saj smo to stanje lahko vsaj z malo samokritičnosti in posluha zaznali že pred njo, lahko pa bi ga tudi odpravili z večjo doslednostjo, z večjo prizadevnostjo in predanostjo stvari sami in njenim nalogam, z več odkritosti in manj kompromisarstvom. Vsi negativni pojavi pa so se in se odražajo žal v muzeju, njegovem izpolnjevanju nalog, ne da bi bil pri teh sam aktivno soudeležen ali celo odločujoč.

Pred skoro 17. leti je bil Tehniški muzej ustanovljen z jasno formuliranimi nalogami, ki jih lahko skrčimo v en stavek: »Tehniški muzej zbira, ohranja in prikazuje tehnične spomenike železarske preteklosti in njene tehnologije bodisi v razstavnih prostorih, bodisi na terenu s prikazom človeka — delavca in njegovim socialnim položajem, ki izvira iz delovnega razmerja v toku zgodovinskega razvoja.«

S to jasno formulacijo pred očmi je Tehniški muzej tudi zaoral prve brazde v muzejsko ledino in s sodelavci - entuziasti zbral, konzerviral in uredil muzejske zbirke v adaptiranih prostorih graščine na Stari Savi, ki so vsekakor v ponos ne le železarni sami kot ustanoviteljici muzeja in nosilcu železarske tradicije na Gorenjskem do današnjih dni, pač pa tudi občinski skupščini in občanom Jesenic in zgornje Gorenjske. S svojim znanstvenim raziskovalnim delom pa se je istočasno visoko povzpel v krog znanstvenih institucij na polju raziskav metalurgije v preteklosti. Pri svojem delu se nismo mogli osloniti na nobenega vzornika z že izdelanim konceptom, saj takšnega muzeja v Jugoslaviji takrat ni bilo in ga tudi danes ni. Nasprotno. Med muzealci smo vedno in povsod naleteli le na arheologe, etnografe in umetnostne zgodovinarje, brez posluha za tehniko, med tehniško inteligenco pa na žalost na bore malo število njih, ki bi bili pripravljeni aktivno sodelovati in soustvarjati naš železarski muzej. Vendar smo z vsemi svojimi razpoložljivimi močmi in znanjem ter, mislim vsaj, z dovolj tenkim posluhom za pravo mero gradili in izpopolnjevali oba oddelka muzeja, to je tehniškega in socialnega. V svojem delu smo skušali biti vseskozi realni. morda celo skromni, prilagojevali smo ga finančnim zmožnostim na eni, še zlasti pa kadrovskim na drugi strani. Smatrali smo, da je vsako hlastanje za večjim kosom kruha kot ga moreš pojesti nesmiselno, kar velja zlasti za muzejsko delo, ki ne more in ne sme biti površno in polovičarsko, saj vse, kar smo postavili včeraj, stoji danes in bo stalo pred kritičnimi očmi tudi jutri.

Večkrat smo že ugotovili, da je prvi aktivni muzejski team sestavljalo kar precejšnje število ljudi, ki so bili na železarstvo, življenje ob njem, predvsem pa tudi na kraj sam osebno in skozi več rodov ozko povezani. Vsekakor bolj kot morda današnji človek, ki v želji po materialnih dobrinah z boljših socialnih pozicij zanemarja kulturne vrednote, zlasti če upoštevamo tempo življenja, ki se v atomski dobi ne more primerjati z dobo poštnih kočij. Za Tehniški muzej pa je še posebno tragično, da smo v borih 17 letih izgubili skoro vse te sodelavce, ki so bili z ljubeznijo vezani na ustanovo in, upam si trditi, brez njih muzeja na Jesenicah ne bi bilo.

Vse to ni samo naš specifičen primer. Poznajo ga povsod in drugod v svetu so se soočili z njim že mnogo preje in ukrepali. Tudi mi se bomo morali sprijazniti z dejstvom, da je treba bivše sodelavce — volonterje, katerih danes ni več, zamenjati s stalnim strokovno usposobljenim kadrom, čemur v prid govori tudi to, da so muzeji že prerastli več ali manj zbirateljski nivo v znanstveno raziskovalne institucije. Za to delo pa je potrebna visoka, stroki ustrezna in muzealna izobrazba.

Z upadanjem števila sodelavcev tehniškega oddelka našega muzeja, s pritiskom po večji uveljavitvi socialnega oddelka, tako v kadrovskem kot finančnem oziru, pa smo na Jesenicah dopustili, da je tehniški oddelek de facto stagniral. Še več. Tem težnjam na ljubo se je prilagojeval tudi muzejski pravilnik, odrejala nova delovna mesta in se zato — ne nazadnje — ne moremo čuditi, da n. pr. v »Predlogu osnutka programa nadaljnjega razvoja in usmerjanja kulture v občini« ni niti z besedico omenjen tehniški oddelek in njegova nadaljnja pot, da ne govorim o najnujnejših vzdrževalnih delih na sami muzejski stavbi. Ob trenutni situaciji si danes ne upam pisati o prepotrebni adaptaciji Stare Save in zaščiti tehniških spomenikov na terenu, o čemer pa sem v Železarju že tudi pisal.

Že ob sprejemanju gospodarske reforme nam je moralo biti jasno, da ta ne bo posegla samo v naše gospodarsko življenje, pač pa mnogo dlje pa prav do poslednje kulturne ustanove kot je naš Tehniški muzej. Do tega je dejansko in še kako hitro tudi prišlo.

In ko bi človek pričakoval, da bo vsaj ta pritisk streznil naše glave, revidiral delovne programe v svojem jedru, združil razpoložljiva materialna in finančna sredstva za realizacijo le-teh v krajšem ali daljšem obdobju, pa še vedno programirano deklarativno, čeprav vemo, da danes, verjetno pa tudi jutri ne bodo dane možnosti za njih realizacijo. Cepimo finančna sredstva v tako minimalne zneske, da jih res koristno ne more nihče uporabiti, ali pa jih sploh ne odobravamo. Zaradi te finančne neurejenosti in nestabilnosti pa je tudi onemogočena kakršna koli smotrna kadrovska politika, čeprav bi pričakovali ravno nasprotno.

Napačno bi si razlagal članek tisti bralec, ki misli, da kot avtor ščitim izključno dejavnost tehniškega oddelka našega muzeja. Nasprotno. Sem za dosledno izpolnjevanje osnovnega programa, ki sem ga že uvodoma citiral, za logično sorazmerje med dejavnostmi in njih obsegom, materialnimi in finančnimi sredstvi med tehniškim oddelkom in oddelkom delavskega gibanja in NOV. Popolnoma nepravilno bi bilo, da bi zanemarili ali celo izključilj delovnega človeka iz zgodovinskega procesa socialnega razvoja, ki je bil hitrejši, intenzivnejši in pogojen z napredkom industrije, v našem konkretnem primeru, železarstvom na Gorenjskem. V tem nenehnem razvoju pa se pojavljajo periodično izrazitejši momenti, ki hitreje poženo ta perpetuum mobile z manjšimi ali večjimi odkloni njegove smeri. Vzroke, povode in posledice teh pa je dolžan zgodovinar raziskovati in dokumentirano posredovati sodobni in bodočim generacijam. V kompleksu teh momentov pa ima svoje mesto tudi narodno osvobodilna borba in naša socialistična revolucija, katero pa bi bilo popolnoma napačno proučevati izolirano, krajevno in časovno omejeno.

Na Jesenicah že imamo muzej in to specifično železarski, ki ima vse zgodovinske pogoje za svoj obstoj v našem kraju. Samo zaradi teh pogojev je zrastel na železarskih Jesenicah in vsaka odtujitev ali opustitev bi bil kulturni korak nazaj, ki bi ga v prihodnosti težko zagovarjali. Utemeljenosti za ustanovitev kakršnega koli novega muzeja, za dejansko ali simbolično cepitev obstoječega, pa smatram, da na Jesenicah ni, zlasti ob dejstvu, da že nastaja v okviru Gorenjskega muzeja v Kranju muzej revolucije, ki ima vse materialne pogoje in dovolj široko teritorialno zaledje za svoj obstoj. Smatram, da bi morali z njimi navezati tesnejše stike, jim posredovati naše izsledke s področja socialne zgodovine in skupno z njimi najti najustreznejšo obliko, da dobi v Muzeju revolucije za Gorenjsko svoje ustrezno mesto tudi naš kraj s širšo okolico.

Tendenca ustanavljanja katere koli zvrsti muzeja v vsakem kraju pa je po mojem mišljenju nesmotrno razkosavanje materialnih, finančnih in kadrovskih moči. To pa mora iti v škodo kompleksnosti, preglednosti in enotnosti dela in prikaza takšnih malih ustanov, zlasti še, če so si teritorialno zelo blizu. Ali pa ni tudi vrednost unikata večja?

Magolič Miloš

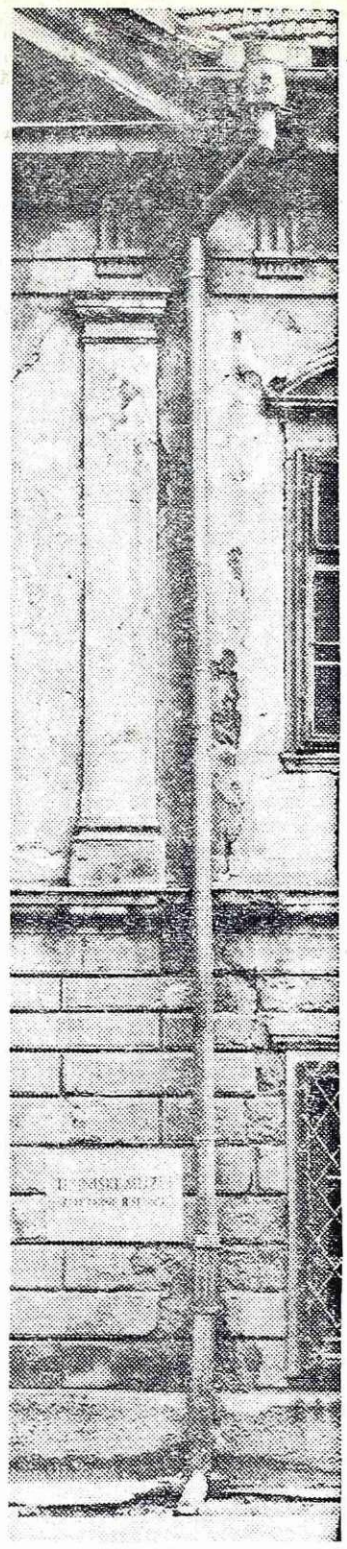

Ali mar muzejska dejavnost na Jesenicah res propada?

Misli

Popolna krepost je v tem, da storiš brez prič to, kar bi bil zmožen storiti pred vsem svetom.

— — —

Neustrašenost je izredna moč duše, ki jo v velikih nevarnostih dvigne nad zmedo, nered in razburjenje; le s to močjo vzdržijo junaki v neskaljenem miru ter svobodno razpolagajo z razumom, pa naj dožive še taka presenečenja in strahote.

Licemerstvo je poklon, ki ga dela grdobija čednosti.

— — —

Kdor meni, da ne more nikoli biti drugim v nadlego, je pogosto nadležen.

— — —

Višek neodvisnosti je v tem, da damo vsaki stvari pravo ceno.

— — —

Kar imenujemo velikodušnost, je pogosto le prikrito stremuštvo, ki prezira male koristi, da se dokoplje do velikih.

La Rochefoucauld

Na Javorniku prva letošnja premiera

V soboto, 2. decembra bo v dvorani osnovne šole na Koroški Beli prva premiera v letošnji sezoni. Uprizorili bodo sodobno burko v dveh dejanjih STROGO ZAUPNO.

Ob prvi premieri smo zaprosili režiserja Janeza Kejžarja za kratek razgovor. Iz razgovora povzemamo, da ima igralska družina na Javorniku že lepo tradicijo. Več let so uprizarjali zahtevna odrska dela, med njimi drame, veseloigre in operete.

Po nekajletni krizi pa je delo na odru spet zaživelo. Na oder so začeli prihajati mladi ljudje, med njimi precej takih, ki so prvič stopili na odrske deske, ko so uprizorili Rdeče rože v režiji Matevža Kalana.

Kmalu zatem je uspelo režiserju Janezu Kejžarju sestaviti zasedbo za Lipahovo komedijo Glavni dobitek. To je bila prva samostojna uprizoritev današnje igralske skupine, ki je tudi lepo uspela. Sledila je še komedija Micki je treba moža, nato pa dramatizacija Jurčičeve povesti Domen, ki jo mislijo letos obnoviti in se predstaviti tudi v drugih krajih na Gorenjskem.

Režiser Kejžar pravi, da ima današnja mladina veselje in smisel za igranje na odru. Razlika je le v tem, da je težje vzpostaviti stike z mladimi kot na primer pred leti. Danes imajo namreč mladi na voljo tudi druge oblike razvedrila, ki jih včasih niso imeli.

Mladi igralci nestrpno pričakujejo, kdaj bosta usposobljena dvorana in oder v novem domu družbenih organizacij Albina in Julke Pibernik. Na novem velikem odru, kjer bodo dani vsi pogoji za uprizoritev tudi najbolj zahtevnih odrskih del, bodo lahko zaigrali bolj sproščeno kot sedaj.

V soboto se bodo predstavili s komedijo Strogo zaupno, ki jo je napisal Marc Chamolet, prevedel pa Jože Vozel. Za to komedijo so se odločili predvsem z namenom, da bi nudili razvedrilo obiskovalcem, ki pogosto obiskujejo njihove prireditve.

Ob koncu razgovora smo se zanimali za načrte igralske družine za letošnjo sezono. Omenili smo že ponovitev dramatizacije Domna, nato pa bodo pripravili še eno odrsko delo, razmišljajo pa tudi o operети, pri kateri naj bi sodelovali tudi člani ostalih sekcij javorniške Svobode.

Pravočasno se bo treba pripraviti tudi na otvoritev nove dvorane in odra v kulturnem domu, razen tega pa imajo v načrtu še prireditve, ki so ob novoletni jelki in drugih prilikah namenjene našim najmlajšim. Razumljivo je, da igralska družina stalno sodeluje tudi pri izvedbah proslav in akademij ob državnih in drugih praznikih, ki jih organizirajo družbeno-politične organizacije Javornika in Koroške Bele. Načrtov je precej in vodstvo igralske družine računa, da bo v prihodnje še več mladih, ki se bodo odločili za igranje na odru.

— or

Srednješolci o oktobrski revoluciji

V okviru prireditev v počastitev 50-letnice velike oktobrske socialistične revolucije je bilo 18. t. m. v gledališču Tone Čufar tekmovanje petih srednjih šol z Jesenic pod naslovom: Kaj veš o revoluciji? To tekmovanje je bilo izvedeno na pobudo tehniške srednje šole z Jesenic. Poleg ekipe TSŠ so na tekmovanju sodelovale še ekipe šole za zdravstvene delavce, poklicne industrijske šole, gostinske šole in gimnazije. Ekipe so odgovarjale na vprašanja, ki so zajemala snov petih člankov, objavljenih v reviji Naši razgeldi — številki, ki je izšla ob proslavah 50-letnice oktobrske revolucije. Članki vsebujejo: Kronološki potek oktobrske revolucije, Jugoslovani v oktobrski revoluciji, Madžari in oktobrska revolucija, Bolgari in oktobrska revolucija, Otto Bauer — avstromarksist in oktobrska revolucija. Vsaka ekipa je dobila vprašanje iz enega od teh člankov. Vsak pravilen odgovor je bil vreden deset točk, delno pravilen pa le pet točk. Odgovore je ocenjevala posebna komisija pod predsedstvom prof. Franca Vengusta. Zmagala je ekipa TSŠ pred gimnazijo in šolo za zdravstvene delavce, ki si delita drugo in tretje mesto itd.

Po tekmovanju je pevski zbor jeseniških srednjih šol pod vodstvom Janka Pribošiča zapel nekaj borbenih pesmi, temu je sledilo še kratko predavanje Pavla Dimitrova o vzponu slovenskih alpinistov na Pik Lenin v počastitev oktobrske revolucije. Predavanje je bilo zelo zanimivo in je bilo ilustrirano z barvnimi diapozitivi.

Prireditev so obiskali tudi številni mladinci, dijaki tekmujočih šol, ki so z aplavzom bodrili svoje predstavnike. Tu in tam pa se je slišal tudi kakšen neumesten žvižg ali vzklik. Uspela in dobro obiskana prireditev naj ne pomeni začetka in konca sodelovanja med šolami druge stopnje, ampak začetek večjega in trajnejšega sodelovanja in zbliževanja dijakov in učencev teh šol.

MIRA

Dolikovci za dan republike

Letos se člani likovne sekcije DOLIK pri DPD Svobodi Tone Čufar Jesenice predstavljajo javnosti že tretjič. V svojem letnem delovnem programu imajo tri razstave in sicer v februarju v kulturnem tednu Slovencev, v avgustu v počastitev občinskega praznika in v novembru v počastitev dneva republike. To je pregled njihovega dela in ustvarjanja, pregled njihove rasti in napredka.

Od 31 članov, kolikor jih več ali manj aktivno deluje v sekciji DOLIK, je za sedanjo razstavo predložilo žiriji 16 članov 69 del. Strokovna žirija je iz predloženih del odbrala 40 slik. Prijetno presenečа ugotovitev, da na tej razstavi sodeluje šest mlajših članov, ki predstavljajo skoraj eno tretjino razstavljajočih. Motivsko so dolikovci že vedno zvesti krajini, ki jih po napornem delu v Železarni in drugje najbolj privablja. Posebnost razstave pa je v tem, da se slikarji zelo odmikajo oljni tehniki in da vedno bolj prevladuje tempera in akvarel. Na razstavi sodelujejo: Milan BINDER (4), France BREGANT (2), Jože ČEBULJ (5), Boni ČEH (2), Jože DAKSKOFLER (1), Franc DOLINŠEK (2), Jurij HAUPTMAN (1), Bogo KOŠNIK (1), Zdravko KOTNIK (4), Pavel LUŽNIK (1), Tine MARKEŽ (6), Miro PENGAL (1), Mitja RAJHMAN (1), Rudi RAJHMAN (2), Tone TOMAZIN (6) in Cveto ZUPAN (1).

Razstava, ki je že 14. v tem letu, bo odprta nocoj na predvečer praznika ob 18. uri s kratkim kulturnim programom. Ljubitelji si jo lahko ogledajo vsak dan do vključno 6. decembra od 9. do 12. in od 14. do 19. ure.

Saj ni zares

Skoraj deset let je minilo, odkar je slovensko gledališče iz Trsta gostovalo na Jesenicah. Letos, ob 100-letnici slovenskega gledališča, pa so s komedijo Saj ni zares z uspehom nastopili na gledaliških odrih po vsej Sloveniji. V torek, 21. novembra, so se s tem delom predstavili tudi jeseniškemu občinstvu.

Komedijo sicilijanskega avtorja Luigija Pirandella Ma non e'una cosa seria ali po slovensko Saj ni zares, je režiral Jože Babič. Zgodba sama je povsem preprosta: gospod Speianza (Stane Starešinič) se v svoji preračunljivosti in mladostni razposajenosti poroči z gospodično Gasparino (Lidija Kozlovičeva). Ta zakon, sklenjen za šalo, postane po mnogih komičnih situacijah in zabavni besedni igri pravi »zaresni« zakon, zakon med dvema mladima, ki se na koncu resnično zaljubita. Pirandellova glavna in vodilna misel je vseskozi razveseliti in zabavati gledalca, zato tudi ne moremo govoriti o problemih, čeprav je v usodah gospoda Barranca in profesorja Virgadama precej tragičnega. Ob vseh treh dejanjih komedije se zabavamo in nasmejemo, za kar se moramo zahvaliti tudi imenitni igri tržaških igralcev.

Publika, ki je v obeh predstavah napolnila gledališče Tone Čufar in ki se je z dolgim ploskanjem oddolžila izvajalcem, je odhajala zadovoljna. Želimo si le, da bo SNG iz Trsta v prihodnje še gostovalo pri nas, saj so nas s komedijo Saj ni zares prijetno presenetili in navdušili.

Darinka Sedej

Tečaj za vsakogar

Pod tem naslovom letos organizira filmska skupina ODEON tečaj za kinoamaterje. To je že tretji tak tečaj. Vedno večje zanimanje za film in za tehniko snemanja narekuje, da se tak tečaj organizira vsaj enkrat letno, kasneje pa morda celo dvakrat — letnega in zimskega.

Zimski tečaj naj bi zajemal teorijo, medtem ko bi letni vseboval predvsem praktično delo, to je utrjevanje teorije iz zimskega tečaja v praksi. Letni tečaj naj bi bil nadaljevanje zimskega.

Začetek letošnjega tečaja je bil v petek, 24. novembra. Vsa predavanja se vršijo v novih klubskih prostorih v starem internatu Cesta železarjev 26. Predavali bodo: Jože Varl, Alojz Tratnik, Janez Hrovat, Izidor Trojar z Jesenic ter Slavko Jančar in Marjan Richter iz Ljubljane. Predavanja bodo ob torkih in četrtkih.

Po zaključku tečaja v mesecu januarju pa bodo začeli s pripravami za medklubski festival. Razpis, ki bo čez nekaj dni že v javnosti, bo pritegnil k sodelovanju mnogo avtorjev ozkega filma. Računajo, da bo predloženo žiriji v oceno kar 40 filmov.

To bo I. medklubski festival amaterskega filma, ki ga bodo prirejali vsako leto, seveda če bo za to na razpolago dovolj sredstev. Festival bo največja manifestacija Ljudske tehnike na Gorenjskem.

TIN

Partizanski humor

POŠTA

Blizu Celja so partizani ujeli Nemko in jo odpeljali v svoje taborišče. Ker pa so kmalu spoznali, da ni zagrizena Nemka, so jo izpustili. No, to je Nemko prijetno presenetilo, saj je nemška propaganda vedno govorila, da »banditi« ubijejo vsakega Nemca. Zato je rekla, da bi jim rada pisala, ko se bo vrnila domov. Ker ji naslova partizani niso mogli dati, ji je partizan Savo takole svetoval:

»Pismo, ki ga boste napisali, oddajte kar v nemški avtobus, ki vozi v Savinjsko dolino. Zanesljivo bomo dobili vaše pismo!«

Debut beat ansambla Caravelle

Pretekli teden je bil v gledališču Tone Čufar koncert jeseniškega beat ansambla Caravelle. Tokrat so nam v novi sestavi predstavili nekaj skladb angleških ansamblov, večino programa pa so izpolnili z najbolj popularnimi kompozicijami domačih VIS grup.

V prvem delu programa se nismo mogli otresti vtisa, da imajo mladi izvajalci hudo tremo. Nesproščeno, skoraj togo so stali pred mikrofonom. Predvsem novi člani so z nervoznimi kretnjami in zadrego kazali, da so prvič na odru. Edino rutinirani pevec Janez Puh, vodja in duša ansambla, je z živahnostjo in temperamentom spodbujal svoje fante ter jim dajal pogum in voljo, ki jo od maloštevilne, hladne in kritične publike v dvorani ni bilo pričakovati.

V drugem delu pa so zaigrali nekaj novejših, hitrih ritmov in s tem pritegnili in ogreli občinstvo, ki je med odmorom z negodovanjem in neutemeljenim nezadovoljstvom ocenjevalo koncert.

Kadarkoli smo pripravljeni, da nekaj kritiziramo — in to smo skoraj vedno — moramo dobro poznati ozadje in vzroke, vedeti moramo, če je naša kritika res na mestu in objektivna. Caravellam bi med drugim lahko marsikaj očitali: da niso igrali skoraj nič originalnega, svojstvenega, nič resnično novega, da so bile posamezne skladbe slabo izvedene. Poleg tega pa se zavedajmo, da so šele na začetku in da imajo slabe inštrumente. Videli pa smo lahko, da imajo kot začetniki izreden smisel za ritem in da so se vseskozi trudili. Ob resnem in marljivem delu imajo vse možnosti za uspeh. Upamo le, da se v prihodnje ne bodo toliko zgledovali po nekaterih naših ansamblih in postali nekakšen stroj za imitiranje, hrupno razbijanje in služenje denarja. Zatorej jim z negodovanjem in neprimernimi opazkami ne zbijajmo volje. Poskušajmo gledati s te strani in spodrsljaji se nam ne bodo zdeli tako hudi in nepopravljivi.

Darinka Sedej

15 let ansambla narodnih plesov in pesmi – ambasadorja prijateljstva in dobrih odnosov

Folklora pomeni ljudsko — duhovno kulturo ter njene umske in duševne tvorbe (glasbo, ples, ljudsko poezijo, slikarstvo, arhitekturo idr.). Folklora je del etnografije in dokazuje splošne zakone in oblike ljudskega življenja ter pojasnjuje temelje ljudske kulture in kulturnega razvoja naroda.

Iz skromnih začetkov, ki segajo še v sindikalno kulturno dejavnost v Železarni, se je pred petnajstimi leti v okviru DPD Svoboda Tone Čufar oblikovala samostojna folklorna sekcija, ki se je kasneje preimenovala v ansambel narodnih plesov in pesmi. Ansambel je v svoji programski politiki stremel za čim bolj celostno uresničevanje pojma folklora in za tem, da v program vključi plese vseh jugoslovanskih narodov. Z raznimi priredbami programa je ansambel vključeval v svoje večere poleg narodnih plesov in instrumentalne ter vokalne narodne glasbe tudi ljudsko poezijo in s projekcijo barvnih diapozitivov ljudsko arhitekturo, kulturne spomenike in našo krajino.

V obdobju petnajstih let je ansambel imel 331 nastopov ali poprečno 22 letno (od 9 do 30) in prek 50 sodelovanj z eno ali več točkami. V tem obdobju so imeli 126 nastopov v občini, 152 izven občine, pet v drugih republikah in 48 v zamejstvu, od tega devet v Avstriji in 39 v Italiji. Vseh njihovih nastopov si je ogledalo okrog 200.000 gledalcev. Največje uspehe pa so imeli na nastopih v Italiji, kjer so nekajkrat zabeležili obisk prek 4.000 obiskovalcev. Na enem nastopu poprečno nastopa 32 članov, to je plesalcev, pevcev in godbenikov.

Gorenjski plesi iz okolice Bleda in Bohinja

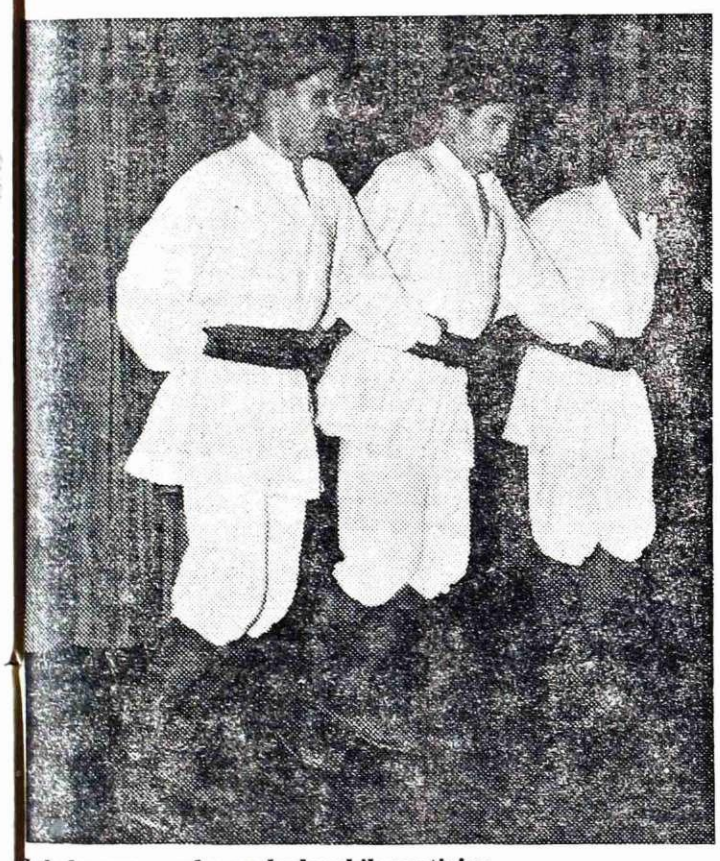

Šobsko oro — ples makedonskih pastirjev

V zadnjih letih ansambel nastopa z naslednjim programom:

SLOVENIJA: gorenjski plesi, prekmurski ples in istrski ples;

HRVATSKA: vojvodinsko kolo, banaško kolo, baranjski ples in bunjevsko kolo;

SRBIJA: venček srbskih narodnih plesov;

MAKEDONIJA: šobsko oro in šota.

Poleg navedenih plesov pa je v prejšnjih letih naštudiral še druge plese jugoslovanskih narodov, tako Brankovo kolo, venček hrvaških narodnih plesov, makedonski komitski ples in stari bosanski nemi ples — glamoč.

Dosedanji koreografi so bili: Slavko Novak in Zoran Jovanovič iz Beograda, Marjan Vodnjov iz Kranja, Iko Otrin in Tončka Marolt iz Ljubljane, poleg domačinke Rezke Torkarjeve, ki so ji pomagali Luka Mejač, Rudi Makra in Vera Smukavčeva.

Za glasbeno spremljavo je dolga leta skrbel pianist Slavko Savinšek, zadnja leta pa instrumentalni ansambel, ki ga vodi Franci Zelenjak.

Trenutno šteje ansambel 48 članov, od tega ena tretjina starih do 25 let, ostali pa do 40 let. V teh petnajstih letih je v ansamblu sodelovalo čez 150 članov. Delo v ansamblu je izredno naporno.

Vokalni kvartet ansambla narodnih plesov in pesmi

Zaradi večje gibčnosti in manjših stroškov na gostovanjih mora vsak član obvladati najmanj dva plesa, večina pa obvlada celo več, od treh do šest plesov. Nedvomno pomeni na enem nastopu odplesati dva do pet plesov, z vmesnim preoblačenjem, velik napor plesalcev in stalno fizično kondicijo. Razumljivo je, da morajo člani kljub več ali manj standardnemu programu imeti redne tedenske kondicijske vaje. Tako posamezni član poprečno letno žrtvuje 240 ur za vaje, k temu pa moramo prišteti vsaj še letno toliko izgubljenih ur na nastopih in potovanjih, kar pomeni dvomesečno osemurno delo. Vse to člani opravljajo v prostem času in kot čisti amaterji. Letos je ansamblu UO Železarne odobril 200 dni izredno plačanega dopusta za gostovanja v oddaljenejših krajih. Do sedaj so ga koristili 130 dni, čeprav je polovica članov ansambla zaposlenih v Železarni. To pomeni, da so ga koristili res samo v izrednih primerih.

Dosedanji predsedniki ansambla pa so bili: Ciril VISTER, krajši čas Slavan BERLISK, zadnji dve leti pa Teo LIPICER.

Upravni odbor društva je ansamblu posvečal dokajšno skrb. Ansambel s svojo aktivnostjo to tudi zasluži. Saj je v teh letih v 35 krajih v zamejstvu prikazoval bogastvo kulturne zgodovine jugoslovanskih narodov, njihov razvoj in obstoj.

V vse te kraje je ponesel glas o Jesenicah, o Železarni in o naši socialistični domovini. Številna poznanstva in prijateljstva, sklenjena med člani ansambla in prebivalstvom v zamejstvu ter simpatije, ki jih je ansambel užival povsod, kjer je nastopal, so neprecenljiv prispevek k razvijanju in utrjevanju dobrih sosedskih odnosov ter razumevanju med narodi.

Tudi številni nastopi doma, v turističnih centrih in drugje posredujejo vpogled v nastajanje in razvoj nacionalnih kultur jugoslovanskih narodov, kar je prav tako dragocen prispevek za zbliževanje in utrjevanje enakopravnih odnosov med jugoslovanskimi narodi.

Ansambel narodnih plesov in pesmi skromno proslavlja svojo 15-letnico. Teh petnajst let predstavlja naporno pot, pot vzponov, pa tudi padcev, pot stalno prisotnih organizacijskih, tehničnih in materialnih težav. Vendar pa so lahko vsi sedanji člani in vsi tisti, ki so v teh letih sodelovali v ansamblu, pa tudi naši občani ponosni na to prehojeno pot.

V imenu uredništva in vse kulturne javnosti članom ansambla ob njegovem lepem jubileju iskreno čestitamo in jim želimo še mnogo uspehov doma in onstran naših meja.

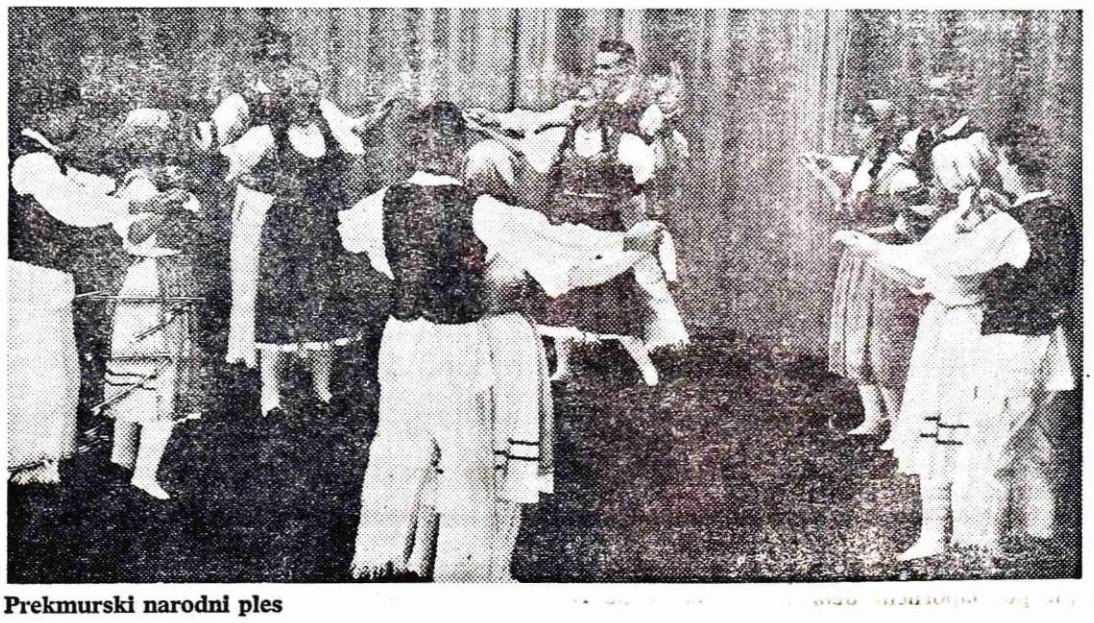

Prekmurski narodni ples

Nekaj naših najboljših športnikov

V današnji številki našega lista bomo skušali predstaviti nekaj najboljših športnikov v občini. Odločitev za ožji izbor je bila zelo težka, zato naj nam nekateri športniki, ki niso prišli v poštev, tega ne zamerijo. Vse tiste, ki danes niso prišli v ožji izbor, bomo predstavili kdaj drugič.

Alojz Banovšek

Eden mladih nadarjenih orodnih telovadcev je tudi ALOJZ BANOVŠEK, star osemnajst let. S to športno panogo se ukvarja štiri leta, s splošno telovadbo pa sedem let. Je član telovadne vrste TVD Partizana. V tej kratki karieri se je hitro povzpel med najboljše telovadce v državi. Njegov največji uspeh je četrto mesto na turnirju republik v letošnjem letu. Na državnem

prvenstvu je bil tretji, dvakrat pa je že bil absolutni republiški mladinski prvak. Na državnem prvenstvu je osvojil štiri zlata odličja in to na drogu, bradli, krogih in v parterju. Sedaj trenutno se pripravlja za republiško reprezentanco. Kakor nam je sam povedal, trenira dopoldan, zato obiskuje večerno srednjo tehnično šolo, da mu za priprave ostane več prostega časa. Povedal je tudi, da so treningi naporni in težki, toda z dobro voljo se da vse premostiti.

— — —

Pavel Dimitrov

Eno najbolj množičnih rekreativnih športnih panog v občini je nedvomno planinstvo, kateremu pa v našem dnevnem in ostalem časopisju posvečamo premalo pozornosti. Predvsem ne znamo vrednotiti vrhunske in razne težavnostne vzpone. V našem kolektivu imamo tudi alpinista, gorskega reševalca in planinca PAVLA DIMITROVA, ki je s svojimi vzponi v Himalaji in na Pamirju ponesel sloves slovenskega planinstva na prve strani zgodovine. V hribe zahaja že več kot trinajst let. Za svvj največji uspeh šteje odpravo v Himalajo, kjer je skupaj s Suzanovim prebil noč na višini 7.650 metrov in s tem postavil rekord jugoslovanskega planinstva. V letošnjem letu pa je bil izbran za olimpiado socialističnih dežel v gorovje Pamirja ob priliki praznovanja 50-letnice oktobrske revolucije. Tokrat je zopet med prvimi stopil na zgodovinski vrh Pik Lenina. Poleg tega ima za seboj več kot 300 vzponov in plezalnih tur, od tega več rekordnih vzponov in novih smeri, predvsem v Durmitorju in drugod. Še bi lahko naštevali, toda že to nam pove, da je mnogo prostega časa žrtvoval našim prelepim goram.

— — —

Albin Felc

Redki so tisti, ki ne poznajo 26-letnega tehnika ALBINA FELCA, srednjega napadalca hokejskega moštva Jesenice, ki je že enajstkrat osvojilo naslov državnega prvaka. Za državno prven-

stvo je do sedaj igral deset sezon in mnogo doprinesel, da se je naše moštvo tako lepo uvrstilo. Poleg tega pa je že šestkrat zastopal naše državne barve na svetovnih in olimpijskih igrah v hokeju na ledu.

— — —

Blaž Jakopič

V zgornjesavski dolini ima smučanje že dolgoletno tradicijo. Poleg skakalcev in tekačev že dolga leta pobirajo državne in republiške naslove ravno tekmovalci tega kota. Med njimi je tudi 22-letni študent pravne fakultete BLAŽ JAKOPIČ, ki je v letošnjem letu osvojil na državnem prvenstvu kar tri zlata odličja. Prvi je bil v smuku, slalomu in v kombinaciji. Na veliki FIS prireditvi v Kranjski gori je zasedel 18. mesto. Je tudi študentski prvak v slalomu. Na veliki prireditvi v Wengenu je bil 45. Poleg tega je stalni član jugoslovanske državne reprezentance in eden najresnejših kandidatov, na katerega najbolj računamo na olimpijskih igrah v Grenoblu.

— — —

Viktor Krevselj

Ena športnih panog, ki je na Jesenicah zelo napredovala, je odbojka. Največ zaslug za ta vidni vzpon ima 32-letni prof. telesne vzgoje, aktiven igralec in trener VIKTOR KREVSELJ. Z igranjem odbojke je pričel pred trinajstimi leti. Bil je tudi član jugoslovanske državne reprezentance, ki je igrala kvalifikacije za svetovno prvenstvo v Moskvi, član izbrane študentovske reprezentance, ki je igrala na svetovnem prvenstvu v Turinu, poleg tega pa je bil osem let zvezni igralec pri moštvu Ljubljane, ki je bilo sestavljeno večinoma iz študentov z Gorenjske. Do sedaj je odigral več kot 700 odbojkarskih tekem in je bil vedno med zapaženimi igralci na terenu. Ob koncu lahko zapišemo, da je prav on tisti, ki je pripeljal naše igralce tako visoko, da so igrali na kvalifikacijah za vstop v zvezno ligo.

Vojko Kučina

Ena najmlajših športnih panog v Evropi, ki je prodrla na stari kontinent šele v

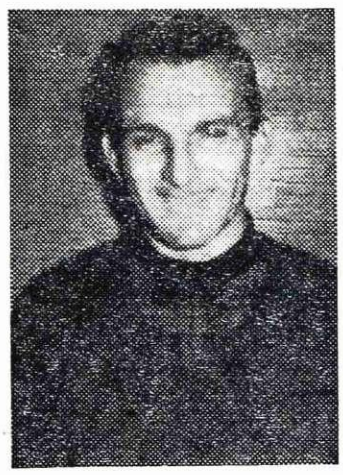

povojnih letih iz dežele vzhajajočega sonca, je judo. Prvi, ki je na Jesenicah pričel gojiti to športno panogo, je VOJKO KUČINA. Danes je še aktivni tekmovalec ter trener judo sekcije pri TVD Partizan Jesenice. V svoji dvanajstletni karieri je dosegel že vidne uspehe. Leta 1958 je bil absolutni šampion Jugoslavije v mladinski konkurenci. Leta 1965 pa je bil prvak Slovenije pri članih. Nosilec je mojstrskega črnega pasu — ali prvi Dan. Do sedaj ima za seboj okoli 400 borb. Bil je že večkrat v republiški reprezentanci. Trenutno pa pripravlja moštvo Jesenic, ki se bo meseca decembra potegovalo za eno od mest v slovensko-hrvaški ligi.

Mira Vudrič

Sedemnajstletna MIRA VUDRIČ igra košarko pet let. Članica prve petorke prvega moštva Jesenic pa je tri leta. Mirno lahko trdimo, da je steber ženske košarke na Jesenicah. Poleg tega pa jo zvezni selektorji že tudi uvrščajo v mladinsko državno reprezentanco in s tem med najboljše košarkarice Jugoslavije. Večkrat je že tudi nastopila v republiški mladinski reprezentanci. Zanjo največje priznanje in uspeh pa je bil turnir v Tuzli. Do

sedaj je naši ženski vrsti že trikrat pripomogla, da so osvojile naslov republiških prvakinj. Svoj osebni rekord v dosegu košev pa je 38 zadetkov na eni tekmi. Ker je še mlada, upamo, da je to šele začetek in da bomo o njej še veliko pisali.

Polde Karlin

Odbojkarji na kvalifikacijskem turnirju

Odbojkarji Jesenic so v četrtek zjutraj odpotovali v Novi Sad, kjer bo kvalifikacijski turnir za vstop v zvezno odbojkarsko ligo.

Tehnična komisija pri odbojkarskem klubu Jesenice je na to preizkušnjo poslala tele igralce: Bajt, Bogataj, Bergelj, Eržen, Kavčič, Krevselj, Potočnik, Rozman, Rösler in Prešeren.

Pred odhodom smo za krajšo izjavo zaprosili trenerja moštva, Viktorja Krevslja:

»Vsi treningi našega moštva so bili usklajeni tako, da so igralci sedaj v najboljši formi. Skupno smo imeli 130 treningov. Kvalifikacije pa bodo zelo težke. V 48 urah bomo morali odigrati pet tekem, zato pa je potrebna nadpovprečna kondicija. Prepričan sem, da bomo fiziološko vzdržali. Vprašanje pa je, kako pa bo psihično. Predvsem nam primanjkuje težkih tekem. Skupina, v kateri igramo tudi mi, je mnogo težja kot v Mariboru. Največji favorit je moštvo Špartak, ki že več let reflektira na zvezno ligo. Nevaren nasprotnik bo zagrebški Metalec, ki je okrepljen z reprezentativnim igralcem Pališoškim. Moštvo Brčka pa je že nekaj let igralo v zvezni ligi in ima mnogo rutine. Tudi ostala dva nasprotnika nista od muh. Osebno bom zadovoljen, če bo naša vrsta igrala dobro, tako kot zna. Ni izključen tudi uspeh. Igralci Jesenic so zmožni vsega. Tudi močno presenetiti.«

P. Karlin

Misel

Kakor se nam vidi navadno, da se spreminjajo okusi, se nam vidi nenavadno, da se spreminjajo nagnjenja.

— — —

Misel na korist oživlja vsakovrstne čednosti in grdobije.

La Rochefoucauld

Telesna kultura

Sestanek športnih delavcev

Telesno vzgojna dejavnost v naši občini se je v zadnjih letih zelo poživila. Zlasti je opazen razmah klubov ŠD Jesenice. Letošnja športna letna sezona v parku Podmežakljo je bila pravi spektrum športne dejavnosti jeseniške mladine. Razpoložljiva igrišča in površine so bile pogosto pretesne. Skratka, športna dejavnost je med najbolj razgibanimi javnimi dejavnostmi na Jesenicah.

S temi osnovnimi ugotovitvami so pričeli nedavno posvet predstavniki občinske zveze za telesno kulturo in desetih klubov ŠD Jesenice. Posvet je imel namen razpravljati o nekaterih splošnih gledanjih na telesno kulturo v občini in njenega financiranja ter o nekaterih problemih, ki so prisotni v dejavnosti osnovnih organizacij. Najdalj so se udeleženci posveta zadržali pri vprašanju financiranja telesne kulture. Ugotovili so, da so finančna sredstva sklada za telesno kulturo premajhna, če se upošteva dejstvo, da deluje v telesnovzgojnih organizacijah 3.136 registriranih članov, poleg teh pa je še v planinskih društvih in pri tabornikih tudi prek 3.000 članov. Iz navedenih podatkov je razvidno, da gre v primeru naše občine za dejansko množično telesno kulturno dejavnost. Če upoštevamo, da razpolaga UO sklada za telesno kulturo letno s približno 30 milijoni starih dinarjev, lahko ugotovimo, da se poprečno na leto potroši na enega športnika le 5.000 S din. Iz navedenih razlogov je bila na posvetu poudarjena potreba za racionalno porabo namenskih družbenih sredstev.

Udeleženci posveta so se zavzeli, da bi se morala zaradi vedno večjih potreb povečati finančna sredstva sklada za telesno kulturo. Prav tako se niso strinjali, da bi se sklada za telesno kulturno in kulturno prosvetno dejavnost združila. Združitev skladov ne bi dala niti praktičnih niti drugih boljših rešitev ali koristi.

Tudi štipendiranju strokovnih kadrov in njihovemu usmerjanju za posamezne specialnosti bo v prihodnje treba posvetiti več pozornosti. Doslej je bilo na tem področju premalo načrtnega dela. Na zaključku posveta so podprli predlog, da naj se uvede odličje Jožeta Gregorčiča, ki bi ga podeljevala OZTK zaslužnim športnim delavcem ter športnikom.

Ker je ostalo še nekaj odprtih aktualnih vprašanj s področja telesno vzgojne dejavnosti, so se zmenili, da bodo posvet v najkrajšem času nadaljevali.

Vibr

Varna in prijetna smuka na Črnem vrhu

Najbolj navdušeni ljubitelji alpskega smučarskega športa nestrpno čakajo prvih letošnjih snežnih padavin. S starih lanskoletnih umazanih zaplat snega pod stenami Prisojnika in Špika in s triglavskega ledenika, kjer so najbolj navdušeni smučali čez vse poletje, bi se radi čimprej preselili na urejena smučišča Črnega in Španovega vrha. Jeseničani smo lahko upravičeno ponosni, da smo prav v Črnem vrhu zgradili prvo smučarsko žičnico. Idealna smučišča Rožce, Pustega rovta, Črnega in Španovega vrha so že od nekdaj najboljša visoka šola naših alpskih smučarjev. Na teh smučiščih v neposredni bližini našega kovinarskega mesta je zraslo že lepo število naših republiških in državnih prvakov in reprezentantov. Le-ti so visoko raven našega alpskega smučarskega športa častno reprezentirali na številnih domačih in mednarodnih ter celo olimpijskih tekmovanjih.

Številni smučarji z Jesenic se skupaj z zavodom za izgradnjo in urejevanje športnih objektov že več let trudijo in prizadevajo, da bi vzorno uredili številne družinske in tekmovalne slalom, veleslalom in smuk proge na Španovem in Črnem vrhu. V te namene je bilo vloženih že veliko sredstev in žrtvovanih veliko prostovoljnih delovnih ur. V Črnem in Španovem vrhu se naglo urejuje naš celoletni vsesplošni rekreacijski in telesnovzgojni center, ki privablja vedno večje število obiskovalcev. S ciljem, da bi bila v Črnem in Španovem vrhu smuka še bolj varna in prijetna za vsakogar, so marljivi in prizadevni delavci letos vzorno uredili še več lažjih in težjih smuk, veleslalom in slalom prog.

Kakor vsako zimsko sezono, bodo tudi to zimo stalno dežurale na terenih Črnega in Španovega vrha najbolj izvežbane ekipe gorskih reševalcev. Prevozno podjetje Ljubljana transport bo uvedlo v letošnji zimi na smučiščih Črnega in Špan. vrha posebno novost. Po vzgledu smučarskih tekmovalnih in rekreacijskih centrov na Pohorju in Zelenici bodo v letošnji zimi tudi smučišča na Črnem in Špan. vrhu opremljena s prometnimi varnostnimi znaki, s kakršnimi so opremljena svetovno znana smučišča v Avstriji, Italiji, Švici in Franciji.

Po vseh teh ugotovitvah sodeč bo v letošnji zimi v zadostni meri poskrbljeno za največjo varnost in prijetno smuko na idealnih smučiščih Črnega in Špan. vrha.

Žuro

Priprave za največjo smučarsko prireditev v letošnji sezoni

V hotelu Korotan na Jesenicah je bila seja organizacijskega komiteja mednarodne prireditve v alpskem smučanju za pokal Vitranc. Navzoči so predvsem razpravljali o dveh točkah dnevnega reda: konstituanti novega odbora in prireditvi v letu 1968.

Takoj uvodoma so poudarili, da to tradicionalno tekmovanje ni več samo prireditev FIS-I, temveč je to mednarodna prireditev za svetovni pokal. Konkurenca na tem tekmovanju bo mnogo večja kot v preteklih letih, kar pa je pogojeno z večjimi finančnimi sredstvi. To pa je tudi glavni problem, ki tare organizacijski komite. Pokroviteljstvo nad tem tekmovanjem bo po vsej verjetnosti prevzelo podjetje Delamaris iz Izole, nekaj finančne pomoči pa je tudi obljubila Smučarska zveza Jugoslavije oziroma Slovenije. Seveda pa bodo morali priskočiti pri izvedbi tekmovanj na pomoč tudi občinska skupščina Radovljica in Jesenice ter razna podjetja in ustanove v tem okolišu.

Dolgo časa so se zadržali tudi pri vprašanju smučarskih prog na Vitrancu. Lanskoletni delegat FIS-A g. Aman je namreč sporočil, da proga za veleslalom ne ustreza za tako zahtevna tekmovanja; v nekaterih odsekih je prestrma in preozka. Progo si je ogledal tudi inž. Lakota in povedal, da so dela precej obsežna in bodo zahtevala precej finančnih sredstev, katerih pa komite nima na razpolago. Da bodo dela pravočasno in zadovoljivo opravljena, bodo morali na pomoč priskočiti vsi zainteresirani faktorji.

Zemeljska dela pri popravilu prog na Vitranc bi znašala več kot milijon in pol S dinarjev. Seveda bi z ureditvijo prog, predvsem za veleslalom, mnogo pridobilo turistično smučanje, saj so smučišča v zgornjem delu Vitranca prestrma za nedeljske obiskovalce.

Lani je bilo tudi predlagano, da bi najboljši smučarji sveta vozili dva veleslaloma. Toda pomanjkanje denarja je prisililo organizatorje, da so ostali pri prvotni odločitvi: en veleslalom in dva teka slaloma.

Sklenili so, da bodo letos vabila razposlali mnogo prej kot v preteklih letih in bodo natisnjena v treh svetovnih jezikih in ne samo v nemškem kot do sedaj. Na letošnjo prireditev bodo vabili smučarje iz Avstrije, Italije, Švice, Francije, ZRN, DRN, Švedske, Norveške, Češke, Poljske, Madžarske, Romunije, Bolgarije, SSSR, Kanade, ZDA, Japonske, Avstralije in Velike Britanije.

Na sestanku so obravnavali tudi vprašanje glede TV prenosa tega pomembnega tekmovanja, ki bo letos prvič vključeno v tekmovanje za svetovni pokal.

P. Karlin

Kratka športna vest

Zvezni selektor je na priprave jugoslovanske mladinske državne reprezentance v košarki poklical tudi igralko Jesenic Miro Vudrič. Kakor smo izvedeli, pa omenjena tekmovalka ne bo odpotovala v Beograd, ker je zbolela na ledvicah in leži v jeseniški bolnišnici.

P. K.

Dopisujte v Železarja!

Košarkarji o svojem delu

V sredo zvečer je bila v domu kulture na Hrušici redna delovna konferenca košarkarskega kluba Jesenice. Te konference sta se poleg precejšnjega števila članov udeležila še predsednik ŠD Jesenice Karel Frančeškin in predstavnik šolskih športnih društev prof. Šmitek. Na konferenci je bilo tudi presenetljivo veliko predstavnikov sedme sile.

Uvodno besedo je imel predsednik košarkar. kluba France Božič, ki je v svojem izčrpnem poročilu objektivno nanizal več problemov in napak, ki so jih uprava kot igralci zagrešili v preteklem letu. Poudaril je, da se klub bori predvsem s pomanjkanjem trenerskega kadra, s tem je mislil predvsem I. člansko ekipo. V svojem poročilu je tudi navedel, da je treba še več pozornosti posvetiti mladim, predvsem pionirjem, to pa narekuje večjo povezanost s šolami in z že ustanovljenimi šolskimi društvi. Nato je govoril o uspehih vseh moštev, od pionirjev do članov. Omenil je tudi finančna sredstva, ki so najbolj problematična pri vseh klubih. Marljivi odborniki so zagotovili več kot 53 % lastnih sredstev, skupno pa so v pretekli sezoni za vsa tekmovanja porabili nekaj več kot 4 milijone S din. Ob koncu poročila se je dotaknil tudi problema tehnične komisije, ki svojega dela ni opravila zadovoljivo. Od te komisije so mnogo pričakovali, toda žal ni napravila vsega.

V pretekli sezoni so na igrišču pod Mežakljo imeli 128 tekem, od tega 96 obveznih, kar je nedvomno ogromno delo. Če vse to seštejemo, pride na en dan in šest ur ena tekma. To pa je ogromen napor že za igralce, kaj šele za funkcionarje, ki so mnogo prostega časa žrtvovali za razcvet košarke na Jesenicah.

Govorili so tudi o povezavi med posameznimi forumi. V poročilu kot v razpravi so poudarili, da imajo premalo povezave s košarkarsko zvezo Slovenije in gorenjsko podzvezo v Škofji Loki. Predvsem so grajali, da omenjena foruma nista sklicala nobenega sestanka v vsej sezoni.

V razpravi so posamezniki obravnavali nekatere probleme, ki so se pojavljali na raznih srečanjih, ki pa so bili več ali manj sekundarnega značaja, toda večkrat so vplivali na izid posameznih srečanj.

V imenu upravnega odbora so ostro obsodili pisanje Športskih novosti, avtorja člankov D. D. pa bodo po sklepu seje predali disciplinski komisiji pri ŠD Jesenice.

Sklenili so tudi, da bodo z rednimi treningi pričeli v decembru. Ker na Jesenicah nimajo na razpolago telovadnice, se bodo nekateri vozili na trening v telovadnico osnovne šole v Mojstrani. Ker je za košarko vedno več zanimanja, so govorili tudi o tem, da bi ustanovili še eno moštvo mladincev, ki bi tekmovalo v II. slovenski ligi pod imenom Kranjske gore.

Ob koncu pa so podelili priznanja najboljšemu strelcu pri moških inž. Ladotu Senčarju (312 košev) in pri ženskah Miri Vudričevi (290 košev). Posebno priznanje je prejel tudi Berti Brun za uspešno delo.

P. Karlin

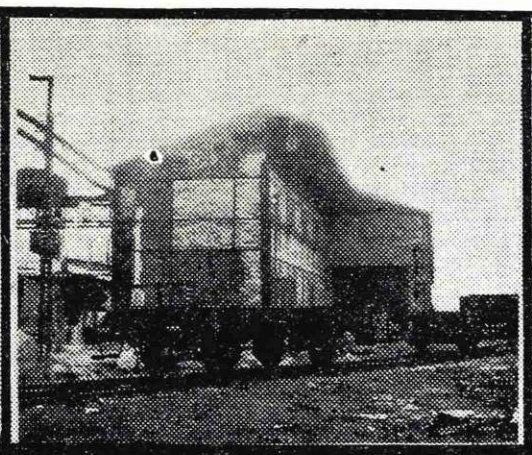

NIKO GRAFENAUER — NAMESTNIK PREDSEDNIKA
VRSTA STROČNICE
YOUNG IRENE
POGAN
DUŠIK
OTON ŽUPANČIČ — DANON OSKAR
SLAVKO OSTERC
POPUST (FINANČNO)
ŠTEFAN URŠIČ
NOVI SAD
PRVA SLOVENSKA FILMSKA IGRALKA
OBRI
OPERA G. GERSHWINA
PISMENI UKAZ — MESTO SRBIJI
MAJHEN AVSTRALSKI MEDVED
LITERARNA IN UMETN. SMER
DRAGO ULAGA — UDELEŽEN. ALKE
EKONOM. ENOTA — ZNAMENITI SOVJETSKI BIOLOG
TAK Z VELIKIMI OČMI — FRANCOSKI PISATELJ
PRISTANIŠČE V IZRAELU — IZDELEK
STOJEČE OGLEDALO
TURIST. MESTO V SEV. ITALIJI — VISOKA IGRAL. KARTA
NAŠ NAJBOLJŠI TELOVADEC
RADIO TELEVIZIJA SARAJEVO
ITALIJANSKI SPOLNIK — 1
OST. POUDAREK V NEKEM DELU
P
PRAPREBIV. PRI NAS — ODDELEK RIMSKE KONJENICE
EMIL ADAMIČ
PIVSKI VZKLIK — REKA V SRBIJI
SVETNIŠKI SIJ — ANGLEŠKI PISEC (JAZ KLAVDIJ)
ANTON NOVAČAN — VRANIČNI PRISAD
MATI
IME DVEH PRELAZOV NA VELEBITU
DELO IN ZASLUŽEK ENEGA DNE
AMERIŠKI FILMSKI IGRALEC (GARRY)
DRŽAVA V ZDA
HOTELSKI USLUŽBENEC
POGORJE V BOLGARIJI — ZEMELJSKI PLIN
REKA V SZ
ALFRED NOBEL
ČEŠKA PRITRDILNICA — GUŠTANJ
N
ALUMINIJ — IZPRAZNITEV PRESELITEV
IME FILMSKE IGRALKE BARTOKOVE
MUSLIMANSKI DUHOVNIK
NEM. PISEC (THOMAS) — JEZERO V ETIOPIJI
POKLON — OCET
STRAH PRED NASTOPOM
ŽRTVOVANJE (OBRED)
PRAVOSLAVNA VERSKA PODOBA
RAVNINA — PREGOVOR
OZNAKA ZA NEZNANCA
JUŽNOAMERIŠKI ČAJ
KOSITER — VIOLINIST IZ FIRANA
DOLINA POD TRIGLAVOM — STAROSLOVANSKO PIVO
VRSTA FOTOGRAFSKEGA OBJEKTIVA
IME KOREOGRAFA BALAKARJA
INGOLIČ JOŽE
IME SOVJETSKEGA DRŽAVNIKA MIKOJANA
S
VAS NA KOČEVSKEM — ANTE KOVAČIČ
NENADNA SMRT
MADŽARSKI OPERETNI SKLADATELJ
ADAM BOHORIČ — GOLIA
OKRAJŠANO MOŠKO IME — IZBRANA DRUŽBA
NADE — IZDELOVALEC REŠET
PREBIVALEC PRLEKIJE
MESTECE NA PELJEŠCU
VRATA V PLOTU
ŽENSKI PEVSKI GLAS
VRSTA MAŠČOBE — MIHEVC EDO
KORALNI OTOK
CEVKA ZA SRKANJE PIJAČE
STAROŽIDOVSKI KRALJ
LJUBKOVALNO MOŠKO IME
VRSTA MESA — NINO ROBIČ
ENOVITOST SLOŽNOST
GRŠKI JUNAK PRED TROJO
LIVADA, TRAVNIK

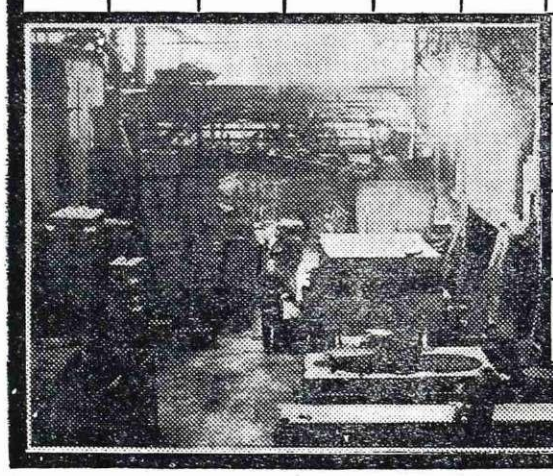

Nagradni razpis

Današnja slikovna križanka je nagradna. Z žrebom bomo reševalcem s pravilnimi rešitvami razdelili naslednje nagrade:

1. nagrada 50 N din
2 nagradi po 40 N din
3 nagrade po 30 N din
4 nagrade po 20 N din

Rešitve vpišite v izrezan lik križanke čitljivo in z veliki črkami.

Vsak lahko sodeluje le z eno rešitvijo, ki naj bo v posebni kuverti, na katero označite NAGRADNA KRIŽANKA in napišite svoj naslov ter obrat, v katerem delate.

Rešitve pošljite **najpozneje do vključno 6. decembra** na naslov: **UREDNIŠTVO ŽELEZARJA**, železarna Jesenice.

Rešitvam ne prilagajte nobenih drugih dopisov.

Velik uspeh jeseniških hokejistov v Düsseldorfu

Pred nabito polnim ledenim stadionom v Düsseldorfu so naši hokejisti več kot častno zastopali Jesenice in Jugoslavijo. To leto še niso pristaši hokeja v Düsseldorfu videli tako lepe in napete tekme.

Že začetek prve tretjine je pokazal, da so Jugoslovani nepričakovano močni. Napadi domačega moštva so se končali največkrat že na robu jeseniške obrambne tretjine. Naša obramba je igrala zelo premišljeno in lepim podajam branilcev so sledili hitri napadi, ki so vnašali pred gol DEG mnogo zmede. Obrambne podaje domačinov so naši hokejisti mnogokrat prestregli in ogrožali vratarja Schmenglerja.

V 11. minuti je pri sodniškem metu puck dobil Felc, kratko podal Bogu Janu, ta pa je neubranljivo potresel mrežo domačinov. Nekaj minut kasneje se je izkazal naš mladi napad. Po lepi kombinaciji je puck dobil Beravs, preigral branilca in še vratarja Schmenglerja, nato pa preslabo streljal. Domače moštvo se je na vse načine trudilo rezultat izenačiti, vendar jim to ni uspelo. Kar niso zaustavili branilci in ostali igralci, je ubranil vratar Knez, ki je bil v izvrstni formi.

V drugi tretjini so se zopet napadi bliskovito menjavali. Ko je prišla na led naša mlada izmena, je z lepimi podajami stisnila domačine v obrambo. Puck je šel točno s palice na palico in po lepi kombinaciji vseh treh je Roman Smolej v 24. minuti zatresel mrežo DEG-a.

V 28. minuti je sodnik prvič v tej tekmi kaznoval za dve minuti Mlakarja. Z igralcem manj so domačini z golom najboljšega igralca DEG-a Reifa znižali na 2:1. Veselje in bodrenje desettisočglave množice je bilo bučno, vendar kratko. Dolgo podajo je ujel Hiti in ko mu je branilec prišel nasproti, je Hiti močno in točno streljal v nasprotnikov zgornji kot in povišal rezultat v 31. minuti na 3:1. Nekaj minut pozneje je Klinar s svojimi tipičnimi driblingi preigral nekaj igralcev in se znašel sam pred vratarjem, vendar mu je zmanjkalo moči, da bi ukanil še vratarja ali podal.

V 37. minuti je bil že drugič izključen Mlakar. Treba je povedati, da sta bili obe izključitvi neupravičeni, kar so priznali tudi domačini. Številčno premoč so zopet izkoristili igralci DEG-a in v 38. minuti zmanjšali razliko na 3:2. V drugi tretjini je bil poškodovan branilec Jan. Iz globoko presekane arkade mu je kri zalila obraz. Zdravnik mu je takoj zašil rano in zavaroval z obližem in požrtvovalni Jan je zopet okrepil obrambo.

Obe moštvi sta se zavedali, da je treba v zadnji tretjini dati vse od sebe. Jeseničani so hoteli obdržati prednost, domačini pa so želeli izenačiti ali celo zmagati. Igra je bila hitra z rahlo pobudo domačinov, vendar so tehnično boljši Jeseničani hladno zavračali njihove napade in prihajali v protinapade.

Zaradi medsebojnega obračunavanja sta bila izključena oba igralca s številko 5: Beravs in Reif. Na igrišču se je »razredčilo« in to je izkoristil Felc ter preigral vse igralce celo po dvakrat in pobral aplavz desettisočglave množice.

Štiri minute pred koncem je ploščico v srednji tretjini prestregel Ivo Jan, povedel še nekaj korakov in se nepričakovano od daleč odločil za strel in puck se je na začudenje vratarja in gledalcev znašel za njegovim hrbtom. Torej vodstvo 4:2 za naše hokejiste in po mišljenju naših hokejistov sigurna zmaga. Vendar pa so se fantje pri tem ušteli. Kot sem že v prvem pismu iz Düsseldorfa opozarjal, da znajo igralci DEG najmanjšo nepazljivost hitro izkoristiti, tako se je tudi zgodilo.

V 58. minuti so domačini s hitrim napadom prišli pred naš gol in na podajo izza gola je Reif srečno zadel ploščico v zraku in zatresel mrežo Jeseničanov. Po bučnem bodrenju občinstva so znova in znova napadali domačini in v zadnji minuti izenačili iz gneče pred našim golom. Težko smo čakali končnega žvižga sodnikov in bili veseli, da hokejska igra traja 60 minut in ne 61 ali 62.

Iz čiste zmage in lepe igre smo bili že tudi pred porazom.

Naši hokejisti so pokazali posebno v prvih dveh tretjinah boljši hokej, medtem ko so domačini pokazali, da kljub vodstvu nasprotnika ne klonejo in so stalno nevarno ogrožali naš gol. Moštvo DEG prihaja v lansko formo in je pričakovati pod Mežakljo ostro in zagrizeno borbo, ki še zdaleč ni dobljena, zato priporočam igralcem, da se z vso zagrizenostjo borijo in da poskušajo dokazati, da so boljši od nemškega prvaka.

Naše moštvo je v Düsseldorfu pokazalo lep hokej in poželo priznanje celo pri publiki, kar še nisem tu doživel. Treba je omeniti, da je bila igra zelo fair, kar pričajo izključitve. Naši fantje so sedeli štirikrat na kazenski klopi in domačin enkrat. Sodnika nista imela težkega dela in sta zadovoljila.

inž. Adi Mulej

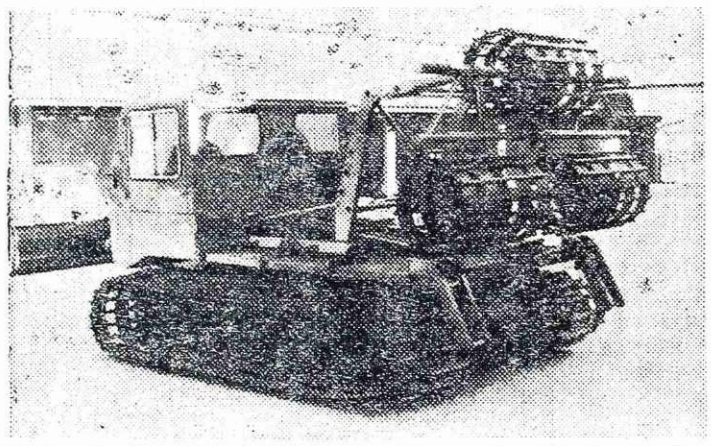

V Kranjski gori so dobili nov stroj za pripravljanje smučarskih prog, ki tepta in izravnava grebene. Turistično društvo Kranjska gora je stroj kupilo v Švici za 26 milijonov S dinarjev. V ta namen so pri gorenjski kreditni banki najeli 25,5 milijonov S dinarjev kredita na dobo treh let. Stroj RATRAC-S je najboljše izdelave v Evropi, v Jugoslaviji ga imajo samo v Kranjski gori in zelo podobnega na Voglu.

Mladinci uspešno startali

V soboto je bilo v Ljubljani odprto prvenstvo Ljubljane za mlajše mladince, ki se ga je udeležilo 53 tekmovalcev iz štirih klubov. Tokrat so prvič startali tudi naši mladinci, ki so spomladi začeli s treningi pod vodstvom Braneta Dvoršaka. V Ljubljani so razen Hermana tekmovali sami začetniki in dosegli lepa mesta. Vse dosežene zmage so bile z meti, kar dokazuje, da imajo tekmovalci lepo tehniko in možnosti, da bodo ti najmlajši kmalu dobri tekmovalci.

REZULTATI:

Peresno lahka: 1. Jagodič (Lj.), 2. Škof (Lj.), 3. Kožuh (Lj.).

Lahka: 1. Ljubič (Lj.), 2. Bradeško (Lj.), 3. Matijašič (Lj.).

Welter: 1. Smrekar (Lj.), 2. Bečirovič (Jes.), 3. Košir (Jes.).

Polsrednja: 1. Franjič (Lj.), 2. Smrtonosnik (Šiška), 3. Špegu (Lj.).

Srednja: 1. Herman (Jes.), 2. Stanojevič (Šiška), 3. Končar (Lj.).

Poltežka: 1. Černigoj (Lj.), 2. Brce (Jes.), 3. Bernot (Lj.).

Težka: 1. Eržen (Lj.), 2. Padovac (Alpina), 3. Čmak (Jes.).

Kučina

Komisija za delovna razmerja pri delavskem svetu ŽJ in delavski svet delovne enote jeklarna

objavljata

sledeče delovno mesto:

I. ASISTENT, U-5 1 oseba

v delovni enoti jeklarna.

POGOJI:

Visokošolska izobrazba in 3 leta prakse ali srednja strokovna izobrazba in 8 let prakse v jeklarnah.

Prijave z ustrezno dokumentacijo sprejema kadrovski sektor do vključno 4. 12. 1967.

Kadrovski sektor

● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljt

Obratovalni rezultati 300 t LD konvertorjev v Tarantu

Na skrajnem spodnjem koncu italijanskega škornja so v bližini mesta Taranto zgradili novo, največjo in najmodernejšo italijansko železarno. Zgrajena je ob pristanišču, ki je sposobno sprejemati največje ladje za prevoz železove rude. To bo omogočilo cenen transport vseh glavnih surovin, predvsem železove rude in premoga za koksiranje, saj so tudi pomorske razdalje do najvažnejših svetovnih dobaviteljev železove rude ugodne.

Proizvodni program te železarne obsega različne ploščate izdelke kot je pločevina in trakovi. Letna proizvodnja surovega jekla je predvidena po končani celotni izgradnji vseh faz okoli 6 milijonov ton. Zaenkrat, ker je končana šele prva faza izgradnje, je planirano približno 2,4 milijona surovega jekla letno ali 40 % celotne predvidene zmogljivosti.

Ta železarna je poleg drugega zanimiva tudi zaradi tega, ker obratujejo v njeni jeklarni največji LD konvertorji na svetu. V končni fazi izgradnje sta predvideni dve LD jeklarni, vsaka s tremi konvertorji. V prvi fazi je bila zgrajena ena LD jeklarna, v kateri obratujeta po dva LD konvertorja. Ta dva konvertorja, ki že obratujeta in ju smatrajo kot do zdaj največja na svetu, imata prostornino 250 m³ vsak. Teža šaržev iz takšnega konvertorja bi lahko dosegla 350 ton. Ker pa imajo livni žerjavi zaenkrat največjo nosilnost 400 ton, ne sme prekoračiti teža šaržev 310 ton. Vložek vsebuje 75 % raztaljenega grodlja, 7 % grodlja v hladnem stanju in 18 % starega železa.

Izplen dosegajo v višini 90,5 %. Približno 60 % celotne količine proizvajajo nepomirjeno jeklo in ga odlivajo v 27 tonske bloke. Okoli 20 % polpomirjenega jekla vlivajo v 30 tonske bloke, 15 % nepomirjenega jekla odlijejo v 19 in 5 % pomirjenega v 30 tonske bloke.

V začetku obratovanja so imeli določene težave mehanskega, pa tudi metalurškega značaja. Te težave so bile povezane z veliko težo šarž, s katero še ni obratoval noben konvertor na svetu. S časom so te probleme odstranili, tako da obratujeta danes oba konvertorja zadovoljivo. Določeno oviro predstavlja zaenkrat še kisikarna, ki s svojo zmogljivostjo 19.000 Nm³/t ne zadošča vsem potrebam.

Na podlagi prej omenjenih težav so prišli strokovnjaki za LD konvertorje do prepričanja, da je zgornja meja teže šarž za te agregate enaka konvertorjem v Tarantu. Zato vse kaže, da večjih LD konvertorjev zaenkrat po vsej verjetnosti ne bodo gradili. Vsaj takšnih ne kot so danes in bodo verjetno tudi na tem področju nastale v bodočnosti določene spremembe v sami konstrukciji.

Ta jeklarna, ki je pričela obratovati v novembru 1964, je proizvedla v letu 1966 2,2 milijona ton surovega jekla. Ta proizvodnja se je že prej približala številki 2,4 milijona ton, za katero smatrajo, da bi jo morali pri sedanjih pogojih doseči.

K.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

25. in 26. novembra italij. barvni CS film SINOVI TARAS BULBE, ob 17. in 19. uri

27. novembra amer. barv. CS film BUTTERFIELD, ob 17. in 19. uri

28. in 29. novembra amer. barv. film KAKO UBIJEŠ SVOJO ŽENO, ob 17. in 19. uri

30. novembra amer. barv. CS film DVOBOJ NA SONCU, ob 17. in 19. uri

1. decembra ameriški barv. film BOEING — BOEING, ob 17. in 19. uri

2. in 3. decembra italijanski barv. CS film ADIOS GRINGO, ob 17. in 19. uri

4. decembra amer. barvni CS film ČLOVEK Z ZAPADA, ob 17. in 19. uri

5. in 6 decembra italijanski barvni CS film ČRNA ZVEZDA, ob 17. in 19. uri

7. decembra ameriški film JUNAKI AVIACIJE, ob 17. in 19. uri

8. decembra ameriški film JUNAKI VELIKIH TEKEM, ob 17. in 19. uri

9. decembra ital. šp. nem. barvni CS film POSLEDNJI MEHIKANEC, ob 17. in 19. uri

Kino PLAVŽ

25. in 26. novembra amer. barv. film KAKO UBIJEŠ SVOJO ŽENO, ob 18. in 20. uri

27. in 28. novembra italij. barvni CS film SINOVI TARAS BULBE, ob 18. in 20. uri

29. novembra amer. barvni CS film BUTTERFIELD, ob 18. in 20. uri

30. novembra in 1. decembra franc. barvni film GALANTNE SVEČANOSTI, ob 18. in 20. uri

2. in 3. decembra italijanski barv. CS film ČRNA ZVEZDA, ob 18. in 20. uri

4. in 5. decembra italijanski barvni CS film ADIOS GRINGO, ob 18. in 20. uri

6. decembra ameriški film JUNAKI AVIACIJE, ob 18. in 20. uri

7. in 8. decembra ameriški barvni film BOEING — BOEING, ob 18. in 20. uri

9. decembra angl. nem. film TAJNA RUMENIH NARCIS, ob 18. in 20. uri

9. decembra angl. nem. film TAJNA RUMENIH NARCIS, ob 18. in 20. uri

Kino DOVJE

25. novembra sovjetski film ŽENSKE

26. novembra nemški film UBIJALEC S TEMZE

30. novembra italijanski barvni CS film SINOVI TARAS BULBE

2. decembra franc. barvni film GALANTNE SVEČANOSTI

3. decembra ameriški barv. film KAKO UBIJEŠ SVOJO ŽENO

7. decembra italij. barv. CS film ADIOS GRINGO

9. decembra amer. barvni film BOENIG — BOEING

Kino KRANJSKA GORA

25. novembra franc. barv. CS film SVETNIK PRIPRAVLJA PAST

26. novembra franc. barv. film GALANTNE SVEČANOSTI

30. novembra amer. barvni film KAKO UBIJEŠ SVOJO ŽENO

1. in 2. decembra italijanski barv. CS film SINOVI TARAS BULBE

3. decembra ameriški barv. film BOEING — BOEING

7. decembra italij. barvni CS film ČRNA ZVEZDA

8. in 9. decembra italijanski barvni CS film ADIOS GRINGO

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije se iskreno zahvaljujem za pozornost in pomoč, ki sem jo prejel ob upokojitvi.

Vinko Koželj
plinski generat.
Javornik

Obvestilo

Obveščam vse člane predsedstva konference ZMS ŽJ, da so redni sestanki vsak petek, razen zadnji petek v mesecu, ob 18. uri v sejni sobi pri Jelenu.

Zaradi zmanjšanja administracije in prehoda na klubski način delovanja vabil ne bomo pošiljali za vsak sestanek posebej.

Istočasno obveščam predsednike aktivov, da so sestanki aktiva vsak zadnji petek v mesecu ob 18. uri v sejni sobi pri Jelenu.

Odsotnost javite ali opravičite naprej. V slučaju petkratne neopravičene odsotnosti članov predsedstva konference in trikratne predsednikov aktivov, bo člane obravnavala posebna komisija in svoje sklepe tudi javno objavila.

Istočasno vabim k sodelovanju vse ostale zainteresirane mladinke in mladince, ki naj se osebno zglasijo ob vseh navedenih datumih.

Predsednik PK ZMS ŽJ
Janez Kavčič

Ustanovni sestanek ZMS GEŽ

V soboto, 18. 11. zvečer so se zbrali mladinci GEŽ v I. nadstropju restavracije Kazine. V slavnostno pripravljenem prostoru je bilo od 39 mladincev zbranih nekaj nad polovico.

Pozdravni in uvodni referat o nalogah mladine je imel predsednik PK ZMS tov. Janez Kavčič.

Na sestanku so bili in povedali svoja mnenja in izrazili pomoč še: predsednik sindikalnega odbora tov. Franjo Platner, predsednik zbora DE tov. Milka Drobnič, sekretar odd. ZK tov. Alojz Zajc in vodja DE tov. Jože Frece.

Sestanek je uspešno vodil predsednik pripravljalnega odbora tov. Jože Kotnik. Izvoljen je bil petčlanski odbor, ki je imel že svojo prvo sejo.

Po zaključku sestanka je imel predavanje s skioptičnimi slikami o Himalaji tov. Marko Butinar.

Po skromni zakuski se je mladina veselo zavrtela ob zvokih kvarteta.

ZK

OBVESTILO

HORTIKULTURNO DRUŠTVO JESENICE obvešča vse člane in ostale ljubitelje narave in cvetja, da bo pričelo s predavanji. Za začetek sezone bo v četrtek, 7. decembra širši sestanek članstva s krajšim skioptičnim predvajanjem, ki ga bo imel predsednik društva inž. PŠENICA, nato pa bodo sledila vsak četrtek kvalitetna predavanja naših najboljših vrtnarskih strokovnjakov.

14. in 21. decembra bosta predavanji o vrtnicah, ki ju bo imel vrtnar Tušek z Brda, sledila bodo predavanja o urejanju vrta, pokopališč itd.

Vsa predavanja bodo na železniški postaji Jesenice.

Gledališče

PONEDELJEK, 27. nov.

ob 19.30: SLAVNOSTNI VEČER V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE — izvaja DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice.

NEDELJA, 3. decembra

ob 19.30: Levstik-Grün KASTELKA — za abonma Železarne in IZVEN.

Vse gledališke abonente, ki so dobili abonentske karte prek sindikalnega odbora in si niso še ogledali KASTELKE (predvsem abonma ČETRTEK), opozarjamo na zadnjo večerno predstavo KASTELKE

ČESTITKE IZ JLA

K prazniku dneva republike — 29. novembru čestitajo delovnemu kolektivu Železarne, posebej pa svoji delovni enoti oziroma izmeni vojaki: Stane Vidmar, V. P. 1079/15, VE 9, Niš, Martin Žvab, V. P. 1098/B, Tolmin, Smail Sefić, V. P. 6584/4, Zadar, Krsto Šučur, V. P. 3672-42 Postojna in Jože Miko, V. P. 3215-24 Bileća.

NAJDENA URA

V sredo, 15. novembra sem na prehodu med elektrodnim oddelkom (prej hala cevarne) in žebljarno ob normalnotirni progi našel žensko ročno uro. Lastnica jo lahko dobi pri meni v domu učencev ŽIC.

Ivan Brišar
instrumentalna del.
R T A

OBVESTILO

Restavracija KAZINA želi svoje goste seznaniti s kvaliteto pijač, ki jih redno toči v svojih lokalih.

Zaradi tega bo priredila več degustacij, to je brezplačnih pokušenj.

Prvo tako pokušnjo je pripravil 27. novembra 1967 od 10. do 12. in od 16. do 18. ure v pritličju in prvem nadstropju naš redni dobavitelj TALIS - VINAG eksport-import Maribor.

Naslednja taka degustacija bo 28. 11. 1967 ob istih urah podjetja Destilacije alkoholnih pijač DANA Mirna z Dolenjske.

Med pokušnjo bo tudi reklamna prodaja žganih pijač in vin po znižanih cenah za na dom. VABLJENI!

Restavracija KAZINA

ZAHVALA

Sindikal. odboru OTK, še posebej svojim sodelavcem iz preizkuševalnice ter kvalitetnim kontrolorjem hladne valjarne in žičarne se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč.

Franc Leban

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru gostinske enote Železar se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Aleš Alojz
GEŽ

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage žene, mame in tete

MARIJE PREŠEREN

se iskreno zahvaljujemo primariju dr. Brandstetterju ter osebju internega oddelka jeseniške bolnišnice za zdravljenje, nego in trud, da bi jo ohranili pri življenju.

Zahvaljujemo se vsem darovalcem vencev in cvetja, pevskemu zboru društva upokojencev za žalostinke, sosedom za pomoč v dneh težke izgube, voznikom osebnih avtomobilov za uslugo ter vsem, ki so jo spremili na zadnji poti.

Žalujoči: mož Janez, sinova Pavel in Janez z družinama, Tone in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem sodelavcem sive livarne se iskreno zahvaljujem, ker so od skromnega dohodka toliko žrtvovali ob moji upokojitvi. Nepričakovanega in dragocenega darila sem bil zelo vesel in se jim najlepše zahvaljujem, celotnemu kolektivu pa želim veliko uspehov pri delu.

Angel Kusterle

ZAHVALA

Sodelavcem iz dnine Pintar v valjarni 2400 se iskreno zahvaljujem za darilo, ki sem ga prejel ob upokojitvi. V prihodnje jim želim veliko delovnih uspehov na delovnih mestih.

Ludvik Zajc

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije železarne Jesenice se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila v času moje bolezni zelo dobrodošla.

Zvonko Žmitek
transport

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije železarne Jesenice se iskreno zahvaljujem za dobrodošlo denarno pomoč.

Franc Jerala

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije železarne Jesenice se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila med boleznijo zelo dobrodošla.

Alija Keserovič
nadzorna služba

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije železarne se toplo zahvaljujem za denarno pomoč.

Lojze Škedelj
valjarna žice

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru valjarne 2400 se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejel v času mojega dolgotrajnega bolovanja, kot posledice nesreče.

Rudi Makra

VSEM SODELAVCEM V MEHANOGRAFSKEM ODDELKU OB NJIHOVEM JUBILEJU NAŠE ISKRENE ČESTITKE.

ŽELEZAR

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE — Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Jože Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, Železarna Jesenice. Telefon int. 758 in 394 — Tisk ČP »Gorenjski tisk«.